

DARIA SOCKEY

VALANDŲ LITURGIJOS VADOVAS

KATALIKŲ PASAULIO LEIDINIAI

VALANDŲ LITURGIJOS VADOVAS

DARIA SOCKEY

KATALIKŲ
PASAULIO
LEIDINIAI

UDK 27-282.7

So-25

Versta iš: Daria Sockey
The Everyday Catholic's Guide
to the Liturgy of the Hours
Servant Books

Iš anglų kalbos vertė
TOMA BRUŽAITĖ

2-15-12064

15/12064

Copyright © 2013, Daria Sockey. All rights reserved.
Published by Servant Books, an imprint of Franciscan Media.
www.FranciscanMedia.org

© UAB „Katalikų pasaulio leidiniai“, 2015
www.katalikuleidiniai.lt

ISBN 978-9955-29-289-0

Skiriama tėvui Gerardui Steckleriui SJ,
kuris 1979 m. vasarą Ispanijoje surinkdavo mūsų
studentų būrį į universiteto koplyčią
melstis Naktinę maldą.
Mano malda niekada nebuvo tokia pati.

Taip pat mano vyrui Billui,
padovanojusiam man pirmąjį brevijorių
ir dar daug kitų dalykų...

TURINYS

	PRATARMĖ	9
	ĮVADAS	15
	PIRMA DALIS	17
Pirmas skyrius:	KAS YRA VALANDŲ LITURGIJA?	19
Antras skyrius:	KODĖL REIKIA ŠVĘSTI VALANDŲ LITURGIJĄ?	35
Trečias skyrius:	BREVIJORIUS IR KITI ŠALTINIAI	55
	ANTRA DALIS	67
Ketvirtas skyrius:	„ŠLOVINU TAVE SEPTYNISKART PER DIENĄ“: ŽVILGSNIS Į LITURGINES VALANDAS	69
Penktas skyrius:	ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO	77
Šeštas skyrius:	VALANDA PO VALANDOS	100
Septintas skyrius:	MELSTIS PAGAL KALENDORIŲ: LAIKOTARPIAI IR ŠVENTĖS	116
	TREČIA DALIS	129
Aštuntas skyrius:	NESUSIPRATIMAI DĖL PSALMIŲ	131
Devintas skyrius:	DAUGIAU PAGALBOS GILINANTIS Į VALANDŲ LITURGIJĄ	144

Leiskite iš karto prisipažinti: kai Daria Sockey ir jos puikūs leidėjai suteikė man didelę privilegiją išsakyti keletą žodžių apie knygą, kurią dabar laikote savo rankose, aš skubiai jiems padėkojau ir užtikrinau, kad tikrai esu ne pati geriausia kandidatė šiam darbui. Nors aš nuoširdžiai stengiuosi, deja, Valandų liturgiją recituojau nenuosekliai.

Bet galbūt dėl šios priežasties ir galiu geriausiai pristatyti Darios atliktą darbą. *Valandų liturgijos vadovas* tikra dovana tiems, kas puoselėja troškimą, bet neturi pakankamai išmanymo, kad galėtų įsipareigoti ir nuolat melstis šia visuotine Dievo tautos malda.

Viešpatie, atverk mano lūpas.

Ir aš tave šlovinsiu.

Dauguma mano rytų panašūs: suskambus žadintuvui, prasitrinu akis, pažvelgiu į vis dar šalia snaudžiantį savo vyrą, kuris tikrai ne „vytury“, o iš mano išmaniojo telefono pasigirsta ką tik cituotos eilutės. Beveik kiekvieną rytą kalbu Rytmetinę su šiuolaikinių technologijų pagalba – naudojuosi savo

„iPhone“ ir nuostabiais svetainėje „Youtube“ randamais kanalo „Penitentis“ filmais, kuriuos sukūrė Davidas Rollinsas kartu su „Atgailautojų brolija“ (Confraternity of Penitents).

Malda, naudojantis šiomis puikiomis priemonėmis, mintimis sujungia mane su ypatingu mano gyvenimo „šventuoju“ – vaikystėje sutiktu kunigu, monsinjoru Michelu Collinsu. Būtent šis šventas airių kunigas, paskirtas į mano parapiją Pietų Kalifornijoje, pirmasis supažindino mane su Valandų liturgija. Brangus mūsų šeimos draugas, dažnai kartu su mumis leidęs atostogas ar keliaudavęs į išvykas. Labiausiai mane stebino tėvo Collinso ištikimybė Rytmetinei. Ne kartą jis mūsų šeimai yra padovanojęs šv. Mišių dovaną kelyje, jis taip pat parodė, kad tobula dienos pradžia slypi maldoje, ypač Valandų liturgijoje.

Įsivaizduokite mano džiaugsmą, kai paaugusi sužinojau, jog ir aš galiu taip melstis, o mano įsipareigojimas Valandų liturgijos maldai sujungia mane su daugybe žmonių visame pasaulyje. Turėdama brevijorių, neprivalėjau būti kunigu, kad galėčiau melstis taip, kaip meldžiasi tėvas Collinsas! Dėkoju Valandų liturgijai – dabar dienai bėgant mano rytinė malda išsiskleidžia. Rytmetinė duoda toną man, kaip mamai, ir mano tekstams, kuriuose dalijuosi tikėjimu su kitais per savo internetinį puslapį.

Kaip ir jums, man taip pat būna dienų, kai tik atsibudus pagalvoju: „Ne šiandien, Viešpatie. Aš

per daug užsiėmusi.“ Deja, tai nutinka kur kas dažniau, nei drįstu prisipažinti. Bet dabar suprantu, kad kaip tik tada, kai norisi taip pasiteisinti, iš tiesų nėra geresnio būdo dienai pradėti. Man tenka dažnai keliauti, tad Rytmetinė malda yra tas stabilumas, kuris leidžia pradėti dieną tinkama dvasia, parodo, kam aš teikiu pirmenybę, o kartu sujungia mane su mylimais, po visą pasaulį išsibarsčiusiais žmonėmis. Kai pabundu kelyje, o pastaruoju metu taip dažnai nutinka, dieną pradedu Valandų liturgija ir tuomet savo siela aš esu namuose.

Dieve, ateik man padėti.

Viešpatie, skubėk manęs gelbėti.

Dažnai atrodo, kad kalbėti Dieninę – prabanga. Per dažnai kompiuteryje nustatytas priminimas užklupdavo mane rašomo ar redaguojamo sakinio viduryje arba atsakinėjančią į nesibaigiančius elektroninius laiškus. *Jau?* Labai dažnai būtent tokia būdavo pirmoji mano mintis. *Kur dingo visas rytas?* Šią Valandą aš dažniausiai recituoju prie savo darbo stalo, atsivertusi internetinį puslapį *universalis.com*. Pasitaikius progai, pasiimu brevijorių. Man patinka jį liesti, patinka įrišimas, knygos sukeliamas amžinos tradicijos pojūtis. Bet, kalbant nuoširdžiai, esu labai užimtas ir nuolat internete tūnantis žmogus, todėl galimybė pasiekti Valandų liturgijos tekstą kompiuteryje man tinka labiau. Išmokau darbo vietoje atrasti tinkamą stotelę, kurioje galiu nutildyti savo širdį ir uždaryti visus

kitus langus kompiuteryje, kad Vidudienio malda netaptų tiesiog dar vienu darbu, kurį reikia padaryti. Ar man visada pavyksta recituoti šią Valandą? Ne, tačiau tikrai galiu paliudyti Vidudienio maldos naudą darbo produktyvumui ir vidiniam savo nusistatymui dienos tėkmėje.

Visagalis Dievas tesuteikia mums ramią naktį ir šventą mirtį.

Amen.

Tikras iššūkis man yra Naktinė. Šią Valandą aš meldžiuosi su puikia savo „iPad“ programėle. Ko-vojant su limpančiomis nuo miego blakstienomis, mano ausyse skamba Dane'o Falknerio, žmogaus, kuris stovi už šių nuostabių technologinių dovanų, balsas. Kadangi giliai širdyje mėgstu technologijas, man patinka melstis su šia programėle. Ji išryškina psalmių grožį, be to, aiškiau pajuntu savo maldos, apimančios ir kitus Kristaus Kūno narius, visuotinumą. Vienas iš Valandų liturgijos programėlės elementų yra virtualus gaublys, kuris meldžiantis sukasi. Gaublio viršuje programėlė rodo kartu su manimi tuo momentu besimeldžiančių žmonių skaičių. Mažytės švieselės besisukančiame gaublyje rodo vietas, kuriose tuo metu naudojama programėlė. Šią Valandą meldžiuosi galvodama apie savo bičiulį, Europoje gyvenantį tėvą Rodericką, kunigą, su kuriais praėjusiais metais švęsdavau Valandų liturgiją Izraelyje. Taip pat galvoju apie savo sūnų Ericą, studijuojantį toli Rytuose, apie savo tėvus

Misisipės valstijoje ir apie savo bičiules – visame pasaulyje besimeldžiančias mamas. Atlikdama sąžinės apyskaitą ir recituodama himną savo, vyro, sūnų ir kitų išplėstinės šeimos narių sielas pakeliu link Dievo, ir užsnūstu.

Jei paėmėte šią knygą į rankas ir klausiate savęs, ar Liturginės valandos skirtos jums, raginu leistis į šią kelionę kartu su Daria. Jos knygos puslapiuose jūs tikrai atrasite šio maldos kelio šerdį ir dvasią. Jei abejojate, ar galite įsipareigoti šiai, atrodytų buginančiai maldos praktikai, sekite mano pavyzdžiu ir pradėkite mažais žingsneliais, neskubėdami. O jeigu jūs jau rimtai praktikuojate Valandų liturgiją, gali būti, kad Darios mintys atskleis naujus jūsų mėgstamos maldos aspektus ir padės veiksmingiau ja dalytis su mylimais žmonėmis.

Švęsdami Valandų liturgiją, turime nuostabią, sunkiai nusakomą privilegiją maldoje sutikti Jėzų Kristų, privilegiją būti vienybėje su kitais krikščionimis ir gyventi Bažnyčios liturginių metų ritmu. Jei jau esate apdovanotas šiuo pamaldumu, manykite, kad esate palaimintas. Tie, kurie tik pradėdate šį nuostabų maldos kelią, žinokite, kad dabar – galbūt labiau nei bet kada anksčiau dvasiniame gyvenime – esate ne vienas. Tegul Dievas laimina jūsų pastangas labiau Jį pažinti, Jam tarnauti ir Jį mylėti.

Lisa M. Hendey

Tiems, kurie draugauja su Dievu, šlovinti, dėkoti, atgailauti, prašyti, netgi išsakyti savo širdgėlą ir kančias yra natūralu. Visi, kurie nuolat meldžiasi, taip daro. Tačiau Valandų liturgija šiuos maldos būdus pakelia į aukštesnį lygmenį. Kalbant paprastai, išskyrus šv. Mišių auką, geresnio būdo melstis tiesiog nėra.

Jėzus pasakė jiems palyginimą, kaip reikia visuomet melstis ir nepaliauti (Lk 18, 1).

Tad per jį visuomet atnašaukime Dievui šlovinimo auką, tai yra jo vardą garbinančių lūpų vaisių (Žyd 13, 15).

Valandų liturgija yra Bažnyčios atsakas į priesaką „nuolatos melstis“. Liturgijos tikslas – pašventinti laiką, paaukoti nustatytas dienos dalis. „Valandų liturgijos bendruosiuose nuostatuose“ sakoma:

Pagal seną krikščionių tradiciją ji išsiskiria iš kitų liturginių apeigų tuo, kad per ją pašventinamas visas dienos ir nakties ciklas.

Valandų liturgijos tikslas – pašventinti dieną ir visą žmogaus veiklą.¹

Turėtume pasinaudoti suteikiama galimybe pašventinti laiką. Žinoma, mes visi branginame savo laiką, nuolatos skundžiamės, kad jo neturime. Suvokę, jog daugybę laiko iššvaistėme, nusiviliame savimi. Žavimės tuo, kaip greitai jis lekia. Prisirišame prie savo dienotvarkės ir darbo kalendoriaus kaip laivo inkaras prie dugno per audrą. Taigi tikrai dera paskirti šią vertingą nuosavybę – greitai bėgančias ryto, dienos, vakaro ir nakties valandas – savo Kūrėjui. Prasminga atiduoti savo darbą, žaidimą, poilsį ir miegą Tam, kuris geriau nei mes patys supranta viso to paskirtį.

Tikriausiai kažkoku būdu jūs tai jau darote. Jei kas rytą pasiaukojate Dievui ar prieš eidami miegoti maldingai pavedate save Jo apvaizdai, jūs jau laikotės tradicijos, kuri yra dar senesnės liturginės ryto ir vakaro maldos tradicijos dalis. Pradėdami švęsti Valandų liturgiją, jūs artimiau prisijungsite prie šios senovinės tradicijos.

Ar pasiruošę pradėti nuotyki?

¹ „Valandų liturgijos bendrieji nuostatai“, in: *Valandų liturgija*, Roma: Lietuvos Vyskupų Konferencija, 2011, t. 1, str. 10–11, p. 29–30.

PIRMA DALIS

Galbūt „nuolatinės maldos“ idėja jums yra neįprasta. Galbūt mintis paaukoti Dievui kiekvieną dienos akimirką atima jums kvapą. Tačiau gali būti, kad jaučiate kvietimą kaip tik tai ir daryti. Jūs tik nežinote, kaip pradėti. Pirmoje knygos dalyje apie tai ir kalbėsime.

Pirmieji trys skyriai galėtų vadintis „Valandų liturgijos pradžiamokslis“. Galite vadinti šią dalį apšilimu: čia rasite paaiškinimą, kas yra Valandų liturgija, iš kur ji atsirado, kodėl turėtumėte taip melstis ir kokios „priemonių“ jums prireiks startui. Nuoširdžiai viliumsi, kad bus atsakyta į pagrindinius klausimus, o jūsų širdis ir protas norės daugiau.

KAS YRA VALANDŲ LITURGIJA?

Dievo tarnyba. Valandų liturgija. *Matutinum. Laudes. Vesperes.* Brevijorius. Galbūt kur nors vis užtin-
kate šiuos pavadinimus ir svarstote, ką jie reiškia.
Suprantate, kad tai susiję su tam tikro paros meto
maldomis, kurias dažniausiai kalba vienuoliai ir
dvasininkai. Išgirdus šiuos žodžius, lengva įsi-
vaizduoti vienuolynuose giedančius vienuolius ar
kunigus, vienumoje skaitančius iš storų, gausiai
žymekliais prikaišiotų knygų.

O galbūt jūs žinote šiek tiek daugiau nei šie
žodžiai. Galbūt pažįstate žmones, kurie meldžiasi
iš tokios storos knygos. Svarstote, ar nevertėtų ir
patiems pabandyti? Tačiau tai atrodo sudėtinga, ir
jūs nesate tikras, nuo ko reikėtų pradėti. Kokios
yra tos maldos? Iš kur jos atsirado? Kaip aš galė-
čiau pasinaudoti tomis maldomis ir nuo ko man
pradėti?

KAS TAI YRA?

Valandų liturgija yra oficiali Katalikų Bažnyčios viešosios maldos „antroji dalis“. Pirmoji dalis yra šv. Mišios. Taigi ji priklauso kitai maldų grupei nei privačios pamaldumo praktikos, tokios kaip rožinis, novenos, litanijos, vainikėliai ir jūsų asmeniniai pokalbiai su Dievu. Žodis „liturgija“ kilo iš graikiškojo *leitourgia*, reiškiančio „vieša prievolė, tarnyba“. Kunigas gali aukoti Mišias ir vienas, bet tai nereiškia, kad tada jo malda yra asmeninė. Jis vis tiek aukoja Eucharistinę auką už visą Bažnyčią ir visos Bažnyčios vardu. Kažkas panašaus ir su Valandų liturgijos dalyviais. Nesvarbu, meldžiamasi grupėje ar po vieną, „šlovinimo auka“ aukojama visos visuotinės Bažnyčios vardu.

Valandų liturgija, arba Dievo tarnyba, susideda iš pasikartojančio psalmių, giesmių, Šventojo Rašto skaitinių, visuotinių maldų, himnų ir kitų maldų ciklo. Maldos yra suskirstytos į septynias dienos dalis, arba Valandas, kurios recituojamos nustatytu paros metu: anksti ryte, vėlyvą rytą, vidudienį, popietę, vakare ir naktį. Taip pat yra viena Valanda, kurią galima recituoti bet kuriuo dienos metu. Kaip ir Mišiose, kai kurios Valandų liturgijos dalys keičiasi priklausomai nuo Bažnyčios švenčių. Knyga, kurioje surašytos Valandų liturgijos maldos, vadinama *Valandų liturgija*, kartais – *Brevijoriumi* (šis pavadinimas plačiau vartotas iki 1971 m.).

VERTA ŽINOTI. „VALANDOS? SEPTYNIOS???”

Tegul terminas *valandos* jūsų negąsdina. Šis žodis nurodo, kaip malda apibrėžia ir pašventina dienos laiką. Užtenka maždaug dešimties minučių vienai liturginei Valandai. Aišku, jei meldžiatės grupėje, giedate ar skiriate laiko maldai apmąstyti, galite užtrukti ilgiau.

Septynių maldai skirtų pertraukų per dieną kai kuriems gali pasirodyti per daug. Paprastai tik vienuolynuose kasdien recituojamos visos septynios liturginės Valandos. Parapijos kunigas kasdien dažniausiai kalba penkias Valandas, dauguma pasauliečių – dar mažiau, paprastai pasirenka vieną, dvi ar tris Valandas. Tarp pasauliečių populiariausi tie brevijoriai, kuriuose yra tik Rytmetinė, Vakarinė ir Naktinė.

KAM JI SKIRTA?

Ar Valandų liturgija skirta tik vienuoliams, vienuolėms ir kunigams? Ne, ne ir dar kartą ne! Nors tik pašvęstasis luomas ir dvasininkai privalo recituoti visas ar dalį Valandų kasdien, pasauliečiams ne tik leidžiama, jie raginami kalbėti šias maldas. Iš tikro (nors šis faktas ir nebuvo plačiai pavišintas) paskutinė Valandų liturgijos peržiūra ir redakcija 1971 m. buvo daryta tam, kad ją lengviau suprastų pasauliečiai.

Pokyčiai jau vyksta, ypač čia prisideda internetas ir, tikiuosi, knygos kaip ši.

VERTA ŽINOTI. POPIEŽIAUS PRAŠYMAS

Pastarieji keli popiežiai ragino katalikus pasauliečius išbandyti Valandų liturgiją. 2011 m. popiežius Benediktas XVI sakė: „Norėčiau dar kartą paraginti visus recituoti psalmes, priprasti prie Valandų liturgijos, prie Rytmetinės, Dieninės ir Vakarinės.“²

Liturginės valandos yra dalis Bažnyčios viešos ir bendros maldos, tad ji idealiai tinka melstis grupėse. Tiems, kurie gyvena vienuolynuose, bendruomenėse ar seminarijose, tai daryti paprasta. Apaštalinų bendruomenių nariai kartu gali švęsti tik Rytinę ir Vakarinę, o kitas Valandas – pavieniui ten, kur tuo metu atlieka savo darbus. Pranciškonai pasauliečiai vieną ar kelias Valandas kartais švenčia kartu bendruose savo susitikimuose. Kai kuriose parapijose sekmadienio vakarais kartu recituojama Vakarinė arba po kasdienių ankstyvųjų Mišių – Rytmetinė. Kitas Valandas parapijų kunigai, diakonai ir pasauliečiai paprastai meldžiasi privačiai. Visai nesvarbu, kaip meldžiamasi – privačiai ar grupėje, Valandų liturgija yra bendruomeninė Bažnyčios malda.

² Bendroji audiencija, 2011 m. lapkričio 16 d.

IŠ KUR JI ATsirADO?

Kai kitą kartą kas nors išreikš susižavėjimą musulmonais, kurie penkis kartus per dieną susikaupia maldai, papasakokite, kad krikščionybėje ši tradicija gyvuoja dar nuo tada, kai islamo net nebuvo. Iš tiesų Liturginės valandos embriono stadijoje egzistavo ir prieš krikščionybę. Pagal Mozės Įstatymą, melstis reikia tris kartus per dieną: ryte, popiet ir vakare.

54 (55) psalmėje skaitome: „Vakare, išaušus ir vidurdienį skųsiuos ir vaitosiu, – jis išgirs mano balsą“ (eil. 18). Danielio knygoje (Dan 6, 11) minima, kaip pranašas Babilonijos tremtyje atsigręžęs į Jeruzalę meldėsi tris kartus per dieną. Šios kasdienės maldos buvo iš Šventojo Rašto. Pavyzdžiui, *šema*, svarbiausia žydų malda, randama Pakartoto Įstatymo knygoje:

Klausykis, Izraeli! Viešpats yra mūsų Dievas, vien tik Viešpats. Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visomis jėgomis (Įst 6, 4–5).

Šema kartojama du kartus per dieną. (Tą pačią eilutę galime rasti Valandų liturgijos eilinio laiko šeštadienio vakaro maldoje). Šias kasdienes maldas sudaro ištraukos iš Psalmių ir kitų Šventojo Rašto knygų. Pamaldesni žmonės gali melstis ir daugiau nei tuo pagrindiniu laiku tris kartus per dieną. Kaip sakoma psalmėje: „Šlovinu tave septyniskart per dieną“ (Ps 118 (119), 164). Apaštalų darbuose skaitome, kaip pirmieji krikščionys žydai tęsė tradiciją

melstis konkrečią valandą, jie tai darė šventyklose, sinagogose ir namuose (plg. Apd 3, 1; 10, 9 ir 10, 30).

Kai tik pradėjo plisti evangelijos ir apaštaly laiškai, jų ištraukos buvo integruotos į pirmųjų krikščionių švenčiamą Liturgiją. Augančios krikščionių bendruomenės Romos imperijoje atitolo nuo judaizmo įtakos ir tradicijos melstis nustatytomis valandomis. Kai kuriose vietose ši praktika pasikeitė, kitose ji išnyko, bent jau kaip visuotinė malda. Tačiau šį maldos būdą išsaugojo ir praktikavo dykumos tėvai ir ankstyvieji vienuoliniai judėjimai. Šventi vyrai ir moterys, gyvendami pašvęstą maldos gyvenimą vienumoje arba bendruomenėse, psalmes laikė tobula šventų Dievo žodžių malda. Nors patys uoliausieji kasdien perskaitydavo visas 150 psalmių, greitai buvo pastebėta, kad praktiškiau psalmes išskirstyti per visą savaitę.

6 amžiuje vienuolinio gyvenimo reformuotojas šv. Benediktas sukūrė Valandų liturgijos formą, kuri turi daugiausiai panašumų su šiandienos Liturgija. Būtent šis vienuolis maldą pavadino „Dievo tarnyba“ ir davė vardus konkrečioms Valandoms: *Prima, Laudes, Tertia, Sexta, Nona, Vesperes, Completorium* ir *Matutinum*. Jau pastebėjote, jog čia ne biblinės „septyniskart per dieną“, o aštuonių dalių maldos struktūra. Šv. Benedikto maldos ciklas sudarytas iš maldų, sakomų kas tris valandas. (Po Vatikano II Susirinkimo buvo panaikinta *Prima*, tad dabar ciklas vėl iš septynių Valandų.)

Augant Bažnyčiai, keitėsi vienuolių ir dvasininkų vaidmuo parapijose, kartu keitėsi ir Liturgija. Viduramžiais katedros ir vienuolynai buvo visuomenės ramsčiai, o varpai, kvietę kunigus ir vienuolius maldai, iš laukų ir kaimų surinkdavo ir pasauliečius. Šie susirinkdavo pasiklausyti, kaip giedama *Laudes* ir *Vesperes*. Pasak istorikų, viduramžiais paprastomis savaitės dienomis pagrindinė buvo Valandų liturgija, o kasdien aukoti šv. Mišias nebuvo tradicijos.

Tačiau pamažu paprotys pasauliečiams dalyvauti Valandų liturgijoje ėmė nykti. Kai kurie svarsto, jog šio pokyčio priežastis – kitų pamaldumo praktikų, pavyzdžiui, rožinio, atsiradimas ir populiarumas. Iš tiesų, sukalbėti rožinio 150 „Sveika, Marija“, užuot skaičius 150 psalmių, atrodė protingas žingsnis, ypač tiems, kurie nemokėjo skaityti. Kiti sako, kad pradėjus parapijose kasdien aukoti šv. Mišias, tikintieji dažniau rinkosi šią liturginę maldą.

Reikėtų ilgo ir nuobodaus straipsnio aprašyti daugybei Valandų liturgijos skirtumų Vakarų ir Rytų Bažnyčiose. Jei dar pridėtume daugybę leidimų, priedų ir sutrumpinimų, kuriuos per Bažnyčios istoriją padarė popiežiai, turėtume dar vieną knygą! Šiuose puslapiuose rasite tik keletą svarbiausių aspektų.

Iš pradžių Valandos buvo giedamos ar recituojamos iš atminties ar savo žvilgsnį nukreipus į milžiniškas knygas, padėtas viename choro gale (jas vis dar galima pamatyti muziejuose). Knygos buvo keturių rūšių: Psalmynas, Skaitiniai, atliepų (Antifonarijus)

ir Himnų knyga. Turint galvoje, kiek reikėjo laiko ir darbo vienai knygos kopijai parengti, nenuostabu, jog ne kiekvienas vienuolis turėjo savo knygą. Ankstyvaisiais viduramžiais tokia tvarka pasiteisino, nes vienuoliai retai kada išvykdavo iš savo vienuolyno.

Tačiau pranciškonams, sparčiai augančiai naujai vienuolinei bendruomenei, laikytis tokios tvarkos tapo problemiška. Šie keliaujantys pamokslininkai turėjo atrasti būdą melstis Liturgines valandas kelyje, netempdami su savimi didžiulių knygų ar visos bibliotekos. Tuo metu jau buvo išleista ir popiežiaus rūmuose naudojama mažo formato knyga. Ji vadinosi *Breviarum Curiae* (atkreipkite dėmesį, jog išvertus iš lotynų kalbos šis žodis reiškia „sutrumpinimas“). Pranciškonai gavo leidimą naudotis šiais brevijoriais, t. y. pakeisti gališkąją (prancūziškąją) Psalmyną romėniškuoju. Vienuoliams keliaujant po Europą ir darant Viešpaties darbus, jų maža, patoginėšiotis knyga neliko nepastebėta, tokios visur ėmė pageidauti vienuoliai ir kunigai. Neilgai trukus savo brevijorius parengė ir kitos didžiosios vienuolinės bendruomenės.

Praėjo dar keletas amžių, kol buvo išrastos spausdinimo mašinos. Su jomis buvo galima išleisti mažas, patogias knygas. Tuo metu jau buvo atsiradę daugybė trumpesnių „Tarnybos“ variantų. Juos sudarė parinktos psalmės ir skaitiniai, sudėti į kelias kasdienes Valandas. Šias knygas naudojo pa-

sauliečiai ir kai kurios ne tokiu intensyviu ritmu besimeldžiančios, aktyviai gyvenančios vienuolinės bendruomenės. Vienas iš pavyzdžių – ir mūsų dienomis leidžiamos Mažosios Švč. Mergelės Marijos valandos.

Peršokim į modernius laikus. Matome, kaip bėgant amžiams pasikeitė, palyginti su pirmaisiais leidimais, Valandų liturgijos knygos, kurios buvo daug kartų peržiūrimos ir redaguojamos. XX a. pradžioje Brevijorių keletą kartų peržiūrėjo popiežius šventasis Pijus X ir popiežius Pijus XII. Bet išsamiausia redakcija buvo padaryta po Vatikano II Susirinkimo. Susirinkimo tėvai kėlė sau keletą tikslų:

- Supaprastinti Dievo tarnybos maldos struktūrą, kad ji iš tiesų taptų „visos Dievo tautos malda“. Sudaryti galimybę melstis atsižvelgiant į gyvenimo būdo įvairovę. Leisti Valandų liturgiją kalbėti gimtąja kalba ir psalmių ciklą baigti ne per savaitę, o per mėnesį.

- Sutrumpinti Valandos trukmę, kad būtų lengviau melstis atitinkamomis dienos valandomis ir taip sudėlioti psalmes, kad tos, kuriose minimas rytas, būtų recituojamos ryte, o tos, kuriose kalbama apie vakarą – vakare.

- Pasiūlyti įvairesnių giesmių (Canticum) ir skaitinių, pridėti glaustus paaiškinimus, nusakančius psalmės prasmę.

• Užtikrinti, kad skaitiniai sietųsi su šv. Mišių skaitinių ciklu, geriau suderinti šventųjų minėjimus ir liturginių metų kalendorių.³

Būtent po Vatikano II Susirinkimo reformos plačiau paplito pavadinimas „Valandų liturgija“ vietoje „Dievo tarnyba“. Juo siekta pabrėžti tai, ką ši malda daro, būtent, kad ji pašventina dienos valandas. Tačiau šiandien tebevartojamas ir pavadinimas „Dievo tarnyba“.

KODĖL ŠIS LOBIS VIS DAR PASLĖPTAS?

Praėjo nemažai laiko, bet tik maža grupė katalikų pasauliečių, nepriklausančių kurios nors vienuolijos tretininkams, atkreipė dėmesį į Valandų liturgijos maldą. Praėjusio amžiaus aštuntame–devintame dešimtmetyje šios maldos populiarumas augo labai lėtai. Niekas nesikeitė ir paskutiniame XX a. dešimtmetyje, nors popiežiai vis ragino melstis šia malda. Nuo 2003 m. popiežius šv. Jonas Paulius II trečiadienio audiencijas skyrė Rytmetinės ir Vakarinės psalmių meditacijai. 2005 m., popiežiui mirus, šios meditacijos nutrūko. Popiežius Benediktas XVI tęsė šv. Jono Pauliaus II pradėtą meditacijų seriją ir 2006 m. pabaigė aptarti antrąją Vakarinės psalmių dalį. Šias meditacijas dabar jau galima rasti ir atskira

³ Žr.: popiežiaus Pauliaus VI apaštališkoji konstitucija *Laudis canticum*, 1–5 ir „Valandų liturgijos bendrieji nuostatai“, str. 218, in: *Valandų liturgija*, t. 1.

knyga (žr. skyrių apie šaltinius). Tačiau vyskupų pastangos skatinti Valandų liturgijos maldą buvo neuoseklios, tik nedidelė dalis sielovados darbuotojų įtraukė Valandų liturgiją po kasdienių šv. Mišių ar derino ją su Švč. Sakramento Adoracija.

Nedidelės pastangos ne vienintelė priežastis, kodėl Valandų liturgija taip vangiai plinta. Kliūtimi tapo ir pats dviejų tūkstančių puslapių smulkiu šriftu primargintas brevijorius, kurio naudojimosi instrukcija neaiški ir net neišsami. Dar visai neseniai brevijorius, su dideliu entuziazmu įsigytas religinių knygų knygyne, buvo paliekamas dulkėti lentynoje, nebent jo savininkas pasiryždavo nueiti pas parapijos kunigą, kad šis pamokytų naudotis knyga.

Bet vyksta ir progresas: naujos kompiuterinės technologijos padeda priartinti šią maldą prie pasauliečių. Dabar internete galima rasti tiek spausdintus Valandų liturgijos tekstus, tiek ir garso įrašus. Mobilieji telefonai ir programėlės leidžia recituoti Valandų liturgiją naudojant kompiuterį. Internetiniai puslapiai ir programėlės ypač populiari: puslapis universalis.org sulaukia šimto tūkstančių lankytojų per mėnesį, o puslapis divineoffice.org – keturiasdešimties tūkstančių lankytojų per mėnesį ir net du kartus laimėjo skaitytojų simpatijas kaip geriausias internetinis puslapis ir mobiliųjų telefonų programėlė. Kaip tarptautinė iniciatyva žinomas internetinis puslapis iBreviary.com taip pat siūlo programėles įvairiomis kalbomis. Ir, aišku, niekas

negali pakeisti asmeninių liudijimų: internetinius dienoraščius rašantys katalikai entuziastingai dalijasi įžvalgomis, kilusiomis besimeldžiant Valandų liturgiją, ir taip skatina skaitytojų susidomėjimą bei padeda pažinti šią maldą.

Jūs tikrai turėtumėte prisijungti prie šio būrio. Visa, ko reikia, kad galėtumėte melstis Valandų liturgiją, jums po ranka. *Kodėl* turėtumėte žengti šį žingsnį?

ŽODŽIAI, ŽODŽIAI, ŽODŽIAI!

Liturginės maldos yra gražios, bet sudėtingos, jų žodynas savitas. Pagalvokite apie šv. Mišias ir apie daugybę su jomis susijusių terminų: atgailos aktas, *Kyrie*, *Gloria*, Tikėjimo išpažinimas, Atnašavimas, Eucharistijos malda, Komunija. Kai kuriuos terminus žinote tiek gimtąja, tiek lotynų kalba, pavyzdžiui, *Agnus Dei* – Dievo Avinėlis. Taip, šie terminai įprasti kiekvienam, kas nuolatos ir atidžiai dalyvauja šv. Mišiose.

Lygiai taip pat ir Valandų liturgija turi savo terminus, kurie pradedantiesiems gali būti sudėtingi, ypač todėl, kad paprastai galima rasti du terminus: gimtąja kalba ir lotyniškai. Taigi prieš tęsdami, pažvelkime į trumpą, dažniausiai vartojamų terminų sąrašą ir juos aptarkime.

Valandų liturgija, Dievo tarnyba – vieša Bažnyčios malda, kuri kartu su šv. Mišiomis yra Bažnyčios liturgijos elementai. Besikartojančios Biblijos psalmės, skaitiniai ir kitos maldos parenkamos pagal liturginį kalendorių ir Bažnyčios šventes. Žodžiu „tarnyba“ verčiamas lotyniškasis *officium*. Knygos su Liturginėmis valandomis seniau vadintos **brevijoriais**, nuo 1971 m. įsigalėjo pavadinimas *Valandų liturgija* (šiuo pavadinimu leidžiama ir Lietuvoje), JAV išleista pavadinimu *Christian Prayer* (*Krikščionių malda*), D. Britanijoje – *Divine Office* (*Dievo tarnyba*).

Rytmetinė (lot. *Laudes*) – viena iš dviejų pagrindinių Valandų liturgijos dalių ar, kitaip pasakius, liturginės dienos „vyrių“. Šią maldą galima kalbėti nuo pabudimo akimirkos iki vidurdienio.

Vakarinė (lot. *Vesperes*), – kita pagrindinė Valandų liturgijos dalis; paprastai kalbama tarp 16.00 ir 19.00 valandos.

Naktinė (lot. *Completorium*) – kalbama vėliau nei Vakarinė, paprastai prieš einant miegoti.

Dieninė – trumpesnė Valandų liturgijos malda, padalyta į tris dalis:

Priešpiečio (lot. *Tertia*), **Vidudienio** (lot. *Sexta*) ir **Pavakario** (lot. *Nona*). Lotyniški pavadinimai kilę iš romėniškų dienos valandų pavadinimų: *Tertia*, arba trečioji valanda (9.00); *Sexta*, arba

šeštoji valanda (12.00); *Nona*, arba devintoji valanda (15.00). Dauguma pasauliečių ir parapijos kunigų recituoja tik vieną Dieninės Valandą. Kontempliatyvosios vienuolinės bendruomenės paprastai meldžiasi visas tris dalis.

Aušrinė (lot. *Matutinum*), **Skaitinių valanda** – tradiciškai švęsti šią Valandą vienuoliai keldavosi vidurnaktį, dabar ją galima recituoti bet kuriuo dienos metu. Tai ilgiausia liturginė Valanda, ją sudaro trys psalmės ir du ilgi skaitiniai, vienas iš Biblijos, o kitas iš Bažnyčios tėvų, mokytojų ar šventųjų raštų.

Psalmynas (lot. *Psalterium*) – pasikartojantis, į keturias savaites suskirstytas psalmių, giesmių, maldų ir skaitinių ciklas. Tai Valandų liturgijos pamatas, jis yra vidurinėje knygos dalyje.

Giesmė (lot. *Canticum*) – poetiška ištrauka iš Senojo arba Naujojo Testamento, kuri atliepia psalmes, ji skaitoma arba giedama taip pat kaip ir psalmės.

Šventojo Rašto giesmės:

Marijos giesmė (lot. *Magnificat*), Vakarinės dalis.

Zacharijo giesmė (lot. *Benedictus*), recituojama per Rytmetinę.

Simeono giesmė (lot. *Nunc Dimittis*), Naktinės dalis.

Priegiesmis – trumpa eilutė, kuria pradeda ma ir užbaigiama kiekviena psalmė ir giesmė, panaši į atliepiamosios šv. Mišių psalmės atliepas.

Liturginių laikų tekstai – *Valandų liturgijos* skyrius, kurį sudaro skaitiniai, priegiesmiai, maldavimai ir kitos maldos. Šie tekstai pakeičia kai kurias keturių savaitių Psalmyno dalis per advento, Kalėdų, gavėnios ir Velykų liturginius laikus, jie turi ir dalis kiekvienam metų sekmadieniui.

Tekstai atskiriems šventiesiems – *Valandų liturgijos* skyrius, kuriame yra šventųjų minėjimų, švenčių ir iškilmių datos bei maldos.

Bendrieji tekstai – *Valandų liturgijos* skyrius, kuriame rasite bendras maldas, skirtas Bažnyčios pašventinimui, Švč. Mergelės Marijos, apaštalų, kankinių, ganytojų, Bažnyčios mokytojų, šventųjų, mergelių, vienuolių, labdarių, auklėtojų garbei.

Šio žodyno pradedančiajam turėtų pakakti. Nesijaudinkite, nebūtina visų šių terminų mokėti atmintinai, kad galėtumėte švęsti Valandų liturgiją. Tiesiog grįžkite prie šio sąrašo kaip prie naudingų nuorodų tuomet, kai jums to reikės. Vėliau šiuos terminus išnagrinėsime nuodugniau.

Paprastumo dėlei knygoje terminus vartosime gimtąja kalba, pavyzdžiui, Rytmetinė, o ne *Laudes*. Bet atminkite, jog susipažinti su lotyniškais terminais naudinga, nes jie vis dar vartojami visame pasaulyje, Bažnyčios dokumentuose ir brevijoriuose, išleistuose Jungtinėje Karalystėje ar kitose Europos šalyse.

KODĖL REIKIA ŠVĘSTI VALANDŲ LITURGIJĄ?

Be šventųjų Mišių, nėra geresnio būdo melstis nei Valandų liturgija. Taip, žinau, tai drąsus teiginys. Jį rašydama, beveik girdžiu gausybę prunkštimų: „Bet, bet, bet, palaukit! O kaip rožinis? Kaip Gailestingumo vainikėlis? Meditacijos? Argi nėra geriau, jei aš kalbuosi su Dievu taip, kaip vaikas kalbasi su savo tėvu?“

Nusiraminkite. Sakyti, kad vienas maldos būdas geresnis nei kitas, yra ne tas pats, kas teigti, jog turėtume pamiršti visas kitas maldas ir melstis tik vienu būdu. Katalikų Bažnyčia visiems mums, norintiems šventėti ir nukeliauti į dangų, visada siūlo daug ir įvairios pagalbos. Sakyti, kad kai kurie pagalbos būdai pranašesni už kitus, nereiškia, kad Dievas iš *jūsų* reikalauja praktikuoti kuriuos nors iš jų, jei jie nėra įsakyti Bažnyčios.

Palyginkime su pašaukimais. Bažnyčia moko, kad pašaukimas kunigystei ar vienuoliniam gyvenimui

yra tobulesnis nei pašaukimas santuokai. Tai nereikia, jog Dievas nori, kad mes visi taptume kunigais ar vienuoliais. Atvirkščiai. Labai panašiai yra ir su jūsų „maldos pašaukimu“: kasdienės šv. Mišios ar Valandų liturgija gali būti (arba ne) jo dalis. Rožinis, novenos, malda prašant įvairių šventųjų užtarimo, šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės Mažosios kelelio praktikavimas, Gailestingumo vainikėlis, litanijos, vadinamoji *lectio divina*, kasdienis Biblijos skaitymas, ignaciškosios meditacijos – visai tai gali apimti (arba ne) kasdienis pamaldumas. Nė vienas negalime daryti visko iš karto, bet kiekvienas turime nors kažką daryti. Ką konkrečiai – nusprendžiame maldoje, atkreipdami dėmesį į Bažnyčios mokymą, konkrečią situaciją, į tai, kas labiau patinka, į dvasios vadovo (jei tokį turite) patarimus.

Kuo Valandų liturgijos malda tokia ypatinga? Ši malda pranoksta kitas, nes:

1. Ji sujungia mus su visuotine Bažnyčia.
2. Ji liturgiška.
3. Ji paremta Šventuoju Raštu.
4. Ji kyla iš šv. Mišių ir į jas veda.
5. Ji – paties Jėzaus malda.

Skirkime laiko apmąstyti kiekvienai šių priežasčių.

I. PALIKĘ SAUGIUS NAMUS, PRISIJUNKITE PRIE MINIOS

Dabar pusė aštuonių ryto. Nuslūgsta sąmyšis, kuris neišvengiamas, norint laiku išleisti vaikus pro duris, – beveik stebuklas, kad jie jau sėdi mokyklos autobuse. Dėkinga atsikvepiu ir įsipilu puodelį kavos. Nugrimztu į savo mėgstamiausią krėslą, pasiimu brevijorių. Laikas jungtis į maldos simfoniją, kuria dangų šlovina vienuolės vienuolynų celėse, popiežius, gyvenantis Vatikane, misionieriai atkampiausiose vietose, kunigai, vyskupai ir pasauliečiai visame pasaulyje. Ji kyla iš katedrų, misionierių koplyčių, blokinių daugiabučių ir privačių namų, seminarijų, iš viešojo transporto priemonių.

Viešpatie, atverk mano lūpas.

Ir aš Tave šlovinsiu!

Ši šlovinimo simfonija, kartais giedama, kartais kalbama, keliauja per visas laiko juostas ir skamba 24 valandas per parą, 365 dienas per metus. Tai lyg liepsnojantis maldos deglas, keliaujantis per pasaulį ir dvasios atletų perduodamas iš rankų į rankas. Štai kas Valandų liturgijoje patraukia tokią daugybę žmonių: skaitydami jos psalmes ir skaitinius, mes meldžiamės vienybėje su kitais tikinčiais visame pasaulyje.

Pavyzdžiui, kiekvieną sekmadienį mes išvardijame visus kūrinių stebuklus, ragindami kiekvieną

kūrinių kartu su mumis jungtis į maldą, šlovinančią
Kūrėją:

Šlovinkite jį, saule ir mėnuli,
šlovinkite jį, visos spindinčios žvaigždės!

<...>

jūrų pabaisos ir vandenyno gelmės,

<...>

vėjau audringas, vykdamas jo žodį!

<...>

Laukiniai žvėrys ir galvijai,
ropliai ir padangių paukščiai! (Ps 148)

Kiekvieną penktadienį visi kartu gailimės dėl savo
nuodėmių, skaitydami nuostabiausią kada nors pa-
rašytą gailesčio aktą:

Tau, tikrai tau nusidėjau,
dariau, ką laikai tu piktybe.

<...>

Nugręžk savo veidą nuo mano nuodėmių
ir panaikink visas mano kaltybes.

<...>

Sukurk man tyrą širdį, o Dieve,
manyje atsidavusią dvasią atnaujink.

<...>

Dievui tikroji auka – tai dvasia sugrudus;
širdies, sugrudusios ir atgailaujančios,
Dieve, tu juk neatstumsi. (Ps 50 (51))

Visus, kurie kiekvieną vakarą kalba Vakarinę, sieja dvasios vienybė, jie, tardami tuos pačius maldavimus, stovi prieš Dievo sostą ir atneša paprastų žmonių, tarnystę atliekančių vyskupų ir kunigų, ligonių, vargšų ir persekiojamųjų poreikius, tą dieną mirusiųjų sielas.

Žinoma, galima melstis ir savais žodžiais, bet kai tariame tuos pačius žodžius, kuriuos sako milijonai tikinčiųjų kiekvieną rytą, vidudienį ir vakarą, malda iš tiesų tampa galinga ir pasotinti. Valandų liturgijos malda įprasmina Apaštalo tikėjimo išpažinimo eilutę: „tikiu šventųjų bendravimą“. Mes, tikintieji, esame žemėje besilavinantys šventieji ir ypatingu būdu susijungiamo, kai meldžiamės konkrečiai dienai skirtomis psalmėmis ir maldomis.

2. LITURGIJA BENDRUOMENEI

Kaip pirmame skyriuje buvo minėta, Valandų liturgija yra *liturgija*, malda, kuri skiriasi nuo privataus pamaldumo formų, tokių kaip rožinis, novenos ar asmeninė malda. Kartu su šv. Mišiomis ji sudaro bendruomeninę Bažnyčios maldą. Kai švenčiame Valandų liturgiją, kas kartą vykdome bendrąją tikinčiųjų kunigystę, gaunamą per Krikštą.⁴

Bažnyčia, kviesdama pasauliečius melstis Valandų liturgiją, praktikuoti ją ne tik kaip privatų

⁴ Žr. *Katalikų Bažnyčios katekizmas*, 1546–1547.

pamaldumą, bet dalyvaujant „Bažnyčios veiksmė“⁵, apdovanoja mus nepaprastai didele privilegija. Pagalvokite: tarkime, jūs per stipriai sergate, kad galėtumėte dalyvauti sekmadienio šv. Mišiose, vietoj to, jūs galite perskaityti šv. Mišių tekstą mišiole. Nors šis poelgis tikrai vertingas, jis yra tik asmeninio pamaldumo dalis, bet ne liturginis veiksmas. Jūs negalite aukoti šv. Mišių, tik kunigas gali tai padaryti.

O Valandų liturgija? Nors Bažnyčia sako, jog geriausia Valandų liturgiją švęsti grupėje, kartu su kunigu ar kitu dvasininku, tačiau tai nėra būtina, kad šia malda dalyvautume liturginiame veiksmė. Jei naudojate Katalikų Bažnyčios patvirtintą *Valandų liturgiją*, galite melstis vienas namuose ir tai jau bus dalyvavimas liturginiame veiksmė, sujungiantis jus su visuotine Bažnyčia:

Kristaus slėpinys (Jo Įsikūnijimas ir Jo Velykos), kurį švenčiame Eucharistijoje, ypač sekmadienio pamaldose, lydi ir įprasmina kiekvienos dienos laiką per Valandų liturgiją, arba „Dievo tarnybą“. Ištikimai laikantis apaštalių nurodymų „melstis be paliovos“, Dievo tarnybos šventimas „taip sutvarkytas, kad visa dienos ir nakties tėkmė būtų pašvęsta Dievo šlovinimui“. Tai „viešoji Bažnyčios malda“, kuria

⁵ Žr. *Kanonų teisės kodeksas. Codex Iuris Canonici*, Lietuvos Vyskupų Konferencija, Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2012, kan. 1147.

tikintieji (dvasininkai, vienuoliai ir pasauliečiai) vykdo karališkąją pakrikštytųjų kunigystę. Bažnyčios „nustatytu būdu“ švenčiama Valandų liturgija „tikrai yra pačios Sužadėtinės balsas, kylantis pas Sužadėtinį arba, dar geriau, tai Kristaus ir Jo Kūno malda Tėvui“.

Valandų liturgija skirta tapti visos Dievo tautos malda. Joje pats Kristus toliau tęsia savo kunigiškąjį darbą per savo Bažnyčią, o kiekvienas dalyvauja joje pagal savo vietą Bažnyčioje ir gyvenimo aplinkybes: kunigai dėl to, kad, atsidėję pastoracijai, yra pašaukti uoliau melstis ir tarnauti Dievo žodžiui, vienuoliai ir vienuolės – kad taip ragina jų pašvęstojo gyvenimo charizma; visi tikintieji tai daro pagal savo galimybes: „Sielų ganytojai tepasirūpina, kad pagrindinės Valandos, ypač Vakarinė, sekmadienių ir iškilmingų švenčių dienomis būtų drauge švenčiamos Bažnyčioje. Patartina ir pasauliečiams recituoti Dievo tarnybą arba su kunigais, arba vieniems susirinkus, arba net pavieniui.“⁶

Praeityje liturginė Dievo tarnyba, kurią šventė kunigai, galbūt vienuoliai ir vienuolės, buvo atskirta nuo privataus pamaldumo (pasauliečių) Tarnybos. Po Vatikano II Susirinkimo visi dokumentai nurodo, kad pasauliečiai taip pat yra raginami švęsti Valandų

⁶ *Katalikų Bažnyčios katekizmas*, 1174–1175.

liturgiją ir taip prisijungti prie liturginio veiksmo. Mes, kitaip nei dvasininkai ir vienuolių ordinai, neprivalome to daryti. Mums tiesiog suteikta galimybė.

Ir ji per daug gera, kad ją pražiopsotume.

3. MELSTIS DIEVO ŽODŽIU

Pastaraisiais dešimtmečiais katalikai padarė didžiulę pažangą, pradėję skaityti Šventąjį Raštą ne tik per šv. Mišias. Ilgai Biblija iš viso nebuvo skaitoma, vėliau pripažinta, kad ją *reikia* skaityti dažniau, dabar vis daugiau tikinčiųjų iš tikrųjų ją skaito!

Štai jums dar viena priežastis, kodėl Valandų liturgija turėtų tapti mūsų dienos dalimi. Ji sujungia maldą ir Šventojo Rašto skaitymą. Net jei kalbate tik Rytinės ir Vakarinės maldas, žinosite maždaug aštuoniasdešimt psalmių, keletą dešimčių Senojo ir Naujojo Testamento giesmių ir apie penkiasdešimt apaštalių laiškų ištraukų. O jei imtumėtės Aušrinės (Skaitinių valandos), kurią kasdien sudaro puslapio ilgumo ištraukos iš Šventojo Rašto, jūs perskaitytumėte didesniąją dalį Senojo Testamento. Šios ištraukos sudėtos taip, kad per Bažnyčios liturginius metus būtų apžvelgiama visa išganymo istorija.

Bet štai kas tikrai įdomu: švenčiant Valandų liturgiją, Biblija ne tik skaitoma – su ja ir meldžiamasi. Jūs tariate Dievo žodžius, kad pašlovintumėte, padėkotumėte ir Jo paprašytumėte. Šventoji Tradicija „Tėve mūsų“ vadina Viešpaties malda, nes pats

Jėzus paliko šiuos žodžius, atsiliepdamas į mokinių prašymą išmokyti juos melstis. Tačiau Dievo įkvėptos psalmės taip pat yra tikros Viešpaties maldos! Jos irgi gali išmokyti melstis: šlovinti, dėkoti, atgailauti, prašyti ir netgi skųstis Dievui dėl patiriamos kančios ar neteisybės. Melstis žodžiais, kuriuos davė Dievas, – labai prasminga.

Tai visiškai nemažina spontaniškos, asmeninės maldos reikšmės. Taip, mūsų Tėvui patinka klausytis, kai mes kalbame su Juo „savais žodžiais“, kaip kad tėvai mėgaujasi nerišliomis savo mažamečių vaikučių kalbomis. Bet negi nesidžiaugiame, kai vaikai subręsta ir išmoksta aiškiau ir protingiau reikšti savo mintis? Kas dieną recituodami psalmes, ilgainiui perimame jų kalbą ir jose išreiškiamą požiūrį. 2011 m. bendrojoje audiencijoje popiežius Benediktas XVI paaiškino šią mintį:

Tikintiesiems psalmės kaip tik ir duotos kaip maldos tekstai, kurių vienintelis tikslas – tapti asmens, kuris juos įsisavina ir jais kreipiasi į Dievą, malda. Tai yra Dievo žodis ir todėl kiekvienas, kuris maldai kalba psalmes, kalba Dievui Jo paties mums paliktais žodžiais. Tai reiškia, jog meldamiesi psalmių žodžiais, mes mokomės melstis. Jos yra maldos mokykla. Panašų procesą išgyvena ir vaikas, kai mokosi kalbėti. Jis pradeda reikšti savo jausmus, emocijas ir poreikius žodžiais, kurie jam dar nėra savi, bet kuriuos jis išmoko iš savo tėvų ir kitų

jį supančių žmonių... ir po truputį žodžiai jam tampa savi. Žodžiai, gauti iš tėvų, tampa jo paties žodžiais, kuriais jis išmoksta mąstyti ir jausti, kurie atrakina visą sąvokų pasaulį. <...> Jos [psalmės] mums duotos tam, kad išmoktume kreiptis į Dievą, bendrauti su Juo, kalbėti Jam apie save Jo žodžiais, kad atrastume susitikimo su Dievu kalbą.⁷

4. IŠGYVENTI ŠV. MIŠIAS

Eucharistinė auka, pasak Katekizmo, yra krikščioniško gyvenimo „versmė ir viršūnė“⁸. Sekmadienio šv. Mišios turėtų būti mūsų savaitės, o kasdienės šv. Mišios (jei mums pasiseka jose sudalyvauti) – mūsų dienos viršūnė. Visos kitos maldos turi kilti iš šv. Mišių ir į jas vesti. Atspėjote – nėra geresnio būdo tai pasiekti, nei švęsti Valandų liturgiją. Sakoma, kad šv. Mišios yra brangakmenis, o Valandų liturgija – auksinis jo aptaisas.

Nesunku suprasti, kodėl. Valandų liturgija atitinka Bažnyčios kalendorių: joje minimi liturginiai laikotarpiai, išskilmės ir šventės. Kiekvienai šventei ir liturginiam laikotarpiui skirti specialūs priegiesmiai, skaitiniai ir maldos. Taigi kasdienė Valandų

⁷ Bendroji trečiadienio audiencija, 2011 m. birželio 22 d., žr. http://www.vatican.va/holyfather/benedictxvi/audiences/2011/documents/hf_benxv_iaud20110622en.html.

⁸ *Katalikų Bažnyčios katekizmas*, 1324.

liturgijos patirtis leidžia mums išsiugdyti pastovų maldos ritmą, o kartu ji yra pakankamai įvairi, kad išvengtume nuobodulio. Kalbėdami Valandų liturgijos maldas, visada sekame ir žinome, ką kiekvieną metų dieną švenčia ar mini Bažnyčia. Ji padeda mums susikaupti per šventą advento, gavėnios ar Velykų laikotarpį, ir visai nesvarbu, kokie rūpesčiai ir kokia atsakomybė mūsų laukia darbe ar šeimoje. Valandų liturgijos psalmės, priegiesmiai ir skaitiniai išplėtoja ir papildo mūsų šv. Mišias.

Pavyzdžiui, rugpjūčio 15 dieną Bažnyčia švenčia Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų iškilmę (Žolinę). Žinoma, švęsti renkamės į Mišias, galbūt išvakarėse arba 15 dieną. Bet įsivaizduokite, jei šios didžios iškilmės prasmę per dieną apmąstytume ir širdyje prisimintume vieną, du ar tris kartus dažniau? Jei tokiomis ypatingomis dienomis norite palaikyti ir ypatingą nusiteikimą, labiausiai tam tinka Valandų liturgija. Pavyzdžiui, išvakarėse psalmės yra lydimos šių priegiesmių:

Kristus įžengė į dangų
ir savo tyriausiajai Motinai
paruošė amžiną buveinę, aleliuja.

Ieva rojaus vartus visiems užvėrė,
o Marija juos vėl atidarė, aleliuja.⁹

⁹ *Valandų liturgija*, Roma: Lietuvos Vyskupų Konferencija, [2016], t. 4, p. 1187.

Aušrinei skirtuose skaitiniuose įdėta ištrauka iš popiežiaus Pijaus XII apaštališkosios konstitucijos apie Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų dogmą, rasime trumpą dogmos paaiškinimą ir istorinę jos apžvalgą, kaip ją traktavo įvairūs Bažnyčios tėvai ir mokytojai. O Žolinės Ryto maldos priegiesmis priverčia širdį šoktelėti:

Tu tokia graži ir daili, Jeruzalės dukra,
sušvitusi tarsi aušra!¹⁰

Vakaro malda pabaigia šią iškilmę trumpu skaitiniu, primenančiu mums, jog dangun ėmimas yra svarbus kiekvienam asmeniškai (plg. 1 Kor 15, 22–23). Štai pabaigos malda:

Visagali amžinasis Dieve, tu savo Sūnaus Motiną, nekaltąją Mergelę Mariją, su kūnu ir siela paėmei į dangų; duok malonės ir mums nuolat siekti aukštesnių dalykų ir tapti jos garbės dalininkais. Prašome per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų.¹¹

Kitas pavyzdys. Pažvelkime į paprastą savaitės dieną advento metu. Ironiška, kad pašėlęs pasiruošimo Kalėdoms tempas daugeliui trukdo patirti džiaugsmingo laukimo dvasią. Kai randame laisvą minutėlę

¹⁰ *Valandų liturgija*, Roma: Lietuvos Vyskupų Konferencija, [2016], t. 4, p. 1196.

¹¹ Ten pat, p. 1199.

nusiraminti ir pasimelsti, esame per daug pavargę, negalime pamiršti dar laukiančių pasiruošimo darbų. Savo jėgomis melstis tokioje situacijoje beveik neįmanoma. Bet atsiverskite *Valandų liturgiją* ar atsidarykite programėlę kompiuteryje ir kelioms palaimingoms minutėms lengvai pamiršite visus šventinius rūpesčius.

Izaijo knygoje kartu su Izraelio tauta jūs vaikščiosite tamsybėse ir ilgėsitės Mesijo šviesos. Klausysitės pranašų balso ir jums bus duoti žodžiai, kuriais maldaujama Išgelbėtojo nedelsiant ateiti. Jei recituosite Aušrinę, kiekvieną dieną skaitysite naują Bažnyčios tėvų meditaciją apie Įsikūnijimą. Vakaro malda? Čia rasite trumpus skaitinius iš Apaštalų darbų apie antrą Kristaus atėjimą, nes tai yra įvykis, kurio taip pat turėtume išmokti laukti advento metu. Nuo gruodžio 17 dienos Vakarinėje pateikiami nuostabūs vadinamieji „O“ prieigiesmiai. Kiekvienas jų mini vieną iš pranašiškų Kristaus titulų. Taip, gruodžio mėnesį kasdienių rūpesčių mes galime būti tampomi į visas keturias puses. Valandų liturgijos malda sugrąžins mus į teisingą kelią.

Septintame skyriuje dar sugrįšime prie liturginių metų. Čia tik norėjau pasakyti: jei negalite kasdien švęsti Mišių, Valandų liturgija yra joms artimiausias dalykas. Jei dalyvaujate šv. Mišiose, Valandų liturgija išsaugo jų grožį ir galią visą dieną.

5. KRISTUS YRA ČIA

Jei sudarinėčiau sąrašą „Svarbiausios priežastys, kodėl verta švęsti Valandų liturgiją“, būtų sudėtinga tas priežastis surikiuoti pagal svarbumą. Išskyrus pirmą numerį. Štai pati svarbiausia priežastis:

Valandų liturgijos psalmėse jūs sutiksite Jėzų.

Jūs melsitės su Juo ir Jame. Jėzus melsis su jumis ir jumyse.

Čia yra visa maldos esmė: Kristus yra Valandų liturgijos maldoje, nes ši malda remiasi Šventuoju Raštu, yra liturginė, siejasi su šv. Mišiomis. Kas parodo, kad šioje maldoje iš tiesų yra Kristus?

MESIJINĖ PRASMĖ

Psalmėse galime rasti užuominų apie Išganytoją ir Jo ženklų. Pats Jėzus kalbėjo apie psalmėse skelbiamas mesijines pranašystes: „Turi išsipildyti visa, kas parašyta apie mane Mozės Įstatyme, Pranašų knygose ir Psalmėse“ (Lk 24, 44). Senojo Testamento psalmės dažniausiai cituojamos, norint paremti Evangelijos teiginius. Naujojo Testamento autoriai teigia, kad Jėzaus gyvenimas ir Jo veiksmai išpildo daugelį psalmėse užrašytų pranašysčių. Pavyzdžiui:

Saugo visus jų kaulus, sulaužytas nebus
nė vienas (Ps 33 (34), 21)

Akmuo, kurį statytojai atmetė,
kertiniu akmeniu tapo (Ps 117 (118), 22)

Atversiu burną pavyzdžiams prasmingiems
(Ps 77 (78), 2)¹²

Uolumas tavo Namams lyg ugnis manyje
liepsnoja (Ps 68 (69), 10)

Ir tai tik keli pavyzdžiai. Pats Jėzus sau pritaiko ke-
lias psalmių ištraukas. Tikriausiai geriausiai žinoma
21 (22) psalmė, kuri prasideda žodžiais „Ai, mano
Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?“ Šie gilūs
ir šiurpūs žodžiai, ištarti ant kryžiaus, rodo didelį
Jėzaus fizinį, protinį ir dvasinį skausmą. Bet tai dar
ne viskas. Sutelkdamas visas jėgas, kad galėtų garsiai
ištarti šias psalmės eilutes, Jėzus mums rodo, jog per
Jo kančią, mirtį ir prisikėlimą visa psalmės pranašystė
buvo išpildyta. 21 (22) psalmė dar vadinama „penk-
tąja Evangelija“, nes joje taip akivaizdžiai galime pa-
matyti Viešpaties kančią ir kartu Jo pergalę.

Kasdien skaitydami psalmes, pamažu išmoksime
pastebėti simbolius ir „tipus“, kurie nurodo į Kris-
tų. Pavyzdžiui, daugybė eilučių, kurios kalba apie
karalių, gali būti pritaikomos Jėzui, Dovydo Sūnui.
Psalmės, kuriose minimas „teisusis“, kartais ken-
čiantis nuo bloga linkinčiųjų, bet galiausiai apgi-
namas Dievo, taip pat gali nurodyti į Jėzų, nes Jis

¹² Dar plg.: „Išsipildė, kas buvo per pranašą pasakyta: *Aš atversiu
burną palyginimais*“ (Mt 13, 35). (Red. past.)

ir yra žmogus be nuodėmės, vienintelis, apie kurį tikrai galime pasakyti, kad yra teisusis.

MALDA, KURIA JIS MELDĖSI

Kitas būdas, kaip pamatyti Jėzų psalmėse, – įsivaizduoti Jį meldžiantis psalmių žodžiais. Psalmės buvo Izraelio tautos maldos ir himnai, jų žodžius kiekvienas ištikimas žydas tardavo rytą, dieną ir vakarą. Psalmės Jėzus tikriausiai išmoko sėdėdamas ant motinos kelių per vidudienio darbo pertrauką, kartodamas jas kartu su Juozapu ir klausydamas apie jas sinagogoje. Mūsų siela bus praturtinta, jei kalbėdami Valandų liturgiją retkarčiais pasitelksime ignaciškąjį Meditavimo būdą ir įsivaizduosime Jėzų, besimeldžiantį psalmių žodžiais įvairių evangelinių įvykių metu.

Įsivaizduokite Jį, jauną vyrą, šlovinantį sinagogoje, kartojančią pranašystes ir mesijines psalmes, prisiminkite, kad Jam tuoj reikės jas išpildyti! Įsivaizduokite Jėzaus maldą, išgyvenant savąją kančią. Šv. Jeronimas sako, jog 55 (56) psalmė kalba apie Viešpaties kančią, tą patį šv. Augustinas sako ir apie 56 (57) psalmę. Didžiojo penktadienio liturgijoje Bažnyčia į Jėzaus lūpas įdeda 87 (88) psalmę. Kadangi Jėzus ant kryžiaus cituoja tiek 21 (22), tiek 30 (31) psalmes („Tavo rankoje mano likimas“), labai tinkama maldoje įsivaizduoti Jį, besimeldžiantį Getsemanėje ir kitomis skausmą ir kančią išreiškiančiomis psalmėmis.

JIS VIS DAR ŠITAIP MELDŽIASI

Geriausia yra tai, kad mūsų Viešpaties malda psalmėmis nėra kažkoks senas, dviejų tūkstančių metų senumo įvykis. Mes jau žinome, kad per šv. Mišias įvyksta Kristaus atpirkimo auka. Kunigams aukojant Eucharistinę auką, atleidimo („Tėve, atleisk jiems“) ir atsidavimo („Į tavo rankas“) akimirkos Kalvarijos kalne nuaidi istorijoje ir amžinybėje. Panašiai vyksta ir per Valandų liturgiją, kai mums meldžiantis Jėzus yra čia, žemėje, ir aukoja amžinąją šlovinimo auką savo Tėvui.

Ir nereikia pasikliauti tik mano žodžiu. „Valandų liturgijos bendruosiuose nuostatuose“ aiškiai rašoma, jog „tai Kristaus ir jo Kūno malda Tėvui“¹³.

Šv. Augustinas iškalingai apibūdina šią maldos vienybę:

Mūsų Viešpats Jėzus Kristus, Dievo Sūnus, meldžiasi už mus ir mumyse, ir mes meldžiamės į Jį. Jis meldžiasi už mus kaip mūsų Kunigas, meldžiasi mumyse kaip mūsų Galva, o mes meldžiamės į Jį kaip į savo Dievą. Jame pažįstame savo balsus ir Jo balsą savyje.¹⁴

¹³ „Valandų liturgijos bendrieji nuostatai“, str. 15, p. 32.

¹⁴ *Nicene and Post-Nicene Fathers, First Series*, t. 8, vertė J. E. Tweed, red. Philip Schaff, Buffalo, N.Y.: Christian Literature, 1888. Leidyklai „New Advent“ peržiūrėjo ir redagavo Kevin Knight. <http://www.newadvent.org/fathers/1801086.htm>.

Perskaitykite šią citatą keletą kartų, kad iš tikrųjų suprastumėte, kokioje ypatingoje vienybėje esame su Jėzumi, kai švenčiame Valandų liturgiją. Sunku rasti aiškesnį motyvą prisijungti prie šios šlovinimo maldos.

VERTA ŽINOTI. PAGRINDINĖS PRIEŽASTYS ŠVĘSTI VALANDŲ LITURGIJĄ

1. Vienu metu jūs skaitote Šventąjį Raštą ir meldžiatės.
2. Jei meldžiatės vienas, kiekvienai maldai, Rytmetinei, Vakarinei ir Naktinei, užtenka iki dešimties minučių. (Jokia valanda neprabėga taip greitai!)
3. Jei negalite nueiti į kasdienės šv. Mišias, tuomet tinkamiausia yra Valandų liturgija.
4. Kalbėdami Dievo tarnybos maldas, jūs jungiatės į bendrą Bažnyčios maldą, kurią Dievui išsako broliai ir seserys Kristuje visame pasaulyje.
5. Jūs melsitės taip pat, kaip kiekvieną dieną meldžiasi popiežius.
6. Jūs įsiliesite į tradiciją, kuri yra beveik tokia pat sena kaip ir pati Bažnyčia.
7. Tai lengvas būdas įsiminti daug Šventojo Rašto eilučių.
8. Jūs išsiugdysite įprotį kasdien melstis, bet malda kas dieną bus kitokia, ir tai padės išvengti nuobodulio.

9. Jūs įspūdingai praturtinsite savo žodyną: jame atsiras tokie žodžiai kaip *brevijorius*, *Vakarinė*, *Te Deum*, *Naktinė* ar *antifona*.

10. Jūs melsitės „tais pačiais žodžiais, kuriuos tarė Jėzus, tūkstantmečiais esantis Izraelio tautos ir Bažnyčios maldose“ (popiežius šv. Jonas Paulius II).

11. Jūs išpildysite popiežiaus Benedikto XVI norą, kad visi katalikai susipažintų su Liturginių valandų malda.

12. Jūs dalyvausite liturginiame veiksmė, jūs pats vykdysite bendrąją tikinčiųjų kunigystę ir savo malda prisijungsite prie Jėzaus, Aukščiausiojo Kunigo, atiduodančio šlovę savo Tėvui.

TIESIOG PADARYKITE TAI

Iš visų knygos skyrių šį parašyti buvo sunkiausia. Supratau, jog skaitytojai arba bus paskatinti eiti toliau, arba užvers knygą, padarę išvadą, kad Liturginių valandų malda nėra kažkuo ypatingesnė nei įprasta jų malda.

Baigdama skyrių, norėčiau paminėti į krikščionybę atsivertusį Johną Brooką iš Naujosios Zelandijos. Ausyse man tebeskamba jo žodžiai, kurie taip aiškiai apibūdina maldos Tarnybą Dievui:

Be Liturginių valandų, mūsų maldos gali niekada nesikeisti, mes vis kartotume tuos pačius

žodžius, užsidarę mažytėje savojo pasaulio dėžutėje. Liturginės valandos susprogdina tą dėžutę ir atveria mus patirčiai, kai visa Bažnyčia meldžiasi kaip Kristus, meldžiasi už pasaulį, dėl kurio Jis kentėjo ir mirė.

Liturginės valandos išsprendžia maldoje dažniausiai patiriamus sunkumus. Šio maldos būdo šaknys glūdi Šventajame Rašte, Jėzaus patirtyje ir Jo Bažnyčios gyvenime. Tai maldos būdas, kurį nuo neatmenamų laikų patikrino daugybė krikščionių.¹⁵

¹⁵ John Brook, *The School of Prayer*, (Liturgical), p. 5.

BREVIJORIUS IR KITI ŠALTINIAI

Baigdama pirmą dalį, norėčiau atkreipti dėmesį į nuostabius šaltinius, kurie yra tikras palaiminimas pradedantiesiems.

Jei ši knyga būtų parašyta prieš dvidešimt metų, ši dalis būtų nelabai ilga. Anksčiau buvo galima rasti tik Valandų liturgiją, suskirstytą į keturias knygas, arba vieną knygą su Rytmetinės, Vakarinės ir Naktinės maldomis. Dar keletą papildomų nedidelių knygų su atskiromis Liturgijos dalimis. Viskas.

Tačiau atsiradus internetui, o dabar dar ir plačiai paplitus mobiliesiems telefonams, Valandų liturgija pasiekiamą įvairiu formatu ir nemokamai ar nebrangiai. Internetu galima rasti daug informacijos, kaip recituoti Valandas, taip pat įvairius forumus, internetinius dienoraščius, kuriuose galima užduoti klausimus ar dalytis savo įžvalgomis. Norintieji pagilinti žinias apie maldą su Šventuoju Raštu, atras ir psalmių komentarus.

Bažnyčia pageidauja, kad Valandų liturgija taptų „visos Dievo tautos malda“, ir šiandien turime visas priemones, kad šis noras išsipildytų. Priemonių yra, bet ne tiek jau daug žmonių, žinančių apie šią maldą ir norinčių ją praktikuoti.

KNYGA AR KOMPIUTERIS: UŽ IR PRIEŠ

Kai kuriems ši dilema bus labai lengva. Tie, kurie daug laiko praleidžia internete, aišku, kad pasirinks elektroninius brevijorius. Lygiai taip pat lengva apsispręsti ir aistringiems klubo „nekenčiu spoksoti į ekraną, renkuosi tikras knygas“ nariams. Tiems, kuriems sunku apsispręsti, siūlau pažvelgti į kiekvieno pasirinkimo privalumus ir trūkumus.

KNYGA: ARGUMENTAI „UŽ“

- Knyga – tai tradicija. Jei planuojate prisijungti prie maldos parapijoje ar vienuolyno bendruomenėje, jums reikės išmokti naudotis spausdintu brevijoriumi.

- Knyga labiau tinka, jei norite pasižiūrėti ne tik šios dienos maldas. Jei, pavyzdžiui, jums reikia pasižiūrėti praėjusios dienos skaitinius ar norite žvilgtelėti, kas jūsų laukia po kelių dienų, knygoje tai surasite greičiau ir lengviau.

- Spausdintas brevijorius gali būti kunigo palaimintas. Jis geriau atskleidžia maldos nekintamumą ir reikšmingumą.

- Kai kuriems žmonėms su knyga lengviau nusi-
teikti pamaldžiai ir kontempliatyviai.
- Esate nepriklausomas nuo mobiliojo ar inter-
neto ryšio.
- Galite įsigyti vadovą metams, kuriame yra nuoro-
dos, kokiame puslapyje yra kiekvienos dienos maldos.

KNYGA: ARGUMENTAI „PRIEŠ“

- Spausdintame brevijoriuje pateikiamos instruk-
cijos yra neišsamios, todėl juo naudotis nėra paprasta.
- Sunki, todėl nepatogi keliaujant. Moterims ne
visada telpa į rankinę. Lengva pamiršti pasiimti su
savimi.
- Brangu, ypač jei norite įsigyti visas keturias Va-
landų liturgijos knygas iš karto.

ELEKTRONINIS BREVIJORIUS: ARGUMENTAI „UŽ“

- Labai paprasta – jokio puslapių vartymo, psal-
mių, bendrų ar atskirų maldų ieškojimo! Kiekvie-
nos dienos maldos pateikiamos vienoje vietoje,
nebereikia spėlioti, galima tiesiog melstis. Puikus
pasirinkimas pradedantiesiems arba tiems, kuriems
nepavyksta melstis su knyga.
- Lengva nešiotis: jei jau turite išmanųjį telefoną,
„iPodą“ ar „Kindle“ skaityklę, niekada nepaliksime
maldos teksto namuose. Moterų nekamuos sunkios
rankinės, skaudančios nugaros.

- Kai kuriuose elektroniniuose brevijoriuose yra kiekvienos dienos maldos garso įrašai – labai pravartu tiems, kurie mokosi klausydamiesi, kenčia nuo disleksijos ar silpno regėjimo, į darbą važiuoja automobiliu ir t. t.

- Jeigu jūs jau turite kompiuterį, elektroniniai brevijoriai internete yra nemokami. Palyginti su knyga, mobiliųjų programėlės yra tikrai pigios, o kartais ir nemokamos.

ELEKTRONINIS BREVIJORIUS: ARGUMENTAI „PRIEŠ“

- Ekranas šviesa kitaip veikia akis ir smegenis nei spausdintas tekstas, todėl ne visiems patogus susikaupti ir melstis žiūrint į ekraną.

- Dingo elektra? Išsikrovė įrenginys? Nepasisėkė. Tokie sunkumai ypač galimi keliaujant po atokiausias vietas.

Aš asmeniškai naudojuosi ir knyga, ir elektroniniu brevijoriumi. Visos anksčiau išvardytos priežastys vienoje ar kitoje situacijoje buvo reikšmingos. Panašiai kaip aš, abu formatus naudoja daugelis pamėgusiųjų Valandų liturgiją.

Dabar pažvelkime į pasiūlos įvairovę.¹⁶

¹⁶ Medžiaga pritaikyta liet. skaitytojui, papildyta liet. šaltiniais.
(Red. past.)

KNYGOS

Valandų liturgija, 4 tomai. Knygoje yra visos septynios liturginės Valandos, suskirstytos į dalis pagal liturginių metų laikotarpius. Pirmame tome yra advento ir Kalėdų laikotarpio maldos, antroje – gavėnios, Velykų tridienio ir Velykų laikotarpio maldos, likusiuose dviejuose tomuose – maldos 34 eilinio laiko savaitėms. Galima rasti įvairaus formato knygų odiniais ar kietais viršeliais. Kainuoja daug, todėl pirkti visus tomus iš karto – tikra investicija. Aišku, galima pirkti dalimis, įsigyti tik tą dalį, kurios reikia konkrečiu metų laikotarpiu. Lietuvoje kol kas išleisti trys *Valandų liturgijos* tomai (2011–2015), juos parengė Lietuvos Vyskupų Konferencijos Liturgijos komisija.

Dievo tautos liturginės valandos, pasauliečių labiausiai mėgstamas vienos dalies brevijorius. Jame yra tik tos Valandos, kurias labiausiai rekomenduoja Bažnyčia: Rytmetinė, Vakarinė ir Naktinė. Taip pat čia galite rasti Dieninę. Galbūt ilgainiui panorėsite pereiti prie pilno Valandų liturgijos varianto? Lietuvoje *Dievo tautos liturginės valandas* parengė Lietuvos Vyskupų Konferencija (išleista 1988, ²1994).

Lietuvoje kasmet leidžiamas ***Liturginis kalendorius***, kuriame rasite šv. Mišias ir Valandų liturgiją kiekvienai dienai pagal visuotinį Romos ir dalinį Lietuvos vyskupijų kalendorių liturginiams metams.

VERTA ŽINOTI. PARAGAVIMUI

Išleista daug knygų, kuriose kasdienė malda, paremta Šventuoju Raštu, pristatoma panašia forma kaip ir *Valandų liturgijoje*. Pavyzdžiui, populiari *Magnificat* knygutė, kurioje galite rasti Ryto ir Vakaro maldos psalmes bei giesmes su priegiesmiais. Tūkstančiai tikinčiųjų pamėgo *Magnificat*, iš jos išmoko recituoti psalmes ir tapo Liturginių valandų „specialistais“. Tačiau aiškumo dėlei reikia pasakyti, kad joje spausdinamos tik Rytinei ir Vakarinei skirtų psalmių ištraukos.

Episkopų Bažnyčios narys Phillisas Tickelis parengė populiarią knygų seriją „The Divine Hours“ („Dievo valandos“). Šios serijos knygos paremtos Anglikonų Bažnyčios „Bendrosiomis maldomis“ (nekatalikiška Liturginių valandų versija, atsiradusi, kai Anglijos Bažnyčia atsiskyrė nuo Katalikų Bažnyčios). Tokios knygos, aišku, nedaro žalos: nieko bloga, jei skaitote Šventojo Rašto ištraukas, sudėliotas pagal kalendorių. Bet tai ne Katalikų Bažnyčios aprobuotos knygos Liturginių valandų malda. Jei norite dalyvauti katalikiškoje liturgijoje ir turėti visą mūsų jau minėtą naudą, įsitikinkite, kad naudojotės katalikiška *Valandų liturgija*. Kažkur pirmuosiuose

puslapiuose ieškokite frazės „patvirtina“ arba „leidžiama naudoti“, o šalia jūsų šalies vyskupo pavardės. (Lietuviškame *Valandų liturgijos* leidime yra Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininko arkivyskupo S. Tamkevičiaus dekretas, skelbiantis leidinį pavyzdiniu ir leidžiantis juo naudotis.)

ELEKTRONINIAI BREVIJORIAI

iBreviary, itališkas internetinis puslapis, kurį sukūrė tėvas Paolo Padrini. Valandų liturgiją čia galite rasti įvairiomis kalbomis. Taip pat yra sukurta *iBreviary* programėlė (pirmoji, patvirtinta Vatikano) mobiliems telefonams. Internetinė versija puikiai dera su skaitykle „Amazon Kindle“, su kuria brevijorius gali būti prieinamas ir neturintiems išmaniųjų telefonų ar planšetinių kompiuterių. Daugiau nei 200 000 žmonių visame pasaulyje naudoja nemokama programėlė, kuri skirta daugeliui telefonų ir planšetinių kompiuterių, taip pat ir skaityklei „Kindle Fire“. Puslapyje *iBreviary.com* rasite Mišiolą, skirtą kiekvienai dienai, daugelį kitų maldų ir Bažnyčios apeigynų. Todėl jis itin patogus dažnai keliaujantiems dvasininkams ir pasauliečiams.

Divineoffice.org, be abejonės, populiariausias brevijorius Jungtinėse Valstijose. *Divineoffice.org* ne kartą laimėjo vartotojų simpatijų apdovanojimus kaip geriausias katalikiškas internetinis puslapis ir

geriausia programėlė. Naudojantis internetu, nereikia registruotis. Šis brevijorius turi garso įrašų papildinius. Galima gauti ne tik kiekvienos Valandos tekstus, bet ir atsisiųsti garso įrašą, kad melsdamiesi galėtumėte klausytis. Ši paslauga neįkainojama tiems, kurie nori sužinoti, kaip Liturginės valandos yra švenčiamos bendruomenėje. Taip pat vairuojantiems mašiną pakeliui į darbą ar iš jo.

Universalis.com, tai Didžiojoje Britanijoje administruojama programa, dar vienas populiarus ir nemokamas internetinis brevijorius. Šiam brevijoriui psalmes išvertė patys programos kūrėjai, o Šventojo Rašto ištraukos pateikiamos iš *Jerusalem Bible*, taip buvo išvengta išlaidų už autorines teises. Nemokamą Universalis programą taip pat rasite katalikiškoje maldos programėlėje *Laudate*. Įsigijus Universalis programėlę, jums bus pasiekama visų metų Valandų liturgija. O tai reiškia, kad jūs galėsite melstis visur, kur yra internetas.

Ebreviary.com, šiame internetiniame puslapyje galite rasti mėnesio Liturginės valandas PDF formatu. Internetu galima naudoti nemokamai, o sumokėjus metinį mokestį galima legaliai atsispausdinti tiek lankstinukų, kiek reikia jūsų maldos grupei. Tai puiki pagalba mažoms bendruomenėms, kurios retkarčiais, bet ne taip dažnai, kad apsimokėtų pirkti knygą, kartu švenčia Valandų liturgiją.

KAIP MELSTIS: ŠALTINIAI PRADEDANTIESIEMS

Pasaulietis, kuriam niekas nepadedą, turi būti labai motyvuotas, kad sugebėtų melstis pagal Valandų liturgiją, tad visiškai nestebina, kad kai kurie pasiduoda. Visa laimė, galima rasti įvairių pagalbos priemonių.

St. Joseph Guide for the Liturgy of the Hours (Šv. Juozapo Valandų liturgijos vadovas), išleido „Catholic Book Publishing“. Šioje nebrangioje, kas metai atnaujinamoje brošiūroje nurodoma, kokiame puslapyje reikia ieškoti kiekvienos metų dienos psalmių, bendrų ar atskiriems šventiesiems skirtų maldų. Keturių ir vienos dalies brevijoriams yra atskiros brošiūros (įsitikinkite, ar išsirinkote reikiamą).

Ši knyga. Nors *St. Joseph Guide* yra didelė pagalba, bet, kad patys galiausiai išmoktumėte susirasti reikiamą puslapį, ne mažiau svarbu suprasti liturginių metų principus ir Valandų liturgijos turinį. Septintame šios knygos skyriuje rasite tokius paaiškinimus, taip pat apžvalgą įvairių, Bažnyčios leidžiamų būdų, kaip recituoti Valandų liturgiją (žr. 5 ir 6 skyrius).

Bet kuris internetinis brevijorius. Net jei jums visiškai nepriimtina melstis naudojantis internetu, jame galite pasitikrinti, ar teisingai išmokote susirasti dienos maldas.

Discovering Prayer („Atrasti maldą“). Autorius Sethas Murray. Atsidarykite puslapį www.rosaryshop.com ir atsisiųskite mokomąją medžiagą. Jei

jį pasirodys jums naudinga, autorius bus dėkingas už jūsų auką ar nupirktus kitus jo straipsnius internetinėje parduotuvėje. Labai rekomenduoju.

Coffee and Canticles („Kava ir giesmės“), tai mano internetinis dienoraštis, skirtas Valandų liturgijos mėgėjams. Čia kiekvienas skaitytojas apie Valandų liturgiją gali klausti visko, kas jį domina. Peržvelgusi Bažnyčios dokumentus, paprastai surandu atsakymą. Dienoraštį rasite puslapyje www.daria-socket.blogspot.com.

Divine Office for Dodos (*Dievo tarnyba bukalaviams*), autorė Madeleine Pecora Nugent (leidykla „Catholic Book Publishing“). Jei perskaitėte jau minėtą mokomąją medžiagą puslapyje „Discovering Prayer“ ir vis dar kažko nesupratote, ši knyga gali jums praversti, nes joje viskas išdėstyta kur kas detaliau. Devyniasdešimt dviejuose puslapiuose pateikiamas nuoseklus mažų žingsnelių metodas. Jei mokotės greitai, intuityviai, tekstas gali pasirodyti nuobodus, bet jei jums reikia apibendrintų atsakymų ir padrąsinančio tono, – ši knyga jums.

Šv. Tomo Moro maldos namai Pensilvanijoje. Šiuose pasauliečių bendruomenės namuose vietiniai savanoriai kiekvieną dieną švenčia Valandų liturgiją. Jų misija – išmokyti jos naujokus. Jei kada nors važiuosite pro šalį, verta užsukti į šią nuostabią miškingą vietovę pasimokyti Valandų liturgijos. Daugiau informacijos: www.liturgyofthehours.org.

NUODUGNESNĖMS STUDIJOMS

Kai išmoksite teisingai recituoti Valandų liturgiją, dėmesį galėsite sutelkti į tai, kaip išsiugdyti Bažnyčios požiūrį giedant psalmes. Aštuntas šios knygos skyrius taip pat turėtų šiek tiek padėti. Jei norite daugiau patarimų, siūlau papildomus komentarus ir meditacijų šaltinius:

The School of Prayer (Maldos mokykla), autorius Johnas Brookas. Šioje mažoje, bet storoje knygoje apie Valandų liturgiją rasite atsakymus į visus kas, kodėl ir kaip. Autorius taip pat pateikia komentarą apie Rytmetinės ir Vakarinės Psalmyną; komentuoja remdamasis teologijos mokslu ir žiniomis apie pamaldumo praktikas. Labai rekomenduoju.

Psalms and Canticles: Meditations and Catechesis on the Psalms and Canticles of Morning Prayer (Psalmės ir giesmės: Psalmių meditacijos ir katechezė ir Rytmetinės giesmės), autorius – popiežius šv. Jonas Paulius II. Mūsų visų mylimas, amžinybėn iškelia-vęs šv. Jonas Paulius II siekė to paties tikslo kaip ir popiežius Paulius VI – ragino pasauliečius švęsti Valandų liturgiją. Kelis metus savo trečiadienio au-diencijas popiežius skirdavo įvairioms Rytmetinės ir Vakarinės psalmėms ir giesmėms aptarti. Lei-dykla „Liturgy Training Publications“ popiežiaus meditacijas apie Rytmetinės psalmes surinko ir išleido atskira knyga. Komentarus apie Vakarinės maldą (mirus šv. Jonui Pauliui II, šias maldas toliau

komentavo popiežius Benediktas XVI) galite rasti Vatikano internetiniame puslapyje.

C. S. Lewiso *Reflections on the Psalms* (*Pamąstymai apie psalmes*), beveik visų itin mėgstamas autorius dvylikoje esė aptaria įvairius psalmių bruožus, pavyzdžiui, garbinimą, mirtį, prakeiksmą, teismą, gamtą.

Thomo Mertono *Praying the Psalms* (*Melstis psalmėmis*), ilgame 45 puslapių esė šiuolaikinis dvasios mokytojas aiškina, kodėl Bažnyčia psalmes laiko pačia tobuliausia maldos knyga. Mertonas žavi si psalmių įvairove ir aptaria, kaip giedodami ar kalbėdami psalmes galime su džiaugsmu atsiduoti Dievo valiai. Labai rekomenduoju.

Michaelio Barberio *Singing in the Reign* (*Giedoti Jo viešpatijoje*). Nesileiskite apgaunami pavadinimo. Ši knyga – išsami studija apie Psalmių knygą. Joje paaiškinama, kaip psalmės ir jų eilės tvarka Biblijoje atskleidžia Dievo sandoros su karaliumi Dovydu istoriją, išsamiai aptariama psalmių kristologinė prasmė.

ANTRA DALIS

Taigi, jūs įveikėte pirmą dalį ir norite sužinoti daugiau! Tolimesnis žingsnis ir antros dalies tikslas – atidžiau pažvelgti į Valandų liturgijos struktūrą ir į atskiras jos dalis.

Norėčiau pasakyti svarbią pastabą. Jei skaitydami pirmus knygos skyrius jūs taip susižavėjote Valandų malda, kad jau dabar norite ją pradėti, tikrai galite stabtelėti, padėti knygą į šalį ir, pasiėmę brevijorių, pradėti maldą. Grįžkite prie šių skyrių, kai jums iškils klausimų.

Kita vertus, kai kuriems žmonėms labiau rūpi detalės. Pirmiausia jie turi susirinkti visą įmanomą informaciją. Prieš pirkdami produktą, jie perskaito daugybę atsiliepimų, prieš išvykdami į kelionę, jie viską suplanuoja, susiranda visus įmanomus viešbučius ir lankytinas vietas. Žmonės, kuriems detalės yra svarbu, skaito instrukcijas, o po to kaip tas pasakėčios vėžlys praleidžia į priekį intuityvųjį kiškį, kuris dvyliktame žingsnyje naudoja netinkamą

atsuktuvą, todėl vėl turi viską išardyti ir pradėti iš naujo. Jei jūs toks žmogus, mėgaukitės knyga toliau, ji ne tik aprodys Valandų liturgijos mišką, bet ir paaiškins, kokie medžiai ten auga.

„ŠLOVINU TAVE SEPTYNISKART PER DIENĄ“: ŽVILGSNIS Į LITURGINES VALANDAS

Šis skyrius yra tarsi visos Valandų liturgijos eskizas, brėžinys, žemėlapis, o jo tikslas – bendrais bruožais atskleisti Valandų liturgiją. Dauguma pasauliečių, bent jau iš pradžių, kasdien meldžiasi vieną ar dvi liturgines Valandas. Tačiau naudinga pamatyti, kaip tos dvi Valandos siejasi su visa Liturgija.

Anksčiau jau minėjau, kad yra septynios liturginės Valandos, kuriomis pažymimas ir Dievui paaukojamas konkretus paros laikas. Kiekvienas pasaulietis malдай turi atrasti tą Valandą, kuri labiausiai tinka jo gyvenimo būdai. Aptarkime visas Valandas iš eilės.

RYTMETINĖ

Rytmetinė yra pirmoji dienos malda, nors tai nėra pirmoji dienos Valanda (žr. Aušrinė). Šios valandos pavadinimas nurodo, kad malda kalbama dienos

pradžioje, vienuolynuose – dažniausiai saulei tekant. Kitiems žmonėms tai tikriausiai bus kažkur tarp šeštos ir devintos valandos ryto. Rytmetinė susideda iš:

1. Įžanginio kreipinio: „Dieve, ateik man padėti. Viešpatie, skubėk manęs gelbėti.“ Tai sakoma darant kryžiaus ženklą ir iš karto kalbama malda „Garbė Dievui“ ir „Aleliuja“.
2. Toliau giedamas arba kalbamas himnas.
3. Psalmodija: dvi psalmės ir viena giesmė, kiekviena jų pradedama atitinkamu priegiesmių. Jos baigiamos malda „Garbė Dievui“, po jos kartojamas priegiesmis.
4. Trumpas skaitinėlis.
5. Trumpasis atliepas.
6. Ryto Evangelijos giesmė, vadinama *Benedictus*, arba Zacharijo giesmė. Kaip ir skaitant psalmes, prieš giesmę sakomas priegiesmis (darant kryžiaus ženklą), pabaigoje „Garbė Dievui“ ir pakartojamas priegiesmis.
7. Maldavimai.
8. „Tėve mūsų“.
9. Pabaigos malda.
10. Pabaigos palaiminimas: „Viešpats mus tepalaimina, tesaugo nuo visokio blogio ir tenuveda į amžinąjį gyvenimą. Amen.“ (Malda sakoma darant kryžiaus ženklą.)

DIENINĖ x 3

Dieninę maldą sudaro trys dalys: Priešpiečio, arba Trečioji (lot. *Tercia*), Vidudienio, arba Šeštoji (lot. *Sexta*), ir Pavakario, arba Devintoji (lot. *Nona*), maldos. Lotyniški pavadinimai kilę iš dienos valandų senosios numeracijos. Buvo laikoma, kad diena prasideda 6 valandą ryto, tuomet išeidavo, kad 9 valanda yra trečioji dienos valanda, 12 (vidurdienis) – šeštoji, o 15 valanda – devintoji dienos valanda. Dėl trumpumo Dieninės maldos dar vadinamos „Mažosiomis valandomis“. Vienuolynuose, kuriuose Valandų liturgijos praktikavimas yra vienuolių pašaukimo dalis, kalbamos visos trys Dieninės dalys. Nekontempliatyviųjų vienuolynų vienuoliams, parapijų kunigams ir pasauliečiams Bažnyčia siūlo pasirinkti vieną tinkamiausią Dieninės valandą. Priešpiečio malda gali būti tarp 9.00 ir 11.00; vidudienio malda – apie 12.00, prieš pietus ar tuoj po jų; pavakario maldą kalbame vėliau, apie 15.00–16.00 valandą.

Kiekvienos Dieninės Valandos struktūra yra tokia:

1. Įžanginis kreipinys: „Dieve, atei man padėti. Viešpatie, skubėk manęs gelbėti.“ Malda sakoma darant kryžiaus ženklą, iš karto po jos kalbama „Garbė Dievui“ ir „Aleliuja“.
2. Himnas.
3. Psalmodija: trys skirtingos psalmės (ar trys ilgesnės psalmės dalys), priegiesmiai ir malda

„Garbė Dievui“ kalbama taip, kaip ir per Rytmetinę. Pastaba: sekmadieniais ar iškilmių dienomis yra tik vienas priegiesmis visoms Dieninės psalmėms. Priegiesmis kalbamas vieną kartą prieš pirmą psalmę ir pakartojamas po trečios.

4. Labai trumpas Senojo ar Naujojo Testamento skaitinėlis.
5. Dviejų eilučių atsiliepimas į Dievo žodį.
6. Pabaigos malda.
7. Darydami kryžiaus ženklą, Dieninę baigiamo žodžiais: „Garbinkime Viešpatį. Dėkojame Dievui.“

VAKARINĖ

Ši malda visą pabaigtą darbo dieną paaukoja. Vienuolynuose diena anksti prasideda, anksti ir baigiasi, todėl ten Vakarinė gali būti švenčiama net pusę keturių dienos. Mes, pasauliečiai, galime ją kalbėti pasibaigus darbo dienai ar priderinti maldą prie vakariinės laiko (prieš vakarienę ar iš karto po jos). Vakarinės sandara atitinka Rytmetinę, vienintelis skirtumas – Vakarinės Šventojo Rašto giesmė yra Marijos giesmė, dar žinoma kaip *Magnificat*.

NAKTINĖ

Naktinė susijusi su dienos pabaiga. Ši malda kalbama prieš miegą. Net jei jūs miegoti einate paryčiais, jums dera melstis Naktinę. Naktinė yra trumpa, ją

sudaro paprastas, septynių dienų pasikartojantis ciklas. Dėl to ji yra tinkamiausia Valanda pradedantiems, kurie mokosi liturginės maldos ritmo ir taisyklių. Naktinę sudaro:

1. Įžanginis kreipinys: „Dieve, atei man padėti...“, „Garbė Dievui“ ir t. t.
2. Trumpas sąžinės patikrinimas, atliekamas tyloje arba naudojantis viena atgailos akto formulių iš Romos mišiolų.
3. Himnas.
4. Psalmodija.
5. Trumpas skaitinėlis.
6. Atliepas „Į tavo rankas“.
7. Evangelijos giesmė: Simeono giesmė (lot. *Nunc Dimittis*) su priegiesmiu.
8. Pabaigos malda, kalbama arba giedama iš atitinkamos savaitės dienos.
9. Pabaigos palaiminimas: „Visagalis Viešpats tesuteikia mums ramią naktį ir šventą mirtį.“
10. Vienas iš Švč. Mergelės Marijos priegiesmių.

VERTA ŽINOTI. PRITAIKYTI!

„Valandų liturgijos bendruosiuose nuostatuose“ Bažnyčia ragina pasauliečius Valandų malda pritaikyti savai situacijai. Vadinasi, jūs galite rinktis laiką anksčiau išvardytoms Valandų maldoms. Pavyzdžiui, jei jūs ilgai miegate,

nieko bloga, jei Rytmetinę melsitės 10 ar 11 valandą, ar net vidurdienį, jei tada prasideda jūsų diena. Gal kažkas po naktinės pamainos Vakarinę ir Naktinę melsis atitinkamai 7 ir 10 valandą ryte, nes tokiu metu baigiasi jų diena ir jie eina miegoti.

Tarkime, iki pat vidurdienio visiškai pamiršau ir nepasimeldžiau. Ar man pradėti Rytmetinę, ar iš karto kalbėti Dieninę? Atsakymas: melskitės, kaip norite. Likite prie pagrindinio Valandų ritmo. Rytmetinę ir Vakarinę galite melstis tinkamomis valandomis arba galite nekreipti dėmesio į tai, koks yra paros metas. Tai jūsų pasirinkimas. Tačiau Bažnyčia ragina pasirinktas valandas melstis jų savu metu.

AUŠRINĖ, ARBA SKAITINIŲ VALANDA

Aušrinei reikės skirti daugiau laiko: nuo penkiolikos iki dvidešimties minučių. Taip pat reikės labai susikaupti – du ilgi skaitiniai pareikalaus didesnio dėmesio ir protinių jėgų nei psalmės. Tai viena iš priežasčių, kodėl Bažnyčia leidžia šią Valandą recituoti bet kuriuo metu, atsižvelgiant į savo poreikius ir dienotvarkę. Ją galima sukalbėti ir išvakarėse, po Vakarinės, kaip vigiliją. Prieš Vatikano II Susirinkimą ši Valanda buvo švenčiama labai anksti ryte (lot. pavadinimas *Matutinum* reiškia „rytas“), dar prieš Rytmetinę. Aušrinės eiga:

1. „Viešpatie, atverk mano lūpas“ – jei pirma dienos dalis.
2. Himnas.
3. Trys skirtingos psalmės arba trys ilgesnės psalmės dalys su priegiesmiu. Po jų, prieš skaitinius skaitoma eilutė, kreipianti maldą nuo psalmių prie skaitinių klausymosi.
4. Pirmas skaitinys: ilgokas (per 500 žodžių) tekstas iš Senojo ar Naujojo Testamento. Paprastai per savaitę ar dvi perskaitoma visa kuri nors Biblijos knyga.
5. Trumpasis atliepas.
6. Antras skaitinys su atliepu: panašaus ilgumo iš Bažnyčios tėvų arba rašytojų veikalų arba susijęs su šventaisiais. Šventųjų iškilmių ir švenčių dienomis dažnai skaitomas joms skirtas hagiografijos skaitinys arba jis imamas iš *Valandų liturgijos* bendrųjų tekstų šventiesiems. Kartais šis skaitinys yra iš Vatikano II Susirinkimo dokumentų. Skaitinys gali būti prieš tai skaitytos Biblijos ištraukos komentaras, dažnai jis parenkamas atsižvelgiant į liturginį laiką.
7. Pabaigos malda.
8. Pabaigos žodžiai (kaip ir baigiant Dieninę).
9. Sekmadieniais ir iškilmių, švenčių dienomis bei Kalėdų ir Velykų aštuondienyje prieš Aušrinės pabaigos maldą kalbamas arba giedamas himnas „Tave, Dieve, garbinam“.

AR AŠ PASAKIAU SEPTYNIOS?

Nors liturginę dieną sudaro septynios Valandos, dar yra „aštuntoji Valanda“ – vigilija, ji yra nepri-
valoma ir kalbama sekmadienio, iškilmų ir švenčių
išvakarėse. Jūs atsimenate Velykų nakties vigiliją,
per kurią skaitoma daug skaitinių. Vigilijų liturgija
kažkuo panaši. Ją sudaro kelios giesmės ir Evange-
lijos skaitinys, kuris skaitomas iš karto po Aušrinės,
o sekmadieniais ir švenčių dienomis – prieš him-
ną „Tave, Dieve, garbinam“. Uždarose vienuolinėse
bendruomenėse, pavyzdžiui, kartūzų, vigilijos šven-
čiamos vidury nakties: vienuoliai iš tikrųjų keliai iš
miego pasitikti kiekvieną Viešpaties dieną, kaip kad
daugelis krikščionių švenčia Kalėdų ar Velykų šven-
tę vidurnakčio Mišiose. Vigilijos galėtų sudominti
tuos, kurie pripratę kalbėti Aušrinę sekmadienio ar
švenčių išvakarėse. Jei norite švęsti vigilijas, pato-
giausia tai daryti su elektronine Valandų liturgijos
versija internete. Kitas būdas rasti tai, ko reikia šiai
malдай, – naudotis *Valandų liturgijos* priedais.

Na štai, ir apžvelgėme Valandų liturgiją. Deta-
liau kiekvieną Valandą aptarsime šeštame skyriuje.
Dabar nerkime giliau ir pažvelkime į kiekvieną Va-
landų liturgijos maldos dalį atskirai, taip pat aptar-
kime, kokia šių dėmenų reikšmė visai Liturgijai.

ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO

Psalmės, priegiesmiai, giesmės, atsakymai, skaitiniai: Valandų liturgiją sudaro daugybė dėmenų. Kodėl būtent tokios dalys? Kam jos reikalingos? Šiame skyriuje apžvelgsime, kaip kiekviena atskira dalis siejasi su visuma ir kaip kiekviena jų padeda geriau melstis už save ir už visą Bažnyčią. Didelė dalis informacijos, sudėtos šiame skyriuje, paimta iš dokumento „Valandų liturgijos bendrieji nuostatai“. Jį galima rasti *Valandų liturgijos* pirmo tomo pradžioje arba internete.

BET PIRMIAUSIA... ĮŽANGA:

LITURGINĖS DIENOS ĮŽANGA

Yra vienas Liturginių valandų dėmuo, kuris dar nebuvo paminėtas, nes jis nepriskiriamas nei prie vienos Valandos. Beveik be išimčių jį mėgsta visi, kas recituoja Valandas. Tai kviečiamoji psalmė – įvadas į visos dienos maldas. Ji recituojama prieš Aušrinę arba prieš Rytmetinę, priklausomai nuo to, kuri iš jų

yra pirmoji ryto malda. Psalmės tikslą nusako pavadinimas: ji kviečia mus šlovinti Dievą ir Jo klausytis. Mes įvadinę dalį pradedame antifona (t. y. trumpa eilute), kuri sakoma pirštu ant lūpų darant kryžiaus ženklą: „Viešpatie atverk mano lūpas. Ir aš tave šlovinsiu.“

Toliau seka priegiesmis, kuris kiekvieną dieną yra skirtingas. Įžangos priegiesmį galima rasti kiekvienos dienos Psalmyne, prieš Aušrinės arba prieš Rytmetinės tekstą. Paprastai įžangos psalmė yra 94 (95). Ją galima pakeisti 99 (100), 66 (67) ar 23 (24) psalmėmis. Štai kiekvienos psalmės pirmosios eilutės:

Ateikite, džiaugsmingai Viešpačiui giedokim,
šaukime iš džiaugsmo mūsų išganymo uolai!
(Ps 94 (95))

Džiaugsmu klegėkite visos šalys! (Ps 99 (100))

Tebūna Dievas mums maloningas,
mus tepalaimina, mums tešviečia jo veidas.
(Ps 66 (67))

Viešpaties yra žemė ir visa, kas ją pripildo, –
pasaulis ir visa, kas jame gyvena. (Ps 23 (24))

Visos šios psalmės kviečia šlovinti Dievą, primena, kad Jis yra ir galingas kūrinijos Viešpats, ir gailestingasis Tėvas, kuris rūpinasi mūsų gerove.

Tai vienintelė psalmė, kurią skaitysite kiekvieną dieną, tad galiausiai išmoksite atmintinai. Tada ga-

lėsime šią psalmę sukalbėti keldamiesi iš lovos, likus dar daug laiko iki tol, kol atversite savo *Valandų liturgiją*.

Asmeniškai pastebėjimas. Mano vyras yra didelis šios įžanginės psalmės gerbėjas ir mano, kad ją turėtų kalbėti netgi tie, kurie nesimeldžia ir net nenori melstis Valandų liturgijos. Jo nuomone, tokie žmonės turėtų išmokti 94 (95) ar kitą įžanginę psalmę ir pradėti ją dieną. Esu linkusi su juo sutikti. Tai nuostabus būdas dienai pradėti. Kai ryte pirmi jūsų ištarti žodžiai yra „Viešpatie, atverk mano lūpas“, jūs pavedate savo gebėjimą kalbėti Jam, pripažįstate, kad kalba yra Dievo dovana, ir prašote, kad jūsų gebėjimas bendrauti išpildytų aukščiausią tikslą – „Jį šlovinti“. Ant savo lūpų darydami kryžiaus ženklą, mes Išgelbėtojo vedimui per dar tik prasidedančią dieną pavedame ir savo burną.

Žinoma, įžanginės psalmės priegiesmius įsiminti nelengva, nes jie keičiasi. Siūloma priegiesmį kartoti po kiekvieno posmo (atskirtos eilutės), kaip yra įterpiamas Mišių psalmės atliepas. Priegiesmį taip pat galima kartoti psalmės pradžioje ir pabaigoje, kaip įprasta meldžiantis Valandų liturgiją.

Paskutinė pastaba: jei sukalbate įžanginę psalmę, po jos iš karto pereinama prie Aušrinės ar Rytmetinės psalmės, praleidžiant įžanginį kreipinį.

IŽANGINIS KREIPINYS

„Dieve, ateik man padėti.

Viešpatie, skubėk manęs gelbėti.“

Kiekviena liturginė Valanda (išskyrus tą, kurią pradedate įžangine psalme), prasideda šiuo kreipiniu.

Kodėl? Nes mums to reikia. Jei norime melstis gerai ir tinkamai, atidžiai ir susikaupę, neblaškomi pašalinių trukdžių, mums reikia pagalbos.

Melsdamiesi su visa Bažnyčia (o būtent tai mes ir darome), šias žodžiais prašome Dievo pagalbos visuose rūpesčiuose, su kuriais susiduria Kristaus Kūnas, o tai reiškia, kad kalbame apie labai labai daug rūpesčių. Prašome Dievo vedimo mūsų popiežiui, vyskupams ir kunigams, prašome daugiau pašaukimų, prašome pagalbos tiems, kurie kenčia. Tokia gausybė dvasinių ir materialinių šio pasaulio poreikių sukrečia. Visai nenuostabu, kad kiekvieną Valandą pradedame šaukdami „Gelbėkit!“, tarsi skęstume. Bet būtent tai ir vyksta, nesvarbu, kaip džiaugsmingai tariame šiuos žodžius. Skirtumas tas, kad žinome, kieno prašome, ir pasitikime, jog Viešpats mums atsakys.

Sakydami šiuos žodžius persižegnojame. Kaip ir skaitant įžanginę psalmę, ši žodžių ir gesto darna leidžia mums vienu metu kalbėti dviem kalbom. Prašydami pagalbos, mes taip pat išpažįstame tikį Švenčiausiąją Trejybę ir Prisikėlimą. Pradėję savo

malda prašymu, kuris mena net senąjį Izraelį, mes, Naujosios Sendoros vaikai, dabar esame pasiruošę tolimesnei užduočiai.

GARBĖ DIEVUI

Po įžanginio kreipinio kalbama „Garbė Dievui“, dar vadinama *doksologija*. Graikų kalba šis žodis reiškia „šlovę kalbėti“. Žodis vartojamas kalbant apie trumpą liturginį himną ar giesmę. Štai dar keli doksologijų pavyzdžiai: „Per Jį, su Juo ir Jame“ – eilutė, kurią sakome per šv. Mišias po Eucharistijos maldos, arba eilutė, kalbama po maldos „Tėve mūsų“: „Tavo valdžia ir galybė, ir garbė per amžius.“

„Garbė Dievui“ dažnai išskirtinai vadinama doksologija. Šis labai senas Švč. Trejybės tikėjimo išpažinimas yra vienas dažniausiai pasikartojančių priegiesmių krikščioniškose šlovinimo maldose. Pavyzdžiui, juo baigiamas kiekvienas rožinio slėpinys. Ši malda yra ir daugelio himnų baigiamasis posmas. Kaskart atsivertę *Valandų liturgiją* šį kreipimąsi pakartosite penkis ar šešis kartus. Kodėl taip dažnai? Na, kaip jau minėta, Švenčiausioji Trejybė yra šaltinis, iš kurio visa kyla: kūrinija, atpirkimas, išgelbėjimas, amžinasis gyvenimas. Nebus per daug kartoti šią malda. Dar daugiau, kartodami doksologiją po Izraelio maldos ir ja tarsi įrėmindami kiekvieną psalmę, mes išpažįstame Apreiškimo pilnatvę, kurią gavome per Kristaus atėjimą.

VERTA ŽINOTI. PAGARBOS GESTAS

Malda „Garbė Dievui“ yra susieta su liturginiu veiksmu. Tariant žodžius „Garbė Dievui – Tėvui ir Sūnui, ir Šventajai Dvasiai“, daug bendruomenių turi įprotį nulenkti galvą arba šiek tiek nusilenkti ties liemeniu. Gestas padeda mums prisiminti tą ypatingą pagarbą, kurią turime teikti Švenčiausiosios Trejybės slėpiniui.

HIMNAI

Himnas yra itin tinkamas įrankis Dievui šlovinti. Tradicija giedoti Valandų liturgiją siekia ankstyvuosius amžius. Poetinis himnų grožis gali sustiprinti mūsų pamaldumą, padėti išgyventi liturginio laikotarpio dvasią.

PRIEGIESMAI

Kiekvienos psalmės ir giesmės pradžioje yra keletas „laikiklių“, vadinamų priegiesmiai, arba antifonomis. Pastarasis žodis yra kilęs iš graikų kalbos: *anti* reiškia „prieš“, *phoneo* – „garsą ar kalbą“. Taigi priegiesmis yra trumpa eilutė, sakoma prieš pagrindinę „kalbą“ – psalmę arba giesmę, ir padedanti geriau ją suprasti. Apskritai priegiesmiai išryškina temą, pagrindinę mintį, kurią galime apmąstyti skaitydami psalmę (giesmę) ir kuri galbūt mums neateitų į gal-

vą, jei priegiesmis jos nepasufleruotų. Ir, svarbiausia, priegiesmis atskleidžia kristologinę psalmės prasmę, padeda mums pamatyti, kaip psalmė išsipildė Kristuje. Apie šią mesijinę prasmę kalbėjome antrame skyriuje. Priegiesmis išvaduoja mus nuo spėliojimų ir iš karto nurodo, kur psalmėje pamatyti Kristų.

Skirtingam liturginiam metui pateikiami skirtingi priegiesmiai. Tokie pakeitimai atskleidžia psalmę konkrečios dienos Tarnybos šviesoje. Pavyzdžiui, 41 (42) psalmė, poema apie Dievo ilgėsį, visą apimančią širdgėlą ir viltį. Štai kelios eilutės:

Kaip elnė ilgisi vandens šaltinio,
taip aš ilgiuosi tavęs, o Dieve.

Visa gyvastimi trokštu Dievo, gyvojo Dievo;
kada nueisiu ir Dievo veidą regėsiu?

Ašaros – mano duona dieną ir naktį,
kai žmonės kas dieną manęs klausinėja:
„Kur yra tavo Dievas?“

<...>

Bedugnė šaukia bedugnei, tavo krioklių
griaudimais, –

visi tavo vandenų srautai ir vilnys mane skandina.

<...>

Net kaulus man gelia, kai tyčiojas priešai,
kasdien klausinėdami: „Kur yra tavo Dievas?“

Kodėl, mano širdie, tokia nuliūdus?

Ko taip nerimsti krūtinėj?

Dieve, tu viltį turėki!
Juk aš jį dar šlovinsiu –
savo Gelbėtoją, savo Dievą.

O dabar pažvelkite, kaip priegiesmiai suteikia galimybę skirtingai melstis. Kas ketvirtą antradienio rytą eilinio laiko priegiesmis yra:

Kada nueisiu ir Dievo veidą regėsiu?

Priegiesmis padeda sutelkti dėmesį į mūsų pačių ir visos Bažnyčios dangaus ilgesį, patiriamą susidūrus su neišvengiama gyvenimo kančia.

Tačiau Didžiosios savaitės trečiądienį šios psalmės priegiesmis yra toks:

Viešpatie, gelbėk mane savo malone,
pažvelk į mane ir man padėki.

Labai aišku, jog čia yra Jėzaus, Getsemanėje išgyvenančio visa apimantį sielvartą ir laukiančio savo priešų paniekos (plg. „Jis pasitikėjo Dievu, tad teišvaduoja jį dabar, jeigu juo rūpinasi“, Mt 27, 43), žodžiai. Tad šią dieną 41 (42) psalmę meldžiamės Jėzaus vardu, prisimindami skaudžią Jo kančią.

Velykų laikotarpiu 41 (42) psalmės priegiesmis mums primena dangaus ilgesį, bet jau džiaugsmingiau, jis sutelkia mūsų dėmesį į gražų palyginimą: kalbama ne apie sunkią gyvenimo piligrimystę, o apie gyvojo vandens pašvenčiamąją malonę:

Kaip elnė ilgisi vandens šaltinio,
taip aš ilgiuosi tavęs, o Dieve, aleliuja.

41 (42) psalmė skaitoma ir prisimenant mirusiųjų Vėlinių dieną ir kitomis progomis, kai norime prisiminti mylimus, šį gyvenimą jau palikusius žmones. Tada priegiesmis skamba taip:

Visa gyvastimi trokštu gyvojo Dievo:
kada nueisiu ir Dievo veidą regėsiu?

Šis priegiesmis padeda mums išgirsti ir pajusti skaistykloje besikamuojančių sielų ilgesį ir viltį.

Po maldos „Garbė Dievui“ psalmės pabaigoje priegiesmio kartoti nėra būtina (tai verta žinoti skumbantiems), bet daugelis jį kartoja. Priegiesmio pakartojimas vėl sugrąžina prie esmės nuklydusį protą ir suteikia psalmei užbaigtumo jausmą.

PASTABA APIE PSALMES

Psalmės sudaro didžiausią Valandų liturgijos dalį, galime pavadinti jas šios maldos šerdimi. Tikriausiai skaitytojams nekils klausimas, kodėl Valandų liturgijoje yra tiek psalmių, bet jie gali paklausti, kam reikalingi priegiesmiai ir atliepai? Yra daugybė dalykų, kuriuos reikėtų sužinoti, kad psalmes įvertintume tinkamai ir galėtume melstis suprasdami jų esmę. Apie tai būtų galima parašyti (ir yra parašyta!) visą knygą. Aštuntame skyriuje panagri-

nėsime kai kuriuos nuostatus, kurie padės geriau suprasti psalmes.

SENOJO IR NAUJOJO TESTAMENTO GIESMĖS

Giesmės yra recituojamos per Rytmetinę ir Vakarinę, jų pradžioje taip pat yra priegiesmis, o pabaigiamą malda „Garbė Dievui“ ir pakartojamu priegiesmiu. Angliškas žodis *canticle* („giesmė“) kildinamas iš lotyniško žodžio *cantare*, reiškiančio „giedoti“. Giesmės yra himnai, poemos ar maldos iš įvairių Biblijos knygų.

Visose Rytmetinėse po pirmos psalmės eina giesmė iš Senojo Testamento. Kiekvieną savaitės dieną visoms keturioms Psalmyno dalims pateikiamos skirtingos giesmės. Sekmadieniais visada yra „Trijų jaunuolių giesmė“ iš Danieliaus knygos trečio skyriaus. Tai labai ilga giesmė, todėl ji padalyta į dvi dalis: viena dalis giedama I ir III savaitės sekmadieniais, kita dalis – II ir IV savaitės sekmadieniais. Psalmyne rasime giesmes iš trylikos skirtingų Senojo Testamento knygų, trečdalis jų paimta vien iš Izaijo knygos.

Vakarinės maldos giesmės yra iš Naujojo Testamento, jos įdėtos po dviejų psalmių, o ne įterptos tarp jų. Iš Naujojo Testamento giesmių nė iš tolo nėra tiek, kiek iš Senojo. Per savaitę kartojamos tik septynios giesmės, dar viena giedama per gavėnią ir viena (žr. 1 Tim 3, 16) per Apsireiškimo šventes –

Epifanią (Tris Karalius) ir Kristaus Atsimainymą. Keturios kassavaitinės Naujojo Testamento giesmės paimtos iš Apreiškimo Jonui knygos ir aišku, kad tai yra himnai, giedami šventųjų, stovinčių danguje priešais Dievo Avinėlį. Kitos giesmės paimtos iš šv. Pauliaus laiškų. Manoma, jog kai kurios iš jų yra ankstyvosios krikščionybės himnai, kuriais šv. Paulius savo laiškuose mokė tikėjimo tiesų.

Naujojo Testamento giesmės yra dienos Psalmyno kulminacija. Visą dieną meldėmės vienybėje su savo tikėjimo tėvais, senuoju Izraeliu, kalbėdami priegiesmius, kurie parodo senosios Sandoros išsipildymą Jėzuje. Ir štai dienos pabaigoje Naujosios Sandoros himnais išpažindami išsigelbėjimą, mes ypatingu būdu skelbiame išsipildymą.

TYLOS AKIMIRKA

Čia yra tinkama vieta šiek tiek pakomentuoti „šventąją tylą“, kuri minima „Valandų liturgijos bendruosiuose nuostatuose“ (žr. str. 201–203). Ši Liturginių valandų dalis dažnai lieka nepastebėta. Rekomenduojama padaryti trumpą pauzę po kiekvienos psalmės ar skaitinio, kad galėtume apmąstyti tai, ką skaitėme. Bažnyčia išmintingai siūlo šios tylos neištempti, kad maldos dalyviai nepradėtų nuobodžiauti ar piktintis.

Aišku, jei meldžiatės vienas, laiko apmąstymams galite skirti tiek, kiek jums norisi. Šventos tylos

pauzėmis nesiekiamo prailginti meditaciją tiek, kad ilgainiui nebeturėtumėte laiko jos atlikti. Tikslas yra stabtelėti, kad vėl susikauptumėte ir suvoktumėte, ką darote. Tam gali užtekti tik vieno gilaus atsikvėpimo. O kartais galbūt norėsite psalmės peržvalgai skirti minutę ar dvi, kad vėl atrastumėte jus nustebinusią, palietusią ar naujai nuskambėjusią eilutę.

ANTRAŠTĖS IR NUORODOS

Psalmę padeda suprasti ir papildomos raudona ir juoda spalva parašytos eilutės po kiekvienos psalmės pavadinimo. Trumpa raudona antrašte nusakoma pagrindinė psalmės mintis. Pavyzdžiui, „Viešpaties ir Jo Šventyklos pasiilgimas“, „Viltingas sielvartaujančiojo šauksmas“, „Tikrojo Dievo didybė“. Šios frazės skaityti nereikia, nes ji nėra dienos maldos dalis. Ji tik pasako, ko tikėtis psalmėje ar giesmėje, kurią tuoj skaitysite. Kaip ir Šventojo Rašto nuorodos (skyrius ir eilutės), šios frazės tik suteikia papildomą informaciją, jei ji jums nereikalinga, galite ją praleisti.

Po antraštės paprastai būna užrašyta citata iš Naujojo Testamento arba iš Bažnyčios tėvų raštų. Ši citata sujungia psalmę ar giesmę su Evangelija. Pavyzdžiui, per II savaitės trečiadienio Rytmetinę mes skaitome Onos giesmę (1 Sam 2, 1–10), ją Ona gieda gimus sūnui Samueliui, džiūgaudama, kad jos maldos išklausytos. Citata po antraštės yra iš

Magnificat giesmės: „Jis numeta galiūnus nuo sostų ir išaukština nuolankiuosius. Alkstančius gėrybėmis apdovanoja“ (Lk 1, 52–53). Stebina Marijos ir Onos giesmių panašumas, ir ši trumpa citata atkreips jūsų dėmesį ne tik į giesmių panašumą, bet ir į pačių moterų panašumus ir skirtumus.

II savaitės trečiadienio Rytmetinės psalmę (Ps 96 (97)) komentuoja šv. Atanasas: „Ši psalmė parodo pasaulio išgelbėjimą ir visų tautų tikėjimą į Dievą.“ Šiuo drąsiu teiginiu parodoma, jog Atanasas supratęs esmę:

Viešpats yra Karalius! Tedžiūgauja žemė,
tekrykštauja ir tolimosios salos!

<...>

Dangūs skelbia jo teisumą,

Ir *visos* tautos regi jo garbę. (Kursyvas autorės.)

Ši eilutė pasislepia psalmėje, aukštinančioje Dievo šlovę ir jėgą, o šventojo citata padeda pamatyti tai, ko patys galime ir nepastebėti. Paprastai tokios citatos neįtraukiamos į Liturgiją. Tačiau „Bendruosiuose nuostatuose“ minima, jog jas galima naudoti eiliniu laiku vietoj įprastų priegiesmių, kai Tarnyba atliekama skaitant, o ne giedant.

Viską apibendrinant, psalmių maldos, antraštės ir citatos yra pasirenkamos Valandų liturgijos dalys, kurios turėtų padėti meldžiantis geriau suprasti psalmes ir giesmes, o ypač jų sąsajas su Evangelija. Jūsų reikalas, kaip pasinaudosite šiomis dalimis. Ir

nepamirškite, kokia svarbi yra trumpa tyla dabar ir jums meldžiantis. Tai akimirka, kai susijungia bendruomeninė ir asmeninė malda.

SKAITINIAI

Psalmynas pabaigtas. Jūs visos Bažnyčios vardu šlovinote, dėkojote, atgailavote ir prašėte. Dabar atėjo laikas nurimti ir paklausyti, ką Dievas nori *jums* pasakyti. Visose Liturginėse valandose, išskyrus Aušrinę, skaitiniai yra palyginti trumpi. Dieninės ir Vakarinės skaitinys gali būti tik viena Šventojo Rašto eilutė.

Pasak „Bendrųjų nuostatų“, skaitiniai ne be priežasties trumpi. Šios ištraukos dažnai girdimos šv. Mišių metu, bet jos yra ilgesnių skaitinių dalis. Vienos ar kelių eilučių išskyrimas padeda atkreipti dėmesį į žinią, kurios „pasislėpusios“ ilgesniuose skaitiniuose galbūt nepastebėtume. Štai keletas trumpų, bet mielių skaitinių:

Kas gi mus atskirs nuo Kristaus meilės? Ar vargas? ar priespauda? ar persekiojimas? ar badas? ar nuogumas? ar pavojus? ar kalavijas? Parašyta: Dėl tavęs mes žudomi ištisą dieną, laikomi pjautinomis avimis. Tačiau visa mes lengvai nugaliame dėlei to, kuris mus pamilo (Rom 8, 35–37, II savaitės trečiadienio Rytmetinė).

Visa, ką tik darytumėte žodžiu ar darbu, visa darykite Viešpaties Jėzaus vardu, per jį dėkodami Dievui Tėvui (Kol 3, 17, IV savaitės sekmadienio Dieninė).

Taigi dabar nebėra pasmerkimo tiems, kurie yra Kristuje Jėzuje. Juk gyvybę teikiantis Dvasios įstatymas išvadavo tave iš nuodėmės ir mirties įstatymo (Rom 8, 1–2, IV savaitės penktadienio Vakarinė).

Būkite blaivūs, budėkite! Jūsų priešas velnias kaip riaumojantis liūtas slankioja aplinkui, tykodamas ką praryti. Pasipriešinkite jam tvirtu tikėjimu. (1 Pt 5, 8–9a,, antradienio Naktinė po sekmadienių ir iškilmių II Vakarinės).

Juos lengva suprasti, jie duoda peno prasmingoms mintims ir ilgai išlieka atmintyje. Su Valandų liturgija praleidus keletą mėnesių ar metų, šie skaitiniai taps gerais draugais, kurie palaikys jus, kai jums labiausiai to reikės – gundymuose, kančioje, apleidus drąsai.

Dar reikėtų pridurti, jog „Bendrieji nuostatai“ leidžia eilinio laiko dienomis ilgesnius (Aušrinės) skaitinius pakeisti: jei yra svari priežastis, netgi galima rinktis kitas ištraukas.

ATLIEPAS Į DIEVO ŽODĮ

Pats pavadinimas nurodo, jog eilutė arba eilutės po skaitinių yra atsakas, pritarimas tam, ką Dievas skaitinyje mums kalbėjo. Atliepo tikslas – nuo skaitinių nukreipti mus į maldą, kontempliaciją.

Pradedantiesiems gali praversti dvi pastabos. Pirmą, jūs matysite, kad kas antra atliepo eilutė pažymėta raudona žvaigždute¹⁷. Toks žymėjimas parodo, kaip malda turi būti skaitoma grupėje: kokia eilutė grupė turi atsakyti maldos vadovui arba viena grupės dalis kitai. Jei meldžiatės vienas, galite nekartoti pirmos eilutės. Antra, Rytmetinės ir Vakarinės maldos atliepe kalbama pirmoji maldos „Garbė Dievui“ dalis, o vietoj antros dalies („Kaip buvo pradžioje“) sakoma baigiamoji atliepo eilutė.

EVANGELIJOS GIESMĖS

Rytinės, Vakarinės ir Naktinės maldose po skaitinių ir atliepo eina Evangelijos giesmės, kurių reikėtų nepainioti su giesmėmis iš Naujojo Testamento, apie kurias jau kalbėjome. Jos yra vienintelės giesmės iš evangelijų, kurios yra kiekvienos dienos Valandų liturgijoje. Tai:

- Zacharijo giesmė, arba *Benedictus*. Ją Zacharijas giedojo gimus Jonui Krikštytojui. Šia giesme šlo-

¹⁷ Liet. *Valandų liturgijos* leidime atliepų eilutės žymimos raidėmis „K“ ir „A“. (Vert. past.)

vinamas Dievas, dėkojama Jam už Jono gimimą ir pranašaujama, kad jis bus Mesijo pirmtakas. Rytmetinės dalis.

- Marijos giesmė, arba *Magnificat*. Marijos atskaitas į Elzbietos pasveikinimą: „Iš kur man ta garbė, kad mano Viešpaties motina aplanko mane?!“ Vakarinės dalis.

- Simeono giesmė, arba *Nunc Dimittis*. Joje Simeonas Dievui sako, kad yra pasirengęs mirti, nes išvydo Kūdikį Išgelbėtoją, „šviesą pagonims apšviesti ir tavosios Izraelio tautos garbę“. Naktinės dalis.

Kai Valandų liturgija atliekama grupėje, skaitant Evangelijos giesmes reikia stovėti, lygiai kaip atsistodami išreiškiame pagarbą Evangelijai per šv. Mišias.

Benedictus ir *Magnificat* giesmių priegiesmiai kruopščiai atrenkami, kad atitiktų liturginį metą. Net kiekvienam eilinio laiko sekmadieniui priegiesmiai yra iš tos dienos šv. Mišių Evangelijos. Skirtingo liturginio laiko savaitės dienomis šioms giesmėms taip pat skiriami atitinkami priegiesmiai. Tikrai gerai žinote paskutinių septynių advento dienų Marijos giesmės priegiesmius. Jie dar vadinami „O“ priegiesmiais, nes kiekvienas jų prasideda jaustuku „o“, po kurio vardijami pranašiški Mesijo apibūdinimai. Šie priegiesmiai taip pat yra žinomi iš giesmės „Veni, Veni Emanuel“ („Ateik, ateik, Emanueli“).

MALDAVIMAI: KAIP DERA JUOS SAKYTI

Rytmetinėje ir Vakarinėje po Evangelijos giesmių yra maldavimai, panašūs į šv. Mišių bendruomeninę maldą. Nors pagrindinis Valandų liturgijos tikslas – teikti Dievui „šlovinimo auką“, Bažnyčia nurodo, jog judėjų ir krikščionių maldoje šlovinimo ir prašymo griežtai atskirti negalime. Iš tiesų, psalmėse yra ir šlovinama, ir prašoma ir atgailaujama. Maldos nuolat viena kitą keičia ir neretai glumina tuos, kurie retai skaito psalmes. Visiškai natūralu, kai prašymo malda kyla iš šlovinimo. Mes garbiname Dievą už Jo visagalybę, galią ir meilę. Ar galime pamiršti, kad Jis ir gali, ir nori mums duoti gerų dalykų, jei mums jų reikia ir jei jų prašome? Maldavimai yra tam, kad skirtume laiko melstis už visa ir visus, už ką krikščionys turi melstis.

Rytmetinės ir Vakarinės maldavimai yra skirtingo pobūdžio. Ryte meldžiamės už savo reikalus ir Dievo dovanotą mums dieną. Mes prašome malonės ir dorybių, kurių reikia, kad gerai nugyventume dieną. Prašome, kad Dievas apsaugotų mus nuo nuodėmės, pripildytų meilės savo artimui, kreiptų mūsų veiksmus ir padėtų kantriai pakelti sunkumus. Vakare maldavimai moko mus žvelgti ne tik į asmeninius poreikius. Per Vakarinę meldžiamės už įvairius žmones ir dėl įvairių situacijų: už popiežius, vyskopus, kunigus, vienuolius ir vienuoles, sutuoktinius, politinius vadovus, žemdirbius, vargšus,

ligonius, už tuos, kurie išgyvena netektį, už našles, našlius ir našlaičius, nusidėjėlius, kitatikius, kalinius, bedarbius, už karų pabaigą ir, galiausiai, kiekvieną dieną meldžiamės už mirusiuosius.

Sąrašas nesibaigiantis. Pažįstu moterį, sakančią, kad maldavimai jai yra mėgstamiausia vakaro Valandos dalis, nes jie suteikia mums progą melstis dėl to, dėl ko turėtume melstis, bet patys retai tai darome, nes esame slegiami kasdienių asmeninių rūpesčių. Tai tikra tiesa. Gera naujiena ta, kad, pasak „Bendrųjų nuostatų“, mes galime pridėti ir savo asmeninius maldavimus. Tinkamiausia juos išsakyti pabaigoje, prieš paskutinį prašymą už mirusiuosius, kuris užbaigia vakaro maldavimus.

Maldavimus galima išsakyti keliais būdais, viskas priklauso nuo to, kur ir su kuo meldžiatės: vienas, su bičiuliais ar grupėje, kurios maldą veda kunigas, diakonas, vienuolis. Jūsų *Valandų liturgija* suteikia visus reikiamus įrankius, kurių prireiks skirtingiems maldos būdams, tačiau nepaaiškina, kaip jais naudotis. Tad dažnai nutinka, kad vienu metu meldžiamasi visais būdais! „Bendruosiuose nuostatuose“ sakoma, kad maldai vadovaujantis asmuo gali perskaityti abi maldavimo dalis, o bendruomenė atsako visada vienodai, panašiais žodžiais kaip ir per šv. Mišias, pavyzdžiui, „Viešpatie, išklausyk mūsų maldą.“ Taip pat maldos vadovas gali perskaityti tik pirmą maldavimo dalį, o grupė

atsako antros dalies žodžiais, tokiu atveju įprastas atsakas nenaudojamas. Pateiksiu abiejų maldos būdų pavyzdžius:

VARIANTAS A

Kunigas ar kitas maldos vedlys:

Mes dėkojame tau, Tėve, už kūrinijos didingumą, – ir už dar didingesnį mūsų atpirkimo slėpinį.

Bendruomenė:

Viešpatie, išklausyk mūsų maldą.

VARIANTAS B

Kunigas, maldos vedlys ar pirma grupė:

Mes dėkojame tau, Tėve, už kūrinijos didingumą,

Antra grupė:

...ir už dar didingesnį mūsų atpirkimo slėpinį.

Tie, kurie nėra gerai įsigilinę į „Valandų liturgijos bendruosius nuostatus“, dažnai po antros maldavimo dalies dar kartą išsako maldavimą: „Viešpatie, išklausyk mūsų maldą“. Toks dvigubas maldavimas skamba keistai, bet jis ir toliau kartojamas, manant, kad taip nurodo taisyklės. Tikėkimės, kad naujuose *Valandų liturgijos* leidimuose šie skirtingi maldos būdai bus aptarti aiškiau.

O jeigu meldžiatės vieni? Šią užtarimo maldą galite kalbėti taip, kaip norite. Asmeniškai man patinka variantas B: perskaitau visą maldavimą ir pereinu prie kito be jokio atsakymo. Kartais mes su vyru Rytmetinę meldžiamės mašinoje, pakeliui į ryto šv. Mišias. Tuomet, man perskaičius maldavimą, mano vyras jį užbaigia įprastu atliepu.

„TÈVE MŪSŲ“

Maldos „Tève mūsų“ vieta Valandų liturgijoje atspindi jos reikšmingumą: ji kalbama po maldavimų. Dar daugiau, „Bendruosiuose nuostatuose“ nurodoma, jog Viešpaties maldą Bažnyčia iškilmingai kalba tris kartus per dieną: per Rytmetinę, Vakarinę ir per dienos šv. Mišias. Jei maldoje dalyvauja kunigas, jis „Tève mūsų“ gali pradėti įvadu, kuris sakomas ir per šv. Mišias. „Tève mūsų“ nuo pradžios iki galo kalba visi, nereikia šios maldos skelti per pusę, kaip tai darome kalbėdami rožinį.

PABAIGOS MALDA

Pabaigos malda užbaigia kiekvieną liturginę Valandą. Per šventes, eilinius sekmadienius ir kiekvieną šventinio liturginio laikotarpio dieną maldos skirsis nuo įprastų Psalmyne esančių maldų. Aušrinės pabaigos malda yra tokia pati kaip ir eilinio laiko dienos šv. Mišių pradžios malda, o Rytmetinės ir

Vakarinės – tokia kaip šv. Mišių pradžios malda šventiniu liturginiu laikotarpiu ir švenčių dienomis.

PABAIGOS EILUTĖ

Kiekviena liturginė Valanda baigiama trumpa eilute. Kaip ir sakant įžanginį kreipinį („Dieve, ateik man padėti“), pabaigoje šie žodžiai sakomi darant kryžiaus ženklą. Meldžiantis asmeniškai, Dieninės ir Aušrinės maldos pabaigoje šios eilutės galima ir nesakyti.

Pabaigos eilutė tinkamai užbaigia liturginę Valandą. Tai paskutinis prašymas, maldaujant to, ko mums labiausiai reikia: Dievo apsaugos šiame ir išgelbėjimo būsimame gyvenime („Viešpats mus tepalaimina, tesaugo nuo visokio blogio ir tenuveda į amžinąjį gyvenimą. Amen.“). Kelias minutes skiriame tam, kas išpildo svarbiausią Valandų liturgijos tikslą: prisimename ir garbiname mūsų Kūrėją. Ir baigiame, nuolankiai prašydami dovanos, kurią Jis labiausiai norėtų mums duoti.

VERTA ŽINOTI. SU KUNIGU AR ŠV. MIŠIOSE

Valandų liturgijos malda gali būti kitokia, jei grupei vadovauja kunigas ar diakonas. Dvasininkas pradeda maldą įžangos kreipiniu, pakviečia maldavimams, žodžiais, panašiais į

sakomus per šv. Mišias, pradeda maldą „Tėve mūsų“, Valandą baigia ne paprasta pabaigos eilute, o kunigišku palaiminimu.

Liturginę Valandą galima sujungti su Mišiomis. Trumpai paaiškinsiu, kaip jungiama Rytmetinė. Psalmės recituojamos Mišių pradžioje (atgailos aktas praleidžiamas); dienos Mišių skaitiniai skaitomi įprasta tvarka, maldavimai šiokiadienių ryto Mišiose gali būti iš Rytmetinės arba Mišių bendruomeninė maldos. Toliau Mišios tęsiamos įprastai, o po Komunijos vėl grįžtama prie Valandų liturgijos, recituojama Zacharijo giesmė. Po jos Mišios baigiamos kaip įprasta. Kai Mišios aukojamos vėliau ir prie jų prijungiama Dieninė arba Vakarinė, tvarka gali šiek tiek skirtis.

Vienuolynuose ar seminarijose toks Mišių ir liturginės Valandos sujungimas praktikuojamas dažniau, nors kartais tai daroma ir parapijų bažnyčiose.

Galima taip daryti tik atskirais atvejais prireikus.

VALANDA PO VALANDOS

Ketvirtame skyriuje skaitėte, kad kiekvienos liturginės Valandos struktūra panaši: psalmės, skaitiniai, atliepai ar kitos maldos. Vienos dalys ilgesnės, kitos – trumpesnės. Rytmetinė ir Vakarinė maldos turi keletą papildomų dalių. Aušrinė susideda ne iš vieno, bet dviejų ilgų skaitinių. Tačiau, nepaisant visų šių panašumų ir skirtumų, kiekviena Valanda turi savo ypatingą „charakterį“, „bruožus“. Kiekvieną Valandą sudaro specifiniai dėmenys, dėl kurių konkrečią Valandą tinka recituoti tuo laiku, kurį nurodo Valandos pavadinimas. Be to, kiekviena Valanda Bažnyčios ir mūsų dvasiniame gyvenime turi ypatingą paskirtį.

Dabar kviečiu pažvelgti į kiekvieną Valandą atskirai. Pradėsiu nuo Ryto maldos.

PABUDINANTI AUŠRĄ – RYTMETINĖ

Rytmetinė yra viena iš dviejų svarbiausių dienos Valandų. Kartu su Vakarine ji sudaro liturginės, taip

pat ir mūsų, dienos šerdį. Bažnyčia šias Valandas vadina liturginės dienos „ašigaliais“. Tai išties prasmingas apibūdinimas, nes veiklą paprastai pradeda me ryte ir baigiame vakare. Dera savo darbo dienos pradžia ir pabaigą pašventinti liturgine malda.

Tiesa, Dievui aukojame šlovinimo auką kalbėdami kiekvieną Valandų liturgijos dalį, bet nė viena Valanda taip aiškiai to neišreiškia kaip Rytmetinė. Lotyniškas maldos pavadinimas – *Laudes* – kaip tik tai ir reiškia: šlovinti. Ir tai suprantama, nes Bažnyčia kiekvieną rytą prisimena patį nuostabiausią ir šlovingiausią įvykį – Jėzaus prisikėlimą. Mums dažnai yra sakoma, kad kiekvienas sekmadienis yra „mažosios Velykos“. Švenčiant Valandų liturgiją, beveik kiekvienas metų rytas bent kelioms minutėms tampa mūsų „mažosiomis Velykomis“. Tradicija kiekvieną rytą prisiminti prisikėlimą siekia pirmuosius amžius.

Džiaugsmingiausias šlovinimas ir didžiausias, kokį mes tik galime išreikšti, dėkingumas yra vieningas deramas būdas prisiminti Kristaus mirtį ir prisikėlimą. Įprasta šį įvykį sieti su saulės tekėjimu. Dauguma Rytmetinės psalmių kalba apie aušrą ir saulės tekėjimą. Biblinė Zacharijo giesmė ypač tinka rytui: „Jis mums sušvito iš aukštybių, kad apšviestų tūnančius tamsoje ir mirties ūksmėje.“ 18 (19) A psalmė, kurios pirmą dalį skaitome II savaitės pirmadienį, pirmiausia ragina mus šlovinti Dievą už dangaus grožį, o pagal tradicinę krikščionišką

interpretaciją kylančios saulės aprašyme („išeina ji lyg nuotaka iš po savo jungtuvių užuolaidos ir kaip galiūnė džiugiai keliu savo bėga“) esame kviečiami įžvelgti analogiją su Kristumi.

Be to, nepamirškime, už ką dar verta šlovinti Dievą: Jis dovanoja mums naują dieną. Daug Rytmetinės psalmių mini kūrinių aušrą. Sekmadienio rytais psalmėse ir giesmėse ypač daug užuominų apie Dievo sukurtą grožį ir stebuklus. Rytmetinė kiekvieną dieną mums primena, kad turime dėkoti už dvi nuostabiausias Dievo dovanas: kūrinių ir atpirkimą, gyvybę ir amžinąjį gyvenimą. Galiausiai visa kita ne taip ir svarbu. Taip, gyvenimas gali būti ašarų pakalnė, o kentėjimai gali mus išsekinti. Bet, kai prisimename pagrindinę mummyse gyvenančios vilties priežastį, kiekviena nauja diena vėl dovanoja šviesą kūnui ir sielai.

VIDUDIENIO POILSIS – PRIEŠPIEČIO, VIDUDIENIO, PAVAKARIO

Vatikano II Susirinkimui peržiūrėjus liturgiją, Bažnyčia nusprendė, kad Liturgines valandas švenčiantys kunigai, apaštalinų vienuolinių bendruomenių nariai ir pasauliečiai gali pasirinkti vieną kurią Dieninės maldą (Priešpiečio, Vidudienio, Pavakario). O Bažnyčios dokumentuose ir Valandų liturgijoje galima rasti du šios Valandos pavadinimus: Dieninė, arba Vidurinioji valanda. Liturgijoje vis

dar paliktos visos trys Dieninės dalys. Visas tris kasdien kalba tos religinės bendruomenės, kurias jų charizma įpareigoja švęsti Valandų liturgiją. Likusieji kalbėti visas tris dalis yra raginami, jei tai daryti leidžia aplinkybės, pavyzdžiui, rekolekcijų ar iškilmių dienomis.

Mažųjų valandų pavadinimai kilę iš senojo dienos valandų skaičiavimo. Saulėtekio valanda (6.00) buvo laikoma pirma dienos valanda, taigi išeidavo, kad trečia dienos valanda (*Tertia*) yra 9.00 ryto, šešta (*Sexta*) – vidudienį (12.00), o devinta dienos valanda (*Nona*) – 15.00 valandą. Patraukia tai, kad per šias Valandas prisimenami bibliniai įvykiai, kurie vyko būtent tuo dienos metu. Per Priešpiečio maldą paminimas Šventosios Dvasios atsiuntimas apaštalams: pamenate Petro prieštaravimą, kad apaštalai negali būti apgirtę, nes yra „vos trečia dienos valanda“ (Apd 2, 15)? Vidudienio valandą prisimenama Piloto teismas ir Jėzaus nukryžiuojimas (žr. Jn 19, 14) arba Petro vizija (žr. Apd 10, 9). Popietės maldoje kartais minimas Jėzaus mirties laikas (žr. Mt 27, 45, Mk 15, 33–34), angelo pasirodymas Kornelijui (žr. Apd 10, 3) arba kasdienė popietės malda Jeruzalės šventykloje, kurioje dalyvavo ir apaštalai Petras ir Jonas (žr. Apd 3, 1). Šie priminimai įkvepia trumpoms meditacijoms apie išgelbėjimo istorijos įvykius.

Kartais dienos maldoje kalbama ne apie šventus įvykius, bet apie Dieninės maldos tikslą ir apie tai,

kaip mūsų pačių istorija siejasi su Bažnyčios gyvenimu. Svarbiausia Dieninės paskirtis – padaryti pertrauką darbo dienoje. Tai galimybė sustoti ir bent jau mintyse atsitraukti nuo svarbių ir ne tokių svarbių rūpesčių, atimančių mūsų laiką ir jėgas. Trumpa maldos akimirka turėtų mums suteikti jėgų grįžti prie darbų ir didesnei Jo šlovei ištikimai pabaigti užduotis.

Visagali, gailestingasis Dieve, vidudienį tu mums teiki atokvėpį; laimink pradėtus mūsų darbus, ištaisyk padarytas klaidas ir leisk juos taip baigti, kad tau patiktų (II savaitės trečiadienio Vidudienio malda).

Viešpatie, Jėzau Kristau, kad išgelbėtum žmones, tu ištiesei rankas prikalti prie kryžiaus; tegul mūsų darbai tau būna malonūs ir žemėje skelbia tavo atpirkimą (II savaitės trečiadienio Pavakario malda).

Šios citatos yra Dieninės pabaigos maldos. Dieninės savitumas matyti ir pateiktose psalmėse. Aš net galėčiau vartoti vienaskaitą: *psalmėje*. Nes 22 iš 28 dienų visą ar bent dalį Dieninės Psalmyno sudaro viena 118 (119) psalmė, kuri yra ilgiausia Biblijoje. Ji padalyta į 22 dalis, kiekviena jų prasideda skirtinga hebrajų kalbos abėcėlės raide. Psalmės tema: Dievo įstatymas ir mūsų atsakas į jį. Psalmėje gėrimasi tuo, kad Dievas mums davė aiškas nuorodas,

kaip skirti gėrį nuo blogio. Sielvartaujama, kad ne visi eina gyvenimą teikiančiu keliu, o netgi kartais piktinasi pasirinkusiais tą kelią ir apsunkina jų gyvenimą. Psalmės autorius maldauja Dievą suteikti daugiau pažinimo, kad galėtų geriau pažinti įstatymą. Užgultas kentėjimų, psalmininkas atranda paguodą tame, kad Dievo įstatymas jo gyvenime yra nekintantis.

Kodėl mūsų dienos pertraukai tinka toks ilgas Dievo įsakymų garbinimas? Tik pagalvokit.

Viena, ko mums tikrai reikia, – garbingai užbaigti dienos darbus. Jei tai suvokiame, vadinasi, pažįstame Dievo įsakymą ir mokame jį pritaikyti. Kiekvieną dieną susiduriame su daugybe pasirinkimų ir turime stengtis daryti tai, kas teisinga: ar tai būtų pastangos neapgaudinėti darbdavio ilgesnėmis kavos pertraukėlėmis, pastangos vengti apkalbų, ar noriai stotis nuo patogios kėdės, kad *vėl* atsilieptume į vaiko poreikius. Visas Dievo teisynas, Dekalogas ir prigimtinis įstatymas įrašyti į mūsų širdis, o Bažnyčios įsakymai yra tas magnetinis laukas, į kurį mes patys turime nukreipti savo žingsnius. Kasdieniai 118 (119) psalmės gabaliukai, įsiterpiantys į mūsų darbo dieną, kaip tik ir primena apie tai, kas yra svarbiausia.

Šiandien itin mėgstama sakyti: „Esu dvasingas, bet nereliginas.“ Toks pasakymas sudaro įspūdį, kad „dvasingumas“ (nesvarbu, koks) yra gėris, o „religinumas“ – blogis. Toks požiūris religingumą

supranta kaip daugybę taisyklių ir nuorodų, kurios apriboja mūsų laisvę ir užtraukia pasmerkimą, jei jų nesilaikoma. 118 (119) psalmė sutriuškiną toki šiuolaikišką požiūrį, nes apie dieviškąjį įsakymą kalba ne kaip apie našta, bet greičiau kaip apie meilės nuotykį.

Tavo kelio įsakais aš džiaugiuosi
tartum didžiausiais lobiais.

<...>

Širdis iš ilgesio man alpsta, –
dieną ir naktį alkstu tavo sprendimų.

<...>

Tavo įsakymų keliu aš bėgu,
nes tu man duodi imlią širdį.

<...>

Tavo įsakymais aš žaviuosi,
nes juos labai pamėgau.

Mums reikia šios psalmės, primenančios, kad kasdienių darbų rutinoje nuo devynių ryto iki penkių vakaro siekti gėrio yra gražus dalykas, o ne sunkus darbas.

PAPILDOMOJI PSALMODIJA

Jei turite laiko melstis daugiau nei vieną Dieninės Valandą, pirmai daliai naudokitės įprastu Psalmynu, kitos dalys sudarytos iš papildomų psalmių, kurias rasite keturių savaitių Psalmyno gale. (Šios

psalmės taip pat naudojamos meldžiantis visą Dieninę švenčių ir iškilmių dienomis.) Papildomos psalmės vadinamos „gradualais“, arba pakopų psalmėmis. Pasak Tradicijos, tokį pavadinimą gavo 120–134 psalmės, nes žydai jas giedodavo piligriminėje kelionėje į Jeruzalės šventyklą. Šv. Benediktas įtraukė šias psalmes į Valandų liturgiją, nes jos trumpos, todėl lengvos įsiminti. Tad dieną, nuskambėjus varpams, vienuoliams nereikėjo iš laukų lėkti į koplyčią, jie galėjo sukalbėti psalmes iš atminties ten, kur tuo metu dirbo.

VAKARO MALDA: ŽIBINTŲ UŽDEGIMAS

Vakarinė, arba Mišparai, yra antroji esminė dienos Valanda. Per Rytmetinę pasveikinome aušrą, o su Vakaro malda palydime saulėlydį. Vakarinė nukreipia mūsų mintis į keletą dalykų. Vakare aukojama malda gali priminti kasdien aukotas deginamąsias aukas Jeruzalės šventykloje. Vakaro maldoje mes dėkojame Dievui už sėkmingą dienos darbą, o taip pat prie Visagalio kojų atnešame visas savo viltis ir skausmus.

Priimk mano maldą kaip smilkalo dūmus,
o mano iškeltas rankas – lyg vakaro auką.
(Ps 140 (141), 2, I savaitės sekmadienio
I Vakarinė)

Vakaro maldoje tai pat kalbama apie tamsą įveikiančią šviesą. Vakaro žibintų užžiebimas buvo tradicinė Mišparų dalis. Mes dėkojame Dievui už šviesą, kuri išsklaido tamsą, bet dar labiau – už tikėjimo šviesą ir malonę, kuri saugo mus nuo Piktojo:

Viešpats — mano šviesa ir pagalba,
ko gi turėčiau bijotis?
(Ps 26 (27), I savaitės trečiadienio Vakarinė)

Tavo žodis – mano kojoms žibintas
ir šviesa mano takui.
(Ps 118 (119), 105, II savaitės sekmadienio
I Vakarinė)

Dėkokime Dievui Tėvui,
kuris padarė mus tinkamus paveldėti šviesoje
šventųjų dalį,
kuris iš tamsybių valdžios mus išgelbėjo.
(plg. Kol 1, 11–13, II savaitės trečiadienio
Vakarinės giesmė)

VERTA ŽINOTI. IŠ TAMSOS

Šiandien esame taip įpratę prie elektros teikiamų patogų, kad nesugebame įvertinti vakaro sutemas išsklaidančios šviesos. Tik kelis kartus per metus galime patirti šviesos vertę, pavyzdžiui, per ugnies pašventinimą prieš Velykas arba nutikus gyvenimiškai situacijai,

kai staiga dingsta elektra ir mes pagaliau at-
randame degtukus ir žvakes. Stojus tamsiems
vakarams, visai nebloga mintis būtų sekma-
dienio Vakarinę pradėti prieblandoje skendin-
čiame kambaryje uždegant žvakę. Jei turite
per Kristaus Paaukojimą pašventintas žvakes,
šiam reikalui jos puikiai tiks.

Ryto malda primena mums Kristaus prisikėlimą, o
Vakarinė – Jo mirtį Didžiojo penktadienio vakarą.
Vis dėl to Vakarinės nuotaika nėra per daug ge-
dulinga, nes šia malda skelbiama kryžiaus pergalė.
Visos Vakaro maldos giesmės yra iš Naujojo Tes-
tamento. Šios giesmės – tai nuostabi poezija, jose
šlovinama išganinga Kristaus mirtis ir laukiama pa-
skutinio Jo atėjimo laikų pabaigoje:

Dėkojame tau, Viešpatie, visagali Dieve,
kuris esi ir kuris buvai,
kad pasiėmei savo didžiąją valdžią ir ėmei
viešpatauti.

(Apr 11, 17, I savaitės ketvirtadienio Vakarinė)

Jis nusižemino, tapdamas klusnus iki mirties,
iki kryžiaus mirties.

Todėl ir Dievas jį išaukštino
ir padovanojo jam vardą,
kilniausią iš visų vardų.

(Fil 2, 8–9, II savaitės sekmadienio Vakarinė)

Vertas esi, Viešpatie, paimti knygą
ir jos antspaudus atverti,
nes buvai užmuštas
ir nupirkai Dievui savo krauju žmones
iš visų genčių, kalbų, giminių ir tautybių.

<...>

Vertas Avinėlis, kuris buvo užmuštas,
imti valdžią ir turtus, ir išmintį,
ir galybę, ir pagarbą, ir šlovę, ir gyrių!
(Apr 5, 9–12, Švč. Jėzaus Širdies iškilmės
I Vakarinė).

TOBULAS UŽBAIGIMAS: NAKTINĖ

Naktinė (lot. *Completorium*) reiškia „užbaigimas“. Ši malda kalbama prieš miegą ir ji užbaigia mūsų dieną. Psalmėse ir giesmėse kalbama apie pasitikėjimą Dievo meile ir miegančių Jo vaikų apsaugą. Naktinės psalmių priegiesmiai ar atliepai yra trumpi, pritaikyti po dienos pavargusiems žmonėms. Naktinė mus guodžia ir dar kartą patvirtina:

Ramus aš guluosi ir tuoj užsnūstu,
nes tik tu, Viešpatie, leidi be rūpesčio man ilsėtis.
(šeštadienio Naktinė, Ps 4, 9)

Tau patikiu savo dvasią
(kiekvienos Naktinės atliepas, Ps 30 (31), 6)

Gelbėk mus, Viešpatie, budinčius,
sergėk miegančius,

kad budėtume su Kristumi
ir ramiai ilsėtumėmės.
(kas vakarą giedamos Simeono giesmės
atliepas)

Uždengs jis tave savo plunksnom,
<...>

Tavęs neišgąsdins nakties baisybės.
(sekmadienio Naktinė, psalmės 90 (91)
priegiesmis)

Viešpatį šlovinsiu, nes jisai mane moko, –
man širdis jį primena net naktį.
(ketvirtadienio Naktinė, Ps 15 (16))

Naktinės skaitinėliai yra trumpi, glausti, jų nešamą žinią lengva įsiminti. Sekmadienio Naktinė: mylėkite Dievą visa širdimi ir siela. Pirmadienio: Dievas sumanė, kad mūsų išgelbėjimas ateina per Jėzų. Antradienio: budėkite. Priešinkitės šėtonui. Trečiadienio: neleiskite saulei nusileisti ant jūsų rūstybės.

Naktinės maldoje turėtume prisiminti ne tik kūno poilsį. Šią maldą kalbame laukdami ir paskutinio, mirties, poilsio, kartu priimdami Dievo pažadą apie šį poilsį. Antradienio ir penktadienio Naktinės psalmės yra kiek sielvartingesnės, jos primena mums apie Getsemanę, įvardija mūsų pačių ir kitų skausmus. Bet tai nesulaiko nuo absoliutaus pasitikėjimo ir pasivedimo Malonei: sakydami „Į tavo rankas“, tarsi surenkame visą savo dieną į ryšulį ir

atiduodame Jam, o tuomet jau galime apie jį ir pamiršti. Kristus yra su mumis. Visada. Rytoj jau bus kita diena.

Mes pabaigiame Naktinę Marijos giesmę, tarsi prašydami Dievo Motinos apkamšyti mus lovoje.

ŽODŽIO IR ŠVENTŲJŲ IŠMINTIS – AUŠRINĖ (SKAITINIŲ VALANDA)

Vienuoliai Aušrinę recituoja vėlai vakare arba labai anksti ryte. Likusieji galime atlikti šią Valandą kada tik norime, nes ši malda neskirta pašventinti jokiai konkrečiai paros valandai. Aušrinė labai skiriasi nuo kitų Valandų liturgijos maldų.

Kitose Liturginėse valandose centrinę vietą užima psalmės, svarbiausia yra „šlovinimo auka“, kurią mes Kristuje aukojame Tėvui. Šiuo atveju Aušrinė ne veltui dar vadinama Skaitinių valanda – tuo viskas pasakyta. Taip, kaip įprasta, čia yra ir psalmės, bet galima nujausti psalmes esant tam, kad paruoštų mus pagrindiniam įvykiui – skaitiniams. Į šią Tarnystę mes labiau ateiname ne šlovinti, bet mokytis. Mokytis išminties iš Dievo žodžio ir iš savo vyresniųjų brolių bei seserų, Bažnyčios šventųjų, tėvų ir dvasinių rašytojų.

Žinome, kad skaityti Bibliją svarbu ir, jei įmanoma, reikėtų tai daryti kasdien. Suprantame, kad galime daug išmokti iš didžiųjų šventųjų ir krikščionybės mokytojų. Bet dauguma iš savo skausmingos

patirties taip pat žinome, kad neįstengiamo perskaityti visos Biblijos nuo Pradžios knygos iki Apreiškimo Jonui. Nerandame ir laiko rimtai pradėti studijuoti Bažnyčios tėvų.

Aušrinės valandoje Bažnyčia mums siūlo įveikiamus tiek Šventojo Rašto, tiek šventųjų skaitinius, sudėliotus pagal liturginių metų bei švenčių kalendorių. Paprastai pirmas yra skaitinys iš Biblijos, ir per savaitę perskaitoma viena Šventojo Rašto knyga. Advento laikotarpiu randame ištraukas iš Izaijo knygos, gavėnios metu perskaitome beveik visą Išėjimo knygą, o per Velykų laikotarpį – Apreiškimą Jonui.

Antras skaitinys kartais yra tiesioginis pirmo skaitinio komentaras. O kartais jis komentuoja konkretaus liturginio laikotarpio tematiką. Eilinio laiko skaitiniai gali būti Evangelijos, psalmių komentarai ar tiesiog pamąstymai apie kurį nors krikščioniško gyvenimo aspektą. Skaitinių autoriai – krikščioniškos minties elitas. Paminėsiu tik keletą Bažnyčios tėvų: šventieji Atanasas, Augustinas, Euzebijus, Polikarpas, Leonas Didysis. Nors Skaitinių valandose daugiausia yra šių autorių raštų ištraukų, liturgija supažindina ir su vėlesnių laikų rašytojais, kuriuos Bažnyčia vadina mokytojais. Sąrašė yra įvairiais amžiais gyvenusių šventųjų, pradedant Viduramžiais: šventieji Bernardas, Tomas Akvinietis, Kotryna Sienietė, Pranciškus Salezas, Antanas Paduvietis, Teresė Avilietė.

Tomis dienomis, kai minimas konkretus šventasis, didieji Bažnyčios tėvai bei mokytojai savo vietą kalbėti užleidžia tos dienos šventajam. Šie skaitiniai tikrai nuostabūs, nes dažniausiai tai labai asmeniška šventojo sielos istorija. Skaitome ištraukas iš šventosios Perpetuos dienoraščio, rašyto kalėjime, popiežius šv. Grigalius Didysis prabyła apie tai, kaip jam sunku gyventi šventai, atliekant administracines ir visuomenines pareigas, Prancūzijos karalius šv. Liudvikas duoda patarimus sūnui, perimsiančiam šalies valdymą.

Anksčiau Aušrinei recituoti reikėdavo visų keturių Liturgijos knygų, daugeliui kliūtis tapdavo didelė kaina. Šiandien viskas paprasčiau, ypač tiems, kurie naudojami kompiuteriu ar išmaniuoju telefonu.

Aišku, visuomet lieka iššūkis rasti laiko Aušrinei, ypač jei vargiai tarp darbų įspraudžiame Rytmetinę ir Vakarinę. Vėlgi, pradėkite nuo mažų žingsnelių. Pasvarstykite, galbūt Aušrinę galite pasirinkti kaip papildomą dvasinę praktiką gavėnios metu. Ir prašykite Dievo, kad padėtų surasti laiko.

Galbūt vertėtų nustoti Aušrinę vertinti kaip „tikrai labai *ilgą* liturginę Valandą, sudarytą iš dviejų *ilgų* skaitinių“, ir pagalvoti, kad tai „glausta, veiksminga kasdienė malda, per kurią galiu melstis, skaityti Šventąjį Raštą ir geriausias šventųjų raštų ištraukas“. Ir kad viskas trunka mažiau nei pusvalandį.

VERTA ŽINOTI. KATALIKAI ŽAVISI AUŠRINE

Beveik kiekvienas yra patyręs jausmą, kai skaitant Šventąjį Raštą užtinkama eilutė „kaip tik man“, tokia, kurios tą dieną labiausiai reikėjo, kuri prabilo tiesiai į širdį. Kažkas panašaus atsitinka ir skaitant antrą Aušrinės skaitinį. Jo pagrindinė mintis sako jums tai, ko tuo momentu labiausiai reikia. Metaforos išsklaido abejonių miglas. Šventasis apstulbina šventumo grožiu.

Haroldas

Pati viena nesuprasčiau, nuo kur pradėti skaityti Bažnyčios tėvus, o padedama šios maldos, galiu prie jų prisiliesti.

Naomi

Atrodo, kad Aušrinėje pateikiamos skaitinių ištraukos yra pačios geriausios, iš knygų, su kuriomis kiekvienas turi susipažinti. Tėvų raštai ne tik papildo Biblijos ištraukas, jie suteikia galimybę nuolat ugdyti savo tikėjimą. Lieki apstulbęs, kai supranti, kad tikėjimo tiesos buvo nuosekliai diegiamos tiek šimtmečių. Skaitydami ir apmąstydami šias ištraukas mes ne tik atliekame dvasines pratybas, bet ir mokomės.

Lenny

MELSTIS PAGAL KALENDORIŲ: LAIKOTARPIAI IR ŠVENTĖS

Jūs skaitote šią knygą, nes norite sužinoti apie Valandų liturgiją. Tai tikriausiai reiškia, jog esate gana pamaldus, atsidavęs ir pažįstate savo tikėjimą. Tad didelė tikimybė, kad jūs jau žinote, kas yra liturginiai metai ir šventųjų minėjimai. Pastebėjote, kad advento, Kalėdų, gavėnios ir Velykų laikotarpiu per šv. Mišias akcentuojami konkretūs Evangelijos įvykiai. Pastebėjote, jog keičiasi kunigų liturginių rūbų spalva. Žinote, kad kai kurios dienos švenčiamos ypatingai, o kiekvienam šventajam paminėti skiriamos atskiros dienos. Pažvelkime, kaip liturginių metų ciklas, mums duota dovana, siejasi su Valandų liturgija.

MALONĖS METAI

Liturginių metų ciklas, kaip ir metų laikai, yra Dievo dovana, skirta patenkinti žmogaus prigimtį poreikius. Mums patinka įvairovė. Mėgaujamės

pavasarij stebėdami grįžusias pirmąsias kregždes ar dygstančius krokus. Nekantriai laukiame vasaros šilumos, žadančios tingias dienas saulėje, laukiant ant grotelių čirškinto kepsnio. Džiaugiamės ir tuomet, kai vakarais ima po truputį atšalti, mėgaujamės spalvingais medžių lapais. Netgi tie žmonės, kurie nemėgsta šalčių ir bijo slidžių kelių, nenorom pripažins, jog būna gražu, kai iškrenta pirmasis sniegas.

Tačiau kartu mes ilgimės pastovumo ir to, ką gerai pažįstame. Mes džiaugiamės sulaukę pavasario, vasaros, rudens ir žiemos ne tik dėl to, kad šie metų laikai labai skirtingi, bet ir dėl to, kad jie mums yra savi. Kad ir kiek lauktume ilgos žiemos pabaigos, sunerimtume, jei vietoj jos stotų nežinomas metų laikas, dangus nusidažytų šviesiai žalia spalva, imtų lyti akmenukais, o mūsų pievose išsiveržtų maži geizeriukai. Ne, mums patinka besikeičiantys metų laikai, nes jie patys *nesikeičia*. Tai nuolat kintanti, bet pažįstama įvairovė.

Liturginiai metai suteikia labai panašią formą mūsų garbinimui ir maldai ir kreipia ją tinkama linkme. Prisimindami išgelbėjimo istorijos įvykius, atgailos ir laukimo laikotarpiu (per adventą ir gavėnią) paruošiame kelią šventimo ir džiaugsmo metui (Kalėdoms ir Velykoms). Po to stoja ilgos eilinio laiko atostogos, o po jų vėl viskas kartojasi. Dienoms keičiant viena kitą pasitaiko švenčių ir minėjimų, kuriais pagerbiame mūsų šventuosius. Dvasinį

mūsų gyvenimą liturginiai metai veikia panašiai kaip metų laikai mūsų psichologiją.

Katalikams, kurie liturginius metus išgyvena tik sekmadienio Mišiose, šios patirties intensyvumas ir poveikis priklausys nuo to, kaip jie apmąstys Mišias likusias savaitės dienas. Liturginius metus stipriau išgyvens tie, kurie atras laiko į Mišias nueiti dažniau. Kasdienė Valandų liturgijos malda tam gali būti puiki alternatyva, nes ji panardina mus į liturginį laikotarpį ir šventes kas dieną ir netgi kas valandą.

VERTA ŽINOTI. NIEKO „EILINIO“.

APIE EILINĮ LAIKĄ

Liturginiai metai turi į dvi dalis padalintą eilinį laiką, kuris apima 34 savaites. Šešių–aštuonių savaičių laikotarpis įsiterpia nuo Kalėdų laiko pabaigos iki gavėnios. Likusios eilinio laiko savaitės yra nuo Sekminių iki pirmo advento sekmadienio. Žmonės dažnai galvoja, kad eilinio laiko sekmadieniai ir savaitės dienos taip pavadintos kaip priešprieša šventiniam liturginių laikotarpių iškilmingumui. Lengva suklysti, nes, pavyzdžiui, pasibaigus Kalėdų laikotarpiui, mes tikrai patiriame jausmą, kad grįžtame į „paprastą gyvenimą“. Vis dėlto liturginio laikotarpio pavadinime žodis „eilinis“ visiškai nereiškia *rutinos*, *normalumo* ar *nuobodulio*. Jis

tik nurodo, jog sekmadieniai sudaro tvarkingą eilę, seką. Šventiniu laikotarpiu nuo advento iki Sekminių mes apmąstome, kaip Kristus mus išgelbėjo, o eiliniu laiku mes švenčiame, nes Kristus veda mus į tiesą.

VALANDŲ LITURGIJOS DALYS

LITURGINIAMS LAIKOTARPIAMS

Kai pradedantysis žvelgia į *Valandų liturgijos* turinį, jis dažnai būna priblokštas daugybės pavadinimų ir nežino, nuo ko pradėti. Mokomoji medžiaga, kurią pateikiau trečiame skyriuje, padės viską išsiaiškinti, bet dabar trumpai apžvelkime tas dalis, kurių jums dažniausiai prireiks.

- **Keturių savaitių Psalmynas** – naudosite jį beveik kasdien ir paprastai nuo šios dalies pradėsite Valandų liturgijos maldą. Eilinio laiko dienomis per Rytmetinę, Dieninę ir Vakarinę prireiks tik Psalmyno. Jis yra Valandų liturgijos pagrindas.

- **Liturginių laikų tekstai.** Turima galvoje advento, Kalėdų, gavėnios ir Velykų laikotarpiai; Psalmyno prireiks tik psalmėms. Tuomet reikės atsiųsti pirmąją *Valandų liturgijos* trečdalį, Liturginių laikų tekstus, ir susirasti reikiamą savaitę ir dieną, čia rasite likusią Valandos dalį nuo skaitinio iki pabaigos maldos. Kalėdų dienos ir Velykų tridieniui Liturginių laikų tekstuose yra pateikiamas visas

Tarnybos tekstas. Liturginių laikų tekstai taip pat pravers kiekvieną metų sekmadienį. Šioje dalyje pateikiama net ir eilinio laiko sekmadienių specialios Evangelijos giesmės, atliepai ir pabaigos maldos. Liturginių laikų tekstuose taip pat yra visas eilinio laiko iškilmių Tarnybos tekstas: tai Švč. Trejybės sekmadienis, Kristaus Kūno, Kristaus Karaliaus ir Švč. Jėzaus Širdies iššilmės.

- **Tekstai atskiriems šventiesiems** – juos rasite paskutiniame knygos trečdalyje. Maldos atskirų šventųjų garbei – tai Švč. Mergelės Marijos ir kitų šventųjų garbei švenčiamos iššilmės, šventės bei minėjimai, taip pat keletas švenčių Viešpaties garbei, kurios švenčiamos ne sekmadieniais. Jos visos sudėliotos taip, kad atitiktų kalendorių. Įdėti trumpi paaiškinimai apie šventę ar pristatomas šventasis. Šioje dalyje rasite konkrečiai dienai skirtus atliepus, skaitinius ir maldas, jei reikia, nurodoma į Bendrųjų tekstų dalį.

- **Bendrieji tekstai** – tai Tarnybos maldos, skirtos minėti tam tikrų kategorijų šventiesiems: šventoms moterims, šventiems vyrams, kankiniams, apaštalams, Bažnyčios mokytojams, vienuoliams ir t. t. Taip pat yra Tarnyba Bažnyčios pašventinimui, bendrosios maldos Švč. Mergelei Marijai, maldos už mirusiuosius.

VERTA ŽINOTI. KURIĄ PSALMYNO SAVAITĘ DABAR TURĖČIAU ATSIVERSTI?

Kaip išsiaiškinti, kurią Psalmyno savaitę reikia žiūrėti? Jei neturite liturginių metų kalendoriaus ar negalite pasižiūrėti internete, galite išsiaiškinti pasitelkę parapijos kalendorių. Visa, ką jums reikia žinoti, tai daugybės iš keturių lentelę. Kalendoriuje susiraskite paskutinį sekmadienį. Ten rasite parašyta, kuris dabar yra eilinio laiko sekmadienis. Jei kartais tai skaičius, kuris dalijasi iš 4 (t. y. 4, 8, 12, 16...), jums reikės naudoti IV Psalmyno savaitę. Jei skaičius dalijasi iš 4 ir atimtas 1 (t. y. 3, 7, 11, 15...), naudokite III Psalmyno savaitę. Jei skaičius dalijasi iš 4 ir atimta 2 – naudokite II savaitę. Keturi minus trys? I savaitė.

Ketrios advento savaitės sutampa su keturiomis Psalmyno savaitėmis. Per šešias gavėnios savaites meldžiamasi I–IV, po to vėl I–II savaitės. Taip pat meldžiamasi ir per Velykų laikotarpio savaites.

IŠKILMIŲ, ŠVENČIŲ IR MINĖJIMŲ APŽVALGA

Katalikai paprastai viską, tiek Visų Šventųjų dieną, tiek savo šventojo globėjo dieną vadina šventėmis. Be sekmadienių, šventomis esame įpratę vadinti tas

dienas, kai Mišių šventimas yra privalomas. Yra keletas specialių pavadinimų, nurodančių skirtingas liturginio laikotarpio dienų kategorijas. Šie pavadinimai parodo, kokia yra tos dienos svarba, kokias maldas turime (arba galime) kalbėti per šv. Mišias ir atlikdami Valandų liturgiją. Pateiksiu kelis šių terminų pavyzdžius.

IŠKILMĖS

Tai iškilmingiausios dienos, skirtos Viešpaties, Švč. Mergelės Marijos ir iškiliausių šventųjų (Kazimiero, Juozapo, apaštalo Petro ir Pauliaus) garbei, Visi Šventieji ir Mirusiųjų atminimo diena (Vėlinės). Kai kurios jų mums yra gerai žinomos privalomos iškilmės, nors jas nurodo kiekvienos šalies ar konkrečios vyskupijos vyskapai. Skirtingose šalyse šios dienos minimos skirtingai. Pirmą ir antrą sekmadienį po Sekminių švenčiamos Švč. Trejybės ir Švč. Kristaus Kūno ir Kraujo iškilmės. Taip pat yra keletas iškilmių, kai mes neprivalome dalyvauti šv. Mišiose, pavyzdžiui, kai švenčiamos šv. Juozapo (kovo 19 d.), Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai (kovo 25 d.), šv. Jono Krikštytojo gimimo (birželio 24 d.) iškilmės. Jei tomis dienomis dalyvausite šv. Mišiose, pastebėsite, kad Mišių eiga yra tokia pati kaip ir paprastą sekmadienį: giedama *Gloria*, kalbamas Tikėjimo išpažinimas, skaitomi trys skaitiniai.

Valandų liturgijoje iškilmės švenčiamos kaip ir sekmadieniai, kurie pradedami švęsti išvakarėse, kalbama I Vakarinė arba vigilija. Per Aušrinę recituojamas ir *Te Deum* himnas. Rytmetinę paprastai skaitome iš I savaitės sekmadienio psalmodijos. Visos kitos dalys iškilmių metu yra specialiai tai dienai skirtos maldos iš Bendrųjų tekstų arba Tekstų atskiriems šventiesiems.

Jei iškilmė sutampa su eilinio laiko sekmadieniu, tiek per šv. Mišias, tiek Dievo tarnyboje imami ne sekmadieniui, bet iškilmei skirti tekstai. Jei iškilmė sutampa su advento ar gavėnios laikotarpio sekmadieniu, ji švenčiama pirmadienį.

ŠVENTĖS

Šventės yra ne tokios svarbios kaip iškilmės. Jei šventė sutampa su sekmadieniu (nebent tai būtų mūsų Viešpaties šventė), Tarnybos metu kalbamos sekmadienio, o ne šventės maldos. Šventės taip pat nešvenčiamos, jei sutampa su Pelenų trečiadieniu, iškilme, Didžiaja savaitė ar Velykų tridieniu. Per šventes prisimenami svarbūs šventieji, kai kurie Jėzaus ir Marijos gyvenimo įvykiai. Štai keletas pavyzdžių: Šv. apaštalo Pauliaus Atsivertimas (sausio 25 d.), Šv. apaštalo Petro Sostas (vasario 22 d.), šventės apaštalų garbei, Šventieji arkangelai Mykolas, Gabrielius ir Rapolas (rugsėjo 29 d.), Kristaus Paaukojimas (vasario 2 d.), Kristaus Atsimainymas

(rugpjūčio 6 d.), Šv. Kryžiaus Išaukštinimas (rugsėjo 14 d.), Švč. Mergelė Marija, Šeimų Karalienė (liepos 2 d.).

Valandų liturgijoje šventės švenčiamos taip pat kaip ir iškilmės: skaitomos maldos iš Bendrųjų tekstų arba iš Tekstų atskiriems šventiesiems (Psalmyno jums neppureiks). Šventės, kitaip nei iškilmės, nepradedamos I Vakarine.

MINĖJIMAI

Minėjimai – tai dar mažesnės kategorijos liturginės šventės. Minėjimai būna privalomieji ir laisvieji. *Valandų liturgijos* atskiriems šventiesiems skirtuose tekstuose po konkretaus šventojo vardo rasite patikslinimus: „Laisvas minėjimas“, „Paminėjimas“ (jis taip pat yra neprivalomas), „Šventė“, „Privalomas minėjimas“.

Visi minėjimai švenčiami vienodai, skirtumas tik tas, kad laisvieji minėjimai yra neprivalomi. Jus galite praleisti ar tiesiog melstis iš tos dienos Psalmyno.

Švenčiant minėjimą, psalmės ir atliepai imami iš dienos Psalmyno. Kitoms maldos dalims naudojamas arba dienos Psalmynas, arba Bendrieji tekstai, kurie pakeičia tas pačias dalis, kaip ir atskiriems šventiesiems skirti tekstai. Dažnai būna, kad šventasis minimas tik pabaigos maldoje, bet kartais pateikiami specialūs priegiesmiai, skaitiniai ir atliepai.

Panašu, kad šventųjų, kurių pagerbimo tradicija Bažnyčios gyvenime siekia gilesnius laikus, pavyzdžiui, šventųjų Jono, Stepono, Onos, Agnietės, Marijos Magdalietės, minėjimas Valandų liturgijoje yra labiau susietas su jų asmenybėmis. Dažnai per minėjimus atskiriems šventiesiems skirtuose tekstuose pateikiama tik pabaigos malda.

Tiek privalomi, tiek laisvi minėjimai nešvenčiami tomis dienomis, kuriomis nešvenčiamos ir šventės. Dar reikia pridurti, kad minėjimai nešvenčiami per advento laikotarpį, pradedant gruodžio 17 d., taip pat per Kalėdų aštuondienį, gavėnią.

Valandų liturgijos 97 puslapyje pateikiama „Liturginių dienų pirmumo lentelė“, kurioje rasite daugiau detalių apie liturginių dienų šventimą.

KADA MINĖJIMAS NĖRA MINĖJIMAS?

Atskiriems šventiesiems skirtuose tekstuose šventieji minimi pagal visuotinį Romos kalendorių. Bet kiekviena Vyskupų Konferencija, vyskupija, religinė bendruomenė turi vietines iškilmes (šventes, minėjimus), savo liturginį kalendorių, kuriame pažymėti savitumai visuotinio kalendoriaus atžvilgiu. Pagal jį bus minimi tos vietovės gyventojams svarbūs šventieji. Pavyzdžiui, balandžio 30 d. Afrikoje švenčiama Švč. Mergelės Marijos, Afrikos Motinos, šventė. Prancūzijoje minima šv. Bernadeta, tuo tarpu Amerikoje tokio minėjimo nėra. Gruodžio 12 d.

Šiaurės ir Pietų Amerikoje švenčiama Gvadalupės Švč. Mergelės Marijos šventė, o Europoje (Lietuvoje taip pat) ir Afrikoje šią dieną neprivaloma minėti. Neturėtų stebinti, kad Šv. Pranciškus Asyžietis, pagal Romos kalendorių privaloma minėti diena, yra išskilmė pranciškonų ordinui, o Šv. Ignacas Lojola – išskilmė jėzuitams.

Kokią tai reikšmę turi Valandų liturgiją praktikuojantiems pasauliečiams? Jei Liturgines valandas švęsite su vienuoline bendruomene, galite būti nustebinti, kad bendruomenė kalba visiškai kitas maldas, kurių jūs nerasite savo *Valandų liturgijoje*. Jums gali atrodyti, kad šiandien eilinio laiko diena, o iš tiesų jūsų draugai vienuoliai minės kažkokį šventąjį. Dabar žinosite, kodėl taip gali nutikti.

VERTA ŽINOTI. NEPAPRASTAS PAPRASTUMAS

Bendrieji tekstai Švč. Mergelei Marijai. Įvairių Švč. Mergelės Marijos iškilmių, švenčių ar minėjimų metu visos ar dalis maldų imamos iš Bendrųjų tekstų. Šie tekstai taip pat gali būti naudojami eilinio laiko šeštadieniais, jei tą dieną nėra minėjimų, švenčių ar iškilmių. Toks pasirinkimas galimas, nes, remiantis Bažnyčios tradicija, šeštadienis yra laikomas Švč. Mergelės Marijos diena.

Gedulinės valandos. Jas rasite po Bendrųjų tekstų, beveik knygos gale. Per Visų Šventųjų dieną visos maldos yra iš šios dalies. Šios maldos tinka, kai dalyvaujate laidotuvėse, kai sužinote apie kieno nors mirtį ar kai meldžiatės už mirusiuosius. Kartais savaitės dienomis Gedulinių valandų tekstai gali būti naudojami ir kaip Votyvos tarnyba, tačiau sąlygos tos pačios, kaip ir minint Švč. Mergelę Mariją. Apie jas buvo užsiminta anksčiau. Ši malda yra tinkamas būdas atlikti pareigą melstis už iškelia-vusius amžinybėn.

TREČIA DALIS

Gebėti rasti vieną ar kitą teksto dalį knygoje, žinoti, kad po „Garbė Dievui“ reikia pakartoti priesmį, ar gaudytis maldų tekstuose ir Psalmyne yra viena.

Visiškai kas kita išgyventi psalmių *dvasią*. Kai kurie žmonės tai intuityviai perpranta vos pradėję melstis Rytmetinę, Vakarinę ar Naktinę. Kai kuriems daugumą psalmių sunku tinkamai suprasti. Kartais psalmės nuotaika ar keliama vaizdiniai mažų mažiausiai gali atrodyti nesusiję arba net visai nederantys su tuo, ką mes paprastai laikome malda. Jei jūs taip jautėtės, prašau, nepraraskite drąsos. Kartais psalmės būna keistos. Tačiau verta į tai įsigilinti.

Paskutinėje knygos dalyje nagrinėsime dažniau pasitaikančius nusiskundimus, aptarsime keletą gražių Valandų liturgijos bruožų ir pasiūlysime kai kurias strategijas, padėsiančias Valandų maldą atgaivinti ir padaryti ją vaisingesnę. Jei norite dar iš-

samesnio mokymo šia tema, labai raginu po truputį skaityti „Valandų liturgijos bendruosius nuostatus“. Lietuviškai visą dokumentą rasite pirmoje *Valandų liturgijos* knygoje (kitomis kalbomis ir internete).

NESUSIPRATIMAI DĖL PSALMIŲ

KODĖL DIEVUI REIKIA TIEK DAUG MALDŲ?

Šioje knygoje Valandų liturgija apibūdinama kaip šlovinimo auka. Darome prielaidą, jog skaitytojas supranta, kad Dievo šlovinimas, aukščiausia maldos forma, iš tiesų yra vienas kilniausių žmogaus veiksmų. Tačiau šlovinimo patirties stoka gali priversti mus tuo suabejoti.

Tikrai buvo laikas, kai aš savęs klausiau, kodėl turime tiek daug Dievą šlovinti. Ar Dievas nesiekia komplimentų kaip kokia gražiausius savo metus jau nugyvenusi moteris? Liepti kiekvieną dieną kartoti, koks Jis nuostabus, taip egoistiška. Negi Jis įsižeistų, jei mes pamirštume nuolatos Jį girti dėl jo gerumo? Aš žinojau, kad Dievas toks būti negali, tačiau tai suprasti prilygsta iššūkiui išsiaiškinti Švč. Trejybės slėpinį – iki galo tai suprasime tik danguje.

Laimė, mano abejonės nėra didelis slėpinys ir jas išsklaidyti galime jau dabar. Paprastai kalbant, Dievas reikalauja mūsų maldų ne todėl, kad to reiktų *Jam*, maldų reikia *mums*. Visa tai yra dėl *mūsų*, ne dėl *Jo*. Dievas nepatirtų jokio nuostolio ir nesumenktų, jei visas pasaulis vieną dieną nuspręstų niekada *Jam* nebetarti nė vieno žodžio. Tik mes, kurie nuspręstume nesimelsti, būtume liūdnai suluošinti.

Šlovinimas (galite tai vadinti gerėjimusi ar dėkingumu) šiame pasaulyje yra pats natūraliausias atsakas į grožį, tiesą ir gerį. Juk jūs visiškai nesijaudinate, kad įžeisite gražų saulėlydį, jei juo nesigėrėsite? Atvirkščiai, neįmanoma nuslėpti nuostabos. Širdis šokteli ir nevalingai išsprūsta: „O, kaip nuostabu!“ Ir tuomet – tai labai svarbu – jums nepakanka to, kad saulėlydžiu gėrėtės vieni. Jūs atidarote namų duris ir pasikviečiate savo sutuoktinį ir vaikus: „Ateikit pažiūrėti saulėlydžio, kol saulė dar nenusileido! Jis nuostabus! Pažvelkit į šį raudoną ruožą. Aukštinė ir rausva juostos... Atneškit fotoaparata!“ Jei vaikai kažką neaiškiai numykę patrauktų pečiais ir vėl grįžtų prie savo kompiuterių, dėl jų labai nusimintumėte. Jei tokia reakcija kartotųsi, jūs imtumėte nerimauti, galvoti, jog jų grožio pojūtis labai nusilpo. Galbūt net imtumėtės priemonių tam ištaisyti: apribotumėte laiką, kurį jie praleidžia prie kompiuterio, reguliariai organizotumėte šeimynines išvykas, gal patikrintumėte, ar jie skiria spalvas.

Priklausomai nuo mūsų skonio ar pomėgių, mes galime rasti daugybę dalykų, dėl kurių verta džiaugtis. Kiekvienas klubas, žurnalas ar internetinis puslapis, skirtas sportui, šunų augintojams, įvairiems pomėgiams ar garsiems žmonėms, yra būdas gerbėjams vienas kitam pasakyti: „Juk tai nuostabu! Pažvelk, ką tik dabar pastebėjau! Nekantrauju, kol įvyks kas nors nauja, nes mane labai domina ši sritis! Nemanote, kad tai svarbu, vertinga, įdomu?“

Dievas, mūsų Kūrėjas ir Atpirkėjas, vienintelis galintis išpildyti giliausius širdies troškimus, tikrai yra labiausiai vertas mūsų pasigėrėjimo. Kai pripažįstame savo vietą visatoje, pripažįstame, kad esame tiesiog kūriniai, be to, dar ir nupuolę, bet ypatingu būdu gavę sūnų ir dukterų statusą, – dėkingumą Dievui suprantame kaip tinkamiausią atsaką. (Ir šis dėkingumas, kaip ir tas, kylantis stebint saulėlydį, labai susijęs su troškimu į tą džiaugsmą pakviesti kitus.) Kas to nepripažįsta, deja, yra dvasiškai neįgalus. Mes visi tokie būsime iki gyvenimo pabaigos. Dėl nuopuolio pasakyti: „Oho, tai nuostabu!“ mums daug lengviau apie futbolą, kurį matome, nei apie Dievą, kurio nematome.

Vis dėlto nepaliaujamai šlovindami Dievą psalmių žodžiais, mes ruošiame save tam laikui, kai regėsime Jo veidą ir šlovinsime Jį, patirdami tyrą džiaugsmą. C. S. Lewisas savo knygoje *Reflections on the Psalms* (*Pamąstymai apie psalmes*) sako: „Liepdamas mums jį šlovinti, Dievas kviečia mus juo

džiaugtis.“ Mūsų pastangas šlovinti čia, žemėje, autorius taip apibūdina:

Kai atliekame „religines pareigas“, mes priname žmones, kurie kasa vandens kanalus išdžiūvusioje žemėje tam, kad pradėjęs tekėti vanduo rastų juos pasiruošusius. <...> Kartais ir dabar sausose vagose išsiveržia srovelės, ir laimingos tos sielos, kurios dažnai tai patiria.¹⁸

PSALMYNAS TOKS ŽYDIŠKAS!

Ne, tai ne antisemito skundas. Tai teiginys, pasakytas normalaus žmogaus, kuris nemato prasmės taip dažnai recituoti psalmes, kurios kalba apie Šventyklą, deginamąsias aukas ar Mozės Įstatymą. Galiausiai, mes esame Naujosios Sendoros žmonės. Kam taip dažnai prisiminti senus dalykus? Pažvelkime, pavyzdžiui, į giesmę, kurią recituojame IV savaitės antradienio rytą. Joje Azarijas, pamaldus žydas, Babilono tremtyje gedi visko, kas sudaro jo religijos pagrindą:

Nūnai nebeturime kunigaikščio, pranašo, nei vado;
 nei deginamosios atnašos, nei aukojimo, nei aukos, nei smilkalo;
 nei vietos aukoti pirmienoms
 ir tavo gailestingumui patirti. (Dan 3, 38)

¹⁸ C. S. Lewis, *Reflections on the Psalms*, New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1958, p. 97.

Kodėl Bažnyčia nori, kad mes melstumės tokiais žodžiais? Juk viena tobula auka buvo paaukota, permaldavimas atliktas. Kiekvieną dieną artimiausioje bažnyčioje mes galime prisidėti prie šios aukos. Kaip Azarijo skundas susijęs su mumis? Dar ir kaip susijęs.

Izraelitai yra vyresnieji mūsų tikėjimo broliai. Žodžiai „Dievo tauta“ taikomi ir mums, ir jiems. Taigi, tai yra *mūsų* istorija. Žinojimas, kad už kiekvieną auka jau yra paaukota, turėtų mus dar labiau paskatinti vertinti tai, dėl ko gedi Azarijas. Mes dar labiau turėtume džiaugtis, kad baisus nepriteklus, apie kurį jis kalbėjo, virto pertekliumi, ir dar labiau viltis, kad vieną dieną visi mūsų broliai judėjai atpažins savo Gelbėtoją.

Be to, visada naudinga melstis Senojo Testamento žodžiais, apmąstant, kaip Jėzus meldėsi tais pačiais žodžiais. Ką Jis jautė skaitydamas, kad nėra nei aukos, nei vietos, kur tą auką būtų galima paaukoti? Galbūt mąstė, kad Jis bus ta auka, o Kalvarija taps tąja aukojimo vieta? Bandydami suprasti, kaip Jėzus meldžiasi Raštų žodžiais, mes geriau galime suprasti reikšmę to, kas jau praėjo ir kas buvo išpildyta.

Atraskite ryšį tarp mūsų ir Izraelio žmonių. Atminkite, kad Jėzus yra Dovydo Sūnus, o psalmės buvo Jo maldos. Tuomet visos psalmių žydiškos detalės ne atitrauks jus nuo maldos, bet ją praturtins.

BET MANO SIELA NĖRA PILNA BLOGIO!

Šviesus saulėtas rytas. Jūsų nuostabus vyras ir laimingi sveiki vaikai ką tik išėjo į darbą ir į mokyklą. Jūs puikiai įvykdote savo dietos ir mankštos programos nurodymus. Gyvenimas yra gražus. Atsiverčiate brevijorių. Šiandien meldžiatės iš II savaitės trečiadienio Psalmyno. Skaitote 42 (43) psalmę:

Išteisink mane, O Dieve,
apgink mano bylą prieš nedoruosius,
nuo klastūno, sukto žmogaus mane išgelbėk.
Juk tu esi Dievas – mano tvirtovė;
tai kodėl mane apleidai?

Galvojate: „Aš taip nesijaučiu! Niekas manęs neapgaukinėja. Aš negedžiu. Ant manęs liejasi Dievo palaiminimai. Ši psalmė man netinka. Kodėl turėčiau rinktis ją maldai?“

Po kelių mėnesių situacija visiškai priešinga. Sekmadienio rytas, iš psalmių trykšta džiaugsmas, dėkojimas, raginimai šlovinti Dievą už visus nuostabius darbus. Problema ta, kad tuo metu jūsų gyvenimas yra bjaurus. Jūsų šeima užsikrėtusi virusu, jūs žinote, kad liga tuoj pakirs ir jus. Išnaudojote per daug kredito. Jūsų vyrui gresia atleidimas iš darbo. Gyvenimas šiuo metu nėra toks jau geras.

Galvojate: „Aš jaučiuosi visiškai ne taip! Kaip dabar galėčiau džiūgauti ir šlovinti Dievą, kai vyksta tokie nemalonūs dalykai? Kokia prasmė taip melstis?“

Ši psalmė tik gundo mane priešintis. Kodėl turėčiau ją skaityti?“

Taip, tokiu atveju būtų lengviau atsiversti vieną iš tų Biblijos draugijos knygų, kuriose nurodoma: kai atrodo, kad Dievas toli, melskitės X psalmės žodžiais, kai nerimaujate, skaitykite Y psalmę, psalme Z dėkokite Dievui už suteiktą palaiminimą – tiesiog pasirinkite psalmę pagal nuotaiką ir poreikį.

Bet Bažnyčia nurodo: „Štai kaip šiandien meldžiasi Kristaus Kūnas. Tegul tai tampa ir tavo malda.“ Bet kaip mums tai padaryti, jei mūsų nuotaika ar gyvenimo situacija visiškai kitokia?

Paprasčiausias atsakymas – tikriausiai yra tiek pat dienų, kai dienos psalmės tobulai atitinka jūsų situaciją, kiek ir dienų, kai jos visiškai jums netinka. Būna, kad psalmės eilutė, priegiesmis ar skaitiniai jums prakalba taip, jog atrodo Dievas visus tekstus sudėliojo kaip tik jums. Tiesiog leiskite, kad nedarnios dienos neužgožtų dienų, kai viskas susiję, susitaikykite, kad bus visaip. Galima pridėti įprastą posakį: ne *jūs* čia svarbiausias.

O galbūt jūs *esate* svarbiausias dėl to, kad esate Kristaus Kūno žemėje, Katalikų Bažnyčios, dalis. Dvasiniai saitai turėtų sieti mus tarpusavyje, taip pat ir su Kristumi, to Kūno Galva. Jei dienos malda nedera su jūsų emociine būseną, galite būti tikri, kad ji tinka milijonams kitų brolių ir sesių Kristuje.

Skaitote sielvartingas psalmes, kai jaučiatės džiugiai? Melskitės vienybėje su vargšais, ligoniais ir bedarbiais. Melskitės kartu su dideliu būriu persekiojamų, įkalintų ar kankinamų krikščionių, šalyse, kurios patiria ateistinio komunizmo ar radikalaus islamo priespaudą. Melskitės, pavyzdžiui, už sesers draugę, kuri laukiasi ir dėl to turi praleisti daug laiko lovoje, bet kartu privalo prižiūrėti kitus mažamečius vaikus. Melskitės už negimusius kūdikius, kuriems gresia abortas, ir už prieštaravimų draskomas jų mamas. Melskitės už bendradarbių, kurį ką tik paliko žmona. Nepaisant to, kaip jaučiamės, tikrai nesusidėtinga atrasti priežastį melstis sielvartinga psalme.

Galime nerti dar giliau. Pritaikykite šias skausmo kupinas psalmes visai Bažnyčiai. Kristaus nuotaka puolama įvairiausiais būdais. Priešiškos vyriausybės ir kai kurios socialinės kryptys yra išorės grėsmės. Viduje ji kenčia nuo neištikimų vadovų ir dvasininkų elgesio. Kas kartą kenčia ir nuo mūsų, kai savo varganu pavyzdžiu paminame krikščioniško gyvenimo priesakus.

O dabar pažvelkime iš kitos pusės į tas dienas, kai dėkojimo ir pergalės psalmės neatspindi jūsų laikinai apniukusios nuotaikos. Tada psalmės suteikia priežastį džiaugtis pasaulio grožiu ir Dievo gailestingumu – mūsų dabartinės problemos tų priežasčių nepakeičia. Dievas mus sukūrė. Jis mus atpirko. Pažadėjo amžinąjį gyvenimą. Galų gale, kas dar gali būti svarbiau? Tokios psalmės mūsų ašarų pakalnėje primena apie viltį.

PSALMĖSE TIEK DAUG SMURTO!

„Man nepatiko tos psalmės, kuriose kalbama apie karą ir kerštą, prašoma Dievo sutraiškyti priešus tarsi vabalus. Noriu pasakyti, kad kai kurios psalmės, pavyzdžiui, 22 (23), iš tiesų labai gražios. Bet kitos pilnos žiaurumo. Ar neturėtume mylėti savo priešų? Ar neturėtume nešti taikos ir susitaikymo?“

Iš tiesų ta priešų neapykanta ir piktdžiugiškas džiaugsmas, išsakomas psalmėse, gąsdina pradedančiuosius Valandų liturgiją. Karalius Dovydas ne šiaip dėkoja Dievui už pergalę. Jis mėgaudamasis išvardija visas detales apie savo priešų neviltį ir pralaimėjimą. Pavyzdžiui, I savaitės antradienio Aušrinės valandoje įdėta 17 (18) psalmės V dalis:

Priešus vijausi ir sudorojau,
negrižau, kol jie nebuvo sunaikinti.
Sutriuškinau juos – parbloškiau žemėn,
kad niekada nebepakiltų –
sukniubo jie man po kojų.

<...>

Jie žvalgėsi pagalbos bet jos nebuvo;
šaukėsi Viešpaties, bet jisai tylėjo.
Barsčiau juos kaip žemės dulkes pavėjui,
kaip gatvių purvą juos mindžiau.

<...>

atėjo pas mane gūždamies svetimšaliai.

Žiauru, ar ne?

O dabar pažvelkime į tą ramybės ir gėrio įsikūnijimą, į 22 (23) psalmę. Kiekvienam krikščioniui ši psalmė patinka dėl joje minimų vešlių ganyklų, ramaus vandens vaizdinių ir dėl tos suteikiamos vilties, kad Dievas mus paguos, net kai eisime „slėniu tamsiausiu“. Tačiau C. S. Lewisas atkreipė dėmesį, kad ir šioje psalmėje yra nedidelė, kerštinga užuomina priešams. Prisimenat? „Tu padengi man stalą mano *priešų matomaj* vietoj.“ Atrodo, Dievo dovanos tampa mielesnės, kai mūsų priešai, netekę viso gėrio, mato mus jomis mėgaujantis. Ne visai krikščioniškas požiūris. Tad kaip mes turėtume žiūrėti į smurtą, neapykantą ir kerštą psalmėse?

Štai ko nereikėtų daryti: nereikėtų apsimesti, kad psalmininkas pateisindavo savo požiūrį ar visus veiksmus vien dėl to, kad yra didvyris Biblijos istorijoje. Galėtume daug pasimokyti, pažvelgę, kokie netobuli gali būti Senojo Testamento šventieji. Nereikia būti istoriku ar moralės teologu, norint atskirti, kokius mūsų mini psalmės ir kurie iš jų „teisingi“, o kurie nepateisinami karai.

Mums tik reikia išsiaiškinti, kaip šias karingas, pilnas smurto ir keršto eilutes pritaikyti savo ir Bažnyčios malдай. Štai keletas pasiūlymų:

- Įsivaizduokite, jūs ką tik žengėte keletą didelių žingsnių kovoje su didžiausia savo yda. Na, su ta, kurią esate priversti pasisakyti per kiekvieną išpažintį. Ta, kurios, atrodo, niekada nepavyks įveikti. Ir staiga, regis, Dievo malone ir didelėmis pastan-

gomis jūs ją beveik įveikėte. Dar daugiau, jums netgi puikiai sekasi ugdyti savo ydai priešingą dorybę. Negi 17 (18) psalmėje išsakytos pagyros dėl pergalės tobulai neišreiškia to jausmo, kurį patiriame nugalėję polinkį į blogį ir įveikę metų metus mus kankinusias pagundas? Ar nėra gera įsivaizduoti, kaip Šėtonas išsigąsta jūsų pergalių?

- Įsivaizduokite, kad skaitote naujieną apie kokią nors įspūdingą judėjimo už gyvybę pergalę. Arba apie įspūdingą statistiką, rodančią, kad, pavyzdžiui, Afrikoje Bažnyčia sparčiai auga. Ir vėl tos psalmių eilutės kaip tik padėtų švęsti pergalę prieš mirties jėgą. Juk taip?

- Įsivaizduokite, kaip šių psalmių žodžiais meldžiasi mūsų Viešpats, laukdamas savo paties pergalės prieš nuodėmę ir mirtį. Nes būtent kryžius buvo ta mūsų vieta, kurioje Jis nugalėjo Šėtoną, sutriuškino savo priešą.

Kitais žodžiais tariant, melsdamiesi šiais įnirši išreiškiančiais psalmių žodžiais, mes geriau pažįstame savo priešą. Nedidelis apmąstymas apie blogio dvasią ar mūsų pačių nuodėmingumo realybę padės suprasti, kad turime džiaugtis, galėdami sutriuškinti blogį ir nuodėmę, sumušti ir sutraiškyti tarsi vabalą. Melsdamiesi psalmių žodžiais, galime prisiminti nuodėmės realybę savo pačių ir visos Bažnyčios gyvenime. Mes meldžiamės Jėzaus, iki savo mirties kovojančio su Šėtonu ir nugalinčio nuodėmę, maldos žodžiais.

VERTA ŽINOTI. SUŠVELNINTAS PSALMYNAS

Vatikano II Susirinkimui peržiūrėjus Valandų liturgiją, iš Psalmyno buvo pašalintos trys psalmės (susiraskite Biblijoje 57 (58), 82 (83) ir 108 (109) psalmes), suprantant, kad gali atsirasti tikinčiųjų, kuriems bus nepriimtini tokie kerštingi tekstai. Be to, buvo išimtos kelios kitų psalmių eilutės, nes Bažnyčia mano, kad jų tonas kiek per šiurkštus. Prieš Vatikano II Susirinkimą, kai Valandų liturgija buvo recituojama lotynų kalba, tos vaizdžios smurto scenos ne taip rėžė akį. Įsivaizduokite maldą 57 (58) psalmės žodžiais: psalmėje prašoma Dievo sutrupinti priešo dantis burnoje, prašoma, kad priešai „tesupliūkšta purve“, o po to skelbiama, kad „džiaugsis teisieji, matydami bausmę pelnytą“. Arba, pavyzdžiui, 136 (137) psalmės 9 eilutė: „Laimingi, kurie stvers tavo [babiloniečių] mažylius ir tėkš juos į uolą!“ Psalmyno pataisymas vertinamas prieštaringai. Kai kurie sako, kad ir šias eilutes galime pritaikyti, kalbėdami apie savo kovas prieš blogį, kaip tai įmanoma padaryti su kitomis tūžmingomis psalmių eilutėmis. Pavyzdžiui, šv. Augustinui nebuvo sunku įžvelgti dvasinę ką tik cituotos eilutės apie Babilonijos kūdikius reikšmę.

Šventasis sakė, kad apie žudomus vaikus mes turėtume galvoti kaip apie mažas mūsų kaltes, kurias turime pribaugti, kol jos nevirto mirtinomis nuodėmėmis. Kad ir kokia būtų mūsų nuomonė apie Psalmyno pakeitimus, turėtume priimti Bažnyčios sprendimą.

DAUGIAU PAGALBOS GILINANTIS Į VALANDŲ LITURGIJĄ

TRYŠ PAPRASTI ŽINGSNIAI, SKUNDŽIANTIS DIEVUI

Anksčiau manydavau, kad skųstis Dievui negalima. Aš tikriausiai perskaičiau per daug istorijų, kuriose šventieji buvo vaizduojami džiugiai laukiantys išbandymų, kad galėtų kentėti dėl Dievo. Kaskart užklupus ligai, nepatogumams ar nusivylimui, jie mėgaujasi ir ima giedoti pompastiškas giesmes. Tad kiekvieną kartą, kai pagalvodavau: „Dieve, ką tu sau manai, kad leidi tai nutikti?“, jausdavausi kalta.

Taip, psalmėse pilna skundų. Jose gana detalčiai aprašoma, koks šiuo metu sunkus gyvenimas ir klausinėjama, kodėl Dievas dar visko nesutvarkė. Psalmių autoriai sako, jog nesupranta, kodėl Dievas, kuris anksčiau darė tiek daug stebuklų, dabar visai jų nedaro. Jie atkreipia dėmesį, jog netikintieji

ima kalbėti, kad galbūt Dievas nėra toks jau didis, jei leidžia savo sekėjams išgyventi tokias nelaimes.

Mes galėtume atsakyti: „Tai buvo Senasis Testamentas. Kristus teikia pašventinančiąją malonę, tad dabar savo kentėjimais mes galime jungtis prie atperkamosios aukos. Tad visus sunkumus turime priimti nesiskųsdami.“ Nepamirškime, kad psalmės – tai maldos, kuriomis meldėsi pats Jėzus. Mirdamas ant kryžiaus, Jis šaukė savo Tėvui 21 (22) psalmės žodžiais: „Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?“ Reikia manyti, Jis norėjo parodyti mums pavyzdį. Tą patį daro ir Bažnyčia, kai oficialioje kasdienėje maldoje nurodo melstis psalmių žodžiais.

Visą psalmės surašytą širdgėlą ir sielvartavimus jungia vienas bendras bruožas – tai su pasitikėjimu išsakomi skundai. Visiškai suprantamą ir nuoširdžią nuoskaudą lydi tikros vilties ir pasitikėjimo Dievo valia išraiška. Atsiverskite 41 (42), 42 (43) psalmes ar 21 (22), kurios žodžiais Jėzus meldėsi mirdamas. Pamatysite, jog nelaimių akivaizdoje pirmiausia klausama „Kodėl, kodėl, kodėl leidi, kad tai įvyktų?“ Bet praėjus sielvartingoms audroms, stoja ramybė, kylanti ne iš apatijos, bet pasitikėjimo:

Dieve tu viltį turėki!

Juk aš jį dar šlovinsiu –

savo Gelbėtoją, savo Dievą. (Ps 41 (42), 12)

Tada prie Dievo aukuro žengsiu
pas savo didžiojo džiugėsio Dievą.
ir lyra tave šlovinsiu, Dieve, mano Dieve.
(Ps 42 (43), 5)

Jam tarnaus mano palikuonys;
apie Viešpatį pasakos būsimai kartai,
skelbs teisius jo darbus dar negimusiai tautai.
(Ps 21 (22), 31)

Kai Kristus nugalėjo nuodėmę ir mirtį, mūsų kentėjimai, sujungti su Jo kentėjimais, įgavo kitokią prasmę. Nuo danties skausmo iki vėžio diagnozės, nuo pamesto vestuvinio žiedo iki prarasto darbo – kiekviena kančia, suvienyta su Kristaus kančia, gali būti paaukota Dievui. Tad mes, kaip Kristaus Kūno nariai, turime privilegiją per šią auką kartu su Juo išgelbėti sielas. Tačiau tai nereiškia, jog skausme, sumaištyje ir sielvarte mes negalime vaitoti, negalime maldauti Dievo, kad Jis viską pabaigtų, net jei tuo pačiu metu viską Jam aukojam.

Psalmėse randame patikrintą formulę, kaip kalbėti Dievui apie savo nelaimės: skųstis, pasitikėti, kartoti.

DVASINĖ EGZEGEZĖ PRADEDANTIEMIEMS

Valandų liturgija daugiausia paremta Šventuoju Raštu. Todėl kuo daugiau turėsite žinių apie tai, kaip suprasti Šventąjį Raštą, tuo jūsų malda bus

įdomesnė ir vaisingesnė. Tradiciškai nurodomos keturios Šventojo Rašto prasmės: žodinė, alegorinė, moralinė ir anagoginė. Trumpai jas paaiškinsiu, pasitelkdama 143 (144) psalmę. Ši psalmė yra kiekvieną IV savaitės ketvirtadienio Vakarinę.

1. Žodinė prasmė. Tai reiškia, jog skaitome psalmę taip, kaip ją suprato jos autorius. Matome, kad psalmininkas, šiuo atveju karalius Dovydas, šlovina Dievą už suteiktą stiprybę kovoje su priešais. Jis stebisi, kad galingajam Viešpačiui iš viso rūpi žmogus. Dovydas prašo, kad Dievas jį išgelbėtų iš grasinančių priešų rankų ir savo žmonėms suteiktų taiką ir gerovę. Skaitydami šią psalmę pažodžiui, galime tik stebėtis Dovydo nuolankumu ir pasitikėjimu Dievu.

2. Alegorinė prasmė. Kaip ši psalmė siejasi su Kristumi ir Atpirkimo slėpiniu? Tai dar vadinama kristologine teksto prasme. Apie šį psalmių interpretavimo būdą knygoje kalbėjome ne kartą, nes tai svarbiausias įrankis, padedantis geriau suprasti Valandų liturgiją. Citata brevijoriuje prieš 143 (144) psalmę už mus padaro visą darbą: „Jo rankos buvo išlavintos kautynėm, kai nugalėjo pasaulį; juk jis sakė: „Aš nugalėjau pasaulį“ (šv. Hiliaras). Mes matome Jėzų, kovojantį dvasinę kovą: patiriantį gundymus dykumoje, išvarinėjantį demonus, kenčiantį.

3. Moralinė prasmė. Ką ši psalmė kalba apie krikščionišką gyvenimą ir man asmeniškai? Tęsiant alegorinę psalmės mintį, aš taip pat galiu melstis

šios psalmės žodžiais, pripažindamas, kad dvasinėje kovoje man reikia Dievo malonės.

4. Anagoginė prasmė. Kaip ši psalmė primena mums galutinį tikslą – amžinąjį gyvenimą? 143 (144) psalmės trečia ir ketvirta eilutės kalba tiek apie gyvenimo trumpumą, tiek apie Dievo rūpestį:

Viešpatie, kas gi žmogus, kad jis tau rūpi,
kas tas mirtingasis, kad tu juo domiesi?
Juk jis tėra tarsi vėjo gūsis,
jo dienos – lyg dingstantys šešėliai.

Šios eilutės skatina susimąstyti, kad mūsų gyvenimai nesibaigia, išblėsus žemiškojo gyvenimo šešėliams, ir džiaugtis, kad esame gavę amžinojo gyvenimo pažadą.

Įspėju: nebandykite atrasti visų keturių prasmių kiekvienoje psalmės eilutėje, nebent kiekvienai liturginei Valandai galite skirti po valandą. Visų prasmių nebūtina ieškoti net visose psalmėse. Tokia malda – tai tiesiausias kelias į protinį išsekimą. Jei esate eilinis žmogus, auginantis vaikus, turintis darbą, pievelę, kurią reikia nupjauti, mašiną, kurią reikia nuplauti, krūvą neatsakytų elektroninių laiškų, tuomet jūs tikrai neturėsite laiko taip nuodugniai apmąstyti kiekvienos Valandos psalmes. Tiesiog žinokite apie šias keturias prasmes ir nesistenkite jų atrasti kiekvieną kartą. Aišku, jei atidžiai skaitysite, tiesioginė prasmė savaime bus aiški. Jei jaučiate paskatą gilintis, užduokite sau vieną iš šių klausi-

mų: ką man sako Dievas (moralinė prasmė)? Ką ši psalmė pasako apie Kristų arba Bažnyčią (alegorinė prasmė)? Kaip psalmė padeda man apmąstyti savo galutinį tikslą (anagoginė prasmė)?

Atminkite, kad antraštės, citatos ir psalmių maldos gali padėti interpretuoti psalmę. Ištikimai meldamiesi, bėgant mėnesiams ar net metams, gebėjimą visai interpretuoti psalmes išsiugdysite kaip šeštąjį pojūtį! Bus dienų, kai prasmės atsiskleis pačios, neįdedant daug pastangų.

VERTA ŽINOTI. KAIP ATRASTI MINUTĘ VALANDAI?

Mes neturime vienuolynų varpų, kurie mums keletą kartų per dieną primintų, jog atėjo laikas maldai. O jei ir turėtume, darbo grafikas, verkiantys vaikai, namų ruošą, vaikų būreliai vargu ar leistų jų paisyti. Viskas iš mūsų daug intensyviau reikalauja dėmesio, nei tas mažas tylus brevijorius. Tą patį galime pasakyti apie bet kokią maldą ar apie naują įprotį, kurį norime išsiugdyti – Biblijos skaitymą, fortepijono pamokas, meniu sudarymą ir jo įgyvendinimą. Viskam reikia motyvacijos, kūrybiškumo ir užsispyrimo. Jūsų motyvaciją rodo jau tai, kad vis dar skaitote šią knygą. Siūlau kelias idėjas, kurios gali padėti.

• **Pradėkite mažais žingsneliais.** Jei nusprendėte iš karto, nuo rytojaus, pradėti kiekvieną dieną kalbėti Rytmetinės, Dieninės, Vakariinės, Naktinės ir Aušrinės maldas, pasmerkėte save nesėkmei. Geriausia pradėti nuo vienos liturginės Valandos ir ilgainiui po vieną vis pridėti.

• **Ieškokite natūraliai atsirandančio laisvo laiko tarpo.** Klausiate savęs, nuo kurios Valandos (Valandų) pradėti melstis? Pasvarstykite, kurioje jūsų dienos pusėje prasmingiausia įterpti maldą. Jei paprastai atsikeliate anksčiau nei visa jūsų šeima, sukalbėti Rytmetinę jums išeis savaime. Jei nuolat tenka sėdėti popamokinėse sporto treniruotėse ar muzikos pamokose, tuomet šį laiką puikiai išnaudosite Vakaro maldai. Pietų pertraukos darbe paprastai būna ramios? Jums tinkama malda – Dieninė.

• **Maldą susiekite su kasdieniu įvykiu.** Prieš pusryčius. Iš karto po vakarienės (kol vaikai valo stalą ir plauna indus). Važiuodami į darbą viešuoju transportu. Prieš prasidedant jūsų mėgstamiausiai televizijos laidai. Iš karto po treniruotės. Suraskite pasikartojantį dienos įvykį ir prie jo „prikabinkite“ maldą.

• **Susikurkite vienuolyno varpus.** Tai gali būti jūsų mobiliojo telefono signalas, iššokantys priminimai internetiniame kalendoriuje,

viryklės laikmatis, priklijuojami rašteliai. Arba tiesiog atverskite *Valandų liturgiją* ties kita dienos Valanda ir palikite matomoje vietoje.

• **Vairuodami klausykite įrašo.** Įrašo klausymas gali labiau priminti pamaldumo, bet ne liturginį veiksma. Tačiau kai kuriems žmonėms tai yra galimybė bent jau prisiliesti prie psalmių skaitymo ir vienyti savo intencijas su Bažnyčios malda. Tie, kuriems tenka nuolatos važinėti automobiliu į darbą, o namuose nelieta laiko melstis, pasitelkę divineoffice.org įrašus gali išplėsti laiko maldai bent jau mašinoje.

• **Verta klysti.** Norint išlaikyti įprotį, svarbu pastovumas. Neleiskite, kad tobulumo siekis užkirstų kelią melstis gal ir ne tobulai, bet bent jau gerai. Neleiskite, kad nepavykus melstis gerai, nustotumėte melstis bent patenkinamai. Tarkime, jums pavyksta rasti laiko melstis Valandą, skirti laiko apmąstyti, ką jums sako perskaityta Šventojo Rašto ištrauka. Tačiau kartais gyvenimas užsisuka, ir tos dvylika minučių, kurias sugebėdavote sutaupyti Ryto maldai sutrumpėjo iki penkių. Arba jus kažkas taip blaško, ar esate taip nuliūdęs, kad niekaip negalite susikaupti maldai. Aišku, nieko bloga neatsitiks, jei kartais maldą praleisite. Bet jei darysite tai per dažnai, galite prarasti įprotį. Remdamasi savo asmenine patirtimi,

kaip greitai galima prarasti gerus įpročius, naudojuosi G. K. Chestertono taisykle: jei kažką verta daryti, verta tai daryti net ir blogai. Taigi, kai mano laikas pralekia nepastebėtai, aš Vakaro maldą bent jau greitai peržvelgiu, bet visiškai jos nepraleidžiu. Tai neatspindi liturginės maldos bruožų, bet tokiu būdu aš bent jau išlaikau įprotį. Visada bus kita diena, kai galėsite melstis dėmesingiau.

• **Išmokite atskirti.** Viena vertus, turime pripažinti, kad mūsų gyvenimas yra nepastovus. Ateina laikotarpis, kai esame labiau užimti, vėliau viskas nurimsta, kai kada mums laiko trūksta, o būna, kai jo turime pakankamai. Jūsų kasdienė liturginė malda gali mėnesiais važiuoti kaip gerai sutepta mašina ir staiga vieną dieną... bum! Gimė vaikas. Jus paaukštino darbe ir prisidėjo daugiau pareigų. Keletą metų išdirbė tik pusę darbo dienos, vėl pradate dirbti visą darbo dieną. Reikia globooti senstančius tėvus. Žinokite, kada Valandų liturgijai galite skirti mažiau laiko be jokio kaltės jausmo, o kada jo reikėtų skirti daugiau. Gyvenimo aplinkybėm pasikeitus, jūs visada galėsite vėl pradėti daugiau melstis.

PSALMĖS – POEMOS IR DAINOS

Daugeliui mūsų poezija nelabai patinka. Netgi tie, kuriems patiko ją studijuoti vidurinėje ir aukštojoje mokykloje, nebūtinai laikys Keatso, Frosto ar Elioto knygas ant staliuko šalia lovos kartu su naujausiomis detektyvinėmis ar jau nuskaitytomis Jane Austen knygomis. Turėtume išsiaiškinti šio kultūrinio nuosmukio ar nekantrios šiuolaikinės kartos, kuri neturi laiko gilintis į metrą ir metaforą, atsiradimo priežastis.

Tačiau mums patinka dainos, džiazas, populiarioji muzika, miuziklai. Kai per radiją pradeda groti mėgstamiausią dainą, mielai dainuojame kartu. Savo „Facebooko“ paskyroje dalijamės dainos eilutėmis, kurios mums pasirodo juokingos, ilgesingos ar svarbios. Tai rodo, kad mes vis dar turime šiokią tokį supratimą apie žodžio grožį, juk dainos taip pat poezija. Aš nebandysiu diskutuoti apie W. Shakespeare'o pranašumus prieš, tarkim, Bono¹⁹. Tenoriui pasakyti, kad mums patinka poezija, kurią lengvai suprantame: girdint nuolat kartojamus žodžius, palydimus muzikos, kuri padeda pajusti žodžiams būdingą ritmą.

Jūs nuspėjate, ką dabar pasakysiu. Psalmės yra poezija, dainos, kurią reikia išmokti, žodžiai. Ir tai labai ypatingo pobūdžio poezija.

¹⁹ Airių grupės U2 dainų autorius ir vokalistas. (Vert. past.)

• Kaip ir poezija, psalmės atliepia kiekvieną žmogaus širdies būseną: džiaugsmą, pyktį, neviltį, sielvartą, susijaudinimą, viltį, meilę. Psalmėse apie tai kalbama iš santykio su Dievu perspektyvos.

• Viena pagrindinių psalmių išraiškos priemonių yra tinkama visoms kalboms. Ji vadinama *lygiagretumu*. Paprastas ir visiškai nemoksliškas paaiškinimas toks: pasakomas koks nors teiginys ir, siekiant labiau pabrėžti, vėl pakartojamas, tik kitais žodžiais. Štai keli atsitiktinių psalmių eilučių, kuriose pritaikyta ši išraiškos priemonė, pavyzdžiai. Atkreipkite dėmesį, kaip antra eilutė atkartoja pirmos mintį.

Iš 87 (88) psalmės:

Tiek daug nelaimių mane apniko,
kad atsidūriau ant Šeolo slenksčio.

Žmonės laiko mane bedaliu, kuriam lemta žengti
į duobę;

Esu lyg žmogus bejėgis.

O Viešpatie, kodėl tu mane atstūmei?

Iš 66 (67) psalmės:

Tebūna Dievas mums maloningas, mus
tepalaimina,

mums tešviečia jo veidas;

tegu tavo kelią žemė pažįsta;

o visos tautos – tavo išganyką.

Ne visas psalmes galime taip sugretinti, bet daugumą – taip. Pastebėdami šį atsikartojimą, jūs dar labiau mėgausitės psalmėmis ir įvertinsite jų poetiškumą, net jei nebaigėte filologijos studijų.

PASTABA APIE GIEDOJIMĄ

Penktame skyriuje klausėme „giedoti, ar negiedoti?“ Leiskite man šiek tiek išplėtoti savo pasiūlymus, nes psalmių ir himnų giedojimas savo dinamika gali praturtinti Valandų liturgijos patirtį.

Kad ir kiek mums patiktų plėsti dainas dušo kabinoje, mes, katalikai, užsitarnavome kukliai giedančių reputaciją. Apie šią problemą yra net knyga pavadinimu *Why Catholics Can't Sing* (*Kodėl katalikai negali giedoti?*)²⁰, kurioje bandoma atsakyti, kodėl taip yra. Ar katalikai negali, ar nenori giedoti? Nepaisant priežasčių, realybė tokia, kad daugelis to nedaro. Ir dėl to tenka tik apgailestauti. Nekalbame apie tai, kokią religinę muziką įmanoma giedoti, kokia yra skoninga ar neskoninga, daug katalikų pernelyg drovūs, kad bet ką giedotų. Galbūt jie jau prarado tinkamą supratimą apie giedamas maldas.

„Bendruosiuose nuostatuose“ Bažnyčia mums primena, kad psalmės buvo parašytos kaip giesmės ir kad giedojimas nėra tik dekoratyvinė Valandų

²⁰Thomas Day, *Why Catholics Can't Sing: The Culture of Catholicism and the Triumph of Bad Taste*, New York: Crossroad, 1992.

liturgijos puošmena. Iš tikrųjų giedojimas liturgiją pakelia, išryškina jos savitumą.

Todėl Bažnyčia labai ragina bent jau kai kurias dalis melstis giedant, ypač jei Valandų liturgija atliekama grupėje. Jeigu kas nors grupėje išmano muziką, galbūt verta pačiam išmokti, o po to ir kitus išmokyti giedoti psalmes. Ypač rekomenduojama kai kurias Valandų liturgijos dalis giedoti sekmadieniais, per iškilmes ir šventes.

Jei jūs muzikalus žmogus, kelias psalmių melodijas galite išmokti iš *Mundeleino Psalmyno* ir jį papildančio internetinio puslapio (žr. trečią skyrių). Iš pradžių, kol išmoksite, giedokite Valandas vienas namuose, o tada suorganizuokite pamoką savo grupei. Tikrai padeda, kai visi savo brevijoriuose pasižymi psalmių žodžius, kad žinotų, kur pasikeičia natos. Galbūt pradėti žymėti norėtumėte nuo Evangelijos giesmių, nes būtent šiuos puslapius kartu melsdamiesi visi naudosite. Kai grupė išmoks giedoti Evangelijos giesmes, jei entuziazmas nebus išblėsęs, galėsite pereiti prie psalmių giedojimo. O jei nieko neišeis, na, jūs bent pamėginot. Bet nemaža tikimybė, kad grupė, išmokusi keletą paprastų melodijų, pamėgs tiek kontempliatyvų ritmą, tiek iškilmingumą, kurį maldai suteikia giedojimas.

Dabar apie Valandų liturgiją jūs žinote jau daug daugiau. Dar būtų galima aptarti daugybę šios nuostabios maldos bruožų, tik, deja, viskas nesutiltų tokio dydžio knygoje. (Pavyzdžiui, visą sky-

rių galėtume skirti Valandų liturgijos ekumeninei reikšmei.) Kol kas jūs turite informacijos daugiau, nei reikia, kad Valandų liturgiją galėtumėte pritaikyti savo gyvenime. Belpa tai padaryti! Jei vis dar nepradėjote, prašau, pradėkite dabar, kol neišblėso susidomėjimas, paskatinęs perskaityti šią knygą.

Paimkite *Valandų liturgiją*, įsijunkite kompiuterį ar mobilųjį telefoną. Susiraskite šios dienos maldas ir pasirinkite tą Valandą, kurią, jūsų manymu, galėtumėte nuolatos melstis. Pasižymėkite savo dienos tvarkę, įsijunkite priminimo signalą kompiuteryje, naudokitės orkaitės laikmačiu arba matomoje vietoje priklijuokite lapelius su užrašu „Vakarinė po vakarienės“ arba „21.00 – Naktinė“. Kelias pirmas dienas maldai pasirinkite ramią vietą toliau nuo televizoriaus ar triukšmaujančių vaikų. Užsidarykite miegamajame, kieme ar netgi vonios kambaryje. Įsitaisykite patogiai, atsiverskite brevijorių ir... pradėkite. Nesukubėkite. Melstis gali būti lengviau garsiai tariant žodžius ar bent tyliai judinant lūpas. Tai padės jums nusiraminti, susikaupti, įtraukti į maldą kūną ir protą.

Nesirūpinkite, jei ką nors padarysite ne taip. Tiesiog melskitės! Ilgainiui priprasite prie priegiesmių, psalmių, giesmių, skaitinių, maldavimų ritmo ir pobūdžio ir viskas išeis savaime. Kas kartą, kai iškils klausimų, ieškokite pagalbos! Padėti gali ir ši knyga, galite klausti dvasininko ar pasižiūrėti internetiniuose forumuose, pavyzdžiui, „Catholic Answers“

(„Katalikiški atsakymai“). Galite parašyti ir į mano internetinį dienoraštį arba „Franciscan Media“ adresu. Laukdami atsakymų į savo klausimus, nepaliaukite ištikimai recituoti Valandas. Pradžioje daug svarbiau išsiugdyti tvirtą įprotį, nei daryti viską teisingai. Net jei kalbėsime ne tas dienos maldas, kažką praleisime, kažkas jus pertrauks ir nebaigsime Valandos, jūs vis tiek skaitysite psalmes ir Šventąjį Raštą. Tokia malda savaime puiki pamaldumo forma, padedanti pažinti Dievo žodį, augti tikėjimu ir meile.

Tikslas, aišku, didesnis. Kaskart, kai įsijungiame į šią nesibaigiančią, dangun kylančią maldų simfoniją, mes siekiame vienos širdies ir vienos minties su savo broliais krikščionimis visame pasaulyje, net su tais, kurie gyvena kitu laiku nei mes. Gali atrodyti, jog jūsų balsas, palyginti su šventų vyrų ir moterų maldai pašvęstais gyvenimais vienuolynuose, tėra menkas cypimas. Bet iš tiesų prie amžinos melodijos jūs pridėsite ypatingą ir gražią natą, ir mūsų Viešpats Jėzus Kristus giedos ją kartu su jumis.

Dėkojame Dievui.

6,40

Sockey, Daria

So-25 Valandų liturgijos vadovas / Daria Sockey; [iš anglų kalbos vertė Toma Bružaitė]. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2015. – 160 p.

ISBN 978-9955-29-289-0

Daria Sockey aiškiai, nuosekliai ir paprastai pasakoja apie Valandų liturgiją. Nusakoma jos esmė, tikslas ir vieta kiekvieno mūsų ir visos Bažnyčios gyvenime, paaiškinama, kodėl kiekvienas katalikas turėtų pradėti ir baigti dieną meldamasis pagal Valandų liturgiją. Trumpai pristatomos atskiros maldos dalys (prieigiamai, skaitiniai, psalmės ir pan.), aptariami įvairūs Valandų liturgijos šaltiniai.

UDK 27-282.7

Daria Sockey
**VALANDŲ LITURGIJOS
VADOVAS**

Redaktorė Vaida Tunaitienė
Viršelio dailininkas Romualdas Balinskas

Tiražas 1500 egz.

UAB „Katalikų pasaulio leidiniai“,
Pylimo g. 27/14, 01309 Vilnius

Spausdino UAB BALTO print, Utenos g. 41A, 08217 Vilnius

Viešpatie, a
Ir aš t

„Argi nebūtų puiku
malda lūpose?“ – netiesiogiai savo skaitytojų
klausia

2-15-12064

LIETUVOS NACIONALINĖ
MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKA

R 15 / 12064

Lietuvos nacionalinė
M. Mažvydo biblioteka

000659920

Jei paėmėte šią knygą į rankas ir klausiate savęs,
ar Valandų liturgija skirta jums, drąsiai leiskitės
į šią kelionę kartu su Daria Sockey. Jos knygos
puslapiuose tikrai atrasite šio maldos kelio
šerdį ir dvasią. Švęsdami Valandų liturgiją,
gauname nuostabią dovaną maldoje sutikti
Jėzų Kristų, dovaną būti vienybėje su kitais
krikščionimis ir gyventi Bažnyčios liturginių
metų ritmu.

KATALIKŲ PASAULIO LEIDINIAI

KNYGYNAI

Šventaragio g. 4
Vilnius

Pranciškonų g. 3/6
Vilnius

ISBN 978-9955-29-289-0

